Carl Olof Rosenius

Samlede skrifter, Bind 12 – Fårene og hyrden

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Samlede skrifter, Bind 12 – Fårene og hyrden*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Den hemmelige død 1
Søvnighet og sikkerhet 17
Hykleri 21
Små synder 28
Hvordan en kristen faller fra 36
Den sanne gudsfrykt 48
Den gode hyrde (I) 55
Den gode hyrde (II) 62
Den gode hyrde (III) 70
Nettopp fordi nåden er stor, er faren større 78
Om Carl Olof Rosenius 83

Den hemmelige død

«Du har navn av at du lever, men du er død.» (Åp 3,1).

Grener på Jesus som skal tas bort og kastes ut! Gjester i bryllupet – mennesker som altså ikke hadde foraktet innbydelsen, men som likevel skal kastes ut i mørket utenfor! «Jomfruer», men uforstandige, som forgjeves må banke på bryllupssalens lukkede dør! Hva er nå dette? Hva vil det si?

Ja, hva vil det si? Det er Jesu egne ord – og det må være noe han har i tankene som han vil betegne med disse bildene. Men hva? Og hvem sikter ordene til? «Ikke til meg!» – «Heller ikke til meg!» – Ja, slik vil det lyde – du sa det selv.

Grener på Jesus som likevel skal kastes ut (Joh 15), mannen som ikke hadde bryllupsklær på (Matt 22), himmelriket lignet med ti jomfruer, fem kloke og fem uforstandige, som ikke hadde olje og derfor ble lukket ute fra bryllupssalen (Matt 25) – hva er vel dette annet enn den gamle, rystende sannheten om at det også finnes slike blant dem som har sagt verden farvel og som skiller seg ut fra mengden ved sin gudsfrykt, som skal kastes ut i mørket utenfor? Mennesker som ikke er kristne, og som ikke blir salige.

Hva betegner det vel annet enn at det alltid, ved siden av den store, tøylesløse og trygge massen av verdens barn, vil finnes mennesker som på en viss måte er omvendt og slutter seg til flokken av troende? Det er religiøse mennesker som ofte er så like de sanne, levende og ekte Guds barn at ingen her i tiden kan skille dem fra hverandre, og som Jesus til og med kaller grener på seg selv.

Likevel er det, når det gjelder det indre, en slik forskjell på dem og de sanne Guds barn at «den ene blir tatt med, den andre blir latt tilbake» på den ytterste dag. Etter mye religiøst strev og årelangt håp om himmelens salighet, skal de til slutt vises bort, forkastes og gå fortapt. Denne forferdelige kjensgjerningen, sammen med det som er så betegnende for disse uekte barna – at de sjelden kommer på å mistenke seg selv eller frykte for den tilstanden de er i – er noe av det mest rystende et åndelig våkent øye kan se innenfor Guds menighet.

Men hva skal man gjøre? Skal man rope, skal man skrike, skal man gråte, skal man – som Elisa – bli «ute av seg selv av redsel»? Eller skal man rolig og kaldt si: «Den som kan fatte det, han fatte det!»? Det ene vil som oftest være like fruktløst som det andre.

Men du, som aldri vil finne på å mistenke deg selv eller tenke annet enn godt om din tilstand – se nå her hvordan du da vil få lov til å sove, og hvordan du skal bli styrket i din sikkerhet og trygghet. I 2 Kong 8 leser vi følgende:

«Elisja kom til Damaskus mens kongen i Syria Benhadad lå syk. Da det ble fortalt kongen at Guds mann var kommet dit, sa han til Hasael: Ta en gave med deg og gå og møt Guds mann. Spør Herren gjennom ham om jeg skal komme meg av denne sykdommen!

Hasael gikk så for å møte Elisja, og tok med seg en gave av det beste som fantes i Damaskus, så mye som førti kameler kunne bære. Mannen kom og sto fram for profeten og sa: Din sønn Benhadad, kongen i Syria, har sendt meg til deg for å spørre: Skal jeg komme meg av denne sykdommen? Elisja svarte: Gå du bare og si til ham: Du skal leve! Men Herren har latt meg se at han skal dø. Og Guds mann sto med ubevegelig ansikt og stirret på ham til Hasael kjente seg brydd. Så begynte Elisja å gråte.(…)

Så forlot han Elisja og kom til sin herre. Han spurte ham: Hva sa Elisja til deg? Han svarte: Han sa til meg at du skal leve. Men dagen etter tok Hasael et teppe og dyppet det i vann og bredte det over hans ansikt, og han døde.» (2 Kong 8,7–15).

Men kjære deg! Hvorfor skulle Herrens profet på denne måten holde den syke kongen, som lå på sitt ytterste, for narr? Hvorfor skulle han styrke ham i hans trygghet ved å si: «Du skal leve!», når han likevel visste at han skulle dø? Ja, si meg det!

Så hør nå: Slik handler Gud med hyklere som spør på liksom, og som ikke vil tro annet enn det som behager dem selv.

Av de store gavene kongens sendebud hadde med seg, forsto profeten med en gang at kongen bare var ute etter å få et gunstig svar på spørsmålet sitt. Det var ikke like viktig for ham å få vite sannheten som det var å bli trøstet og oppmuntret. Derfor visste profeten også at selv om han hadde sagt kongen sannheten, så ville han likevel ikke ha trodd den eller omvendt seg. Det var derfor i samsvar med Guds hellige rettferdighet å la svaret bli slik kongen ønsket det, og la ham dø i sin trygghet.

På denne Guds rettferdighetsdom har vi mange eksempler i Skriften. «Jeg vil forherde Faraos hjerte,» sier Herren – «og egypterne skal kjenne at jeg er Herren.» (2 Mos 14,4). Men når og hvorfor? Jo, på et tidspunkt da Farao hadde hatt rik anledning til å se og erkjenne at Herren var den eneste sanne Gud, men likevel hadde hånet hans ord og hans bud.

Selv om jødene, sitt utvalgte folk, sier Herren: «Gjør hjertet sløvt i dette folket, gjør ørene tunghørte og klin øynene til, for at de ikke skal se med øynene og høre med ørene, og slik at hjertet ikke skal forstå og omvende seg, så det kan bli leget.» (Jes 6,10). Men hvorfor, hvordan og når noe slikt skjer, kan vi se av Sal 81,12–13, hvor det heter: «Men mitt folk hørte ikke min røst, og Israel ville ikke lyde meg. Så lot jeg dem fare i sitt hjertes hardhet, for at de skulle vandre i sine egne onde råd.»

Enda et merkelig eksempel på det samme har vi i 1 Kong 22. Da kong Akab ville dra i krig mot Ramot i Gilead, rådførte han seg først med fire hundre falske profeter, som alle som én ga dette svaret: «Dra opp! Herren vil gi det i kongens hånd.»

Men den eneste sanne Herrens profet, Mika, Jimlas sønn, ville ikke kongen rådføre seg med. «Jeg hater ham,» sa han, «fordi han ikke profeterer godt om

meg, bare ondt.» Da han endelig, på Josafats inntrengende oppfordring, sendte bud etter Mika, ba budbæreren ham om å følge de andre profetenes eksempel og gi kongen et gunstig svar.

Da Mika kom fram for kongen, svarte han først: «Dra opp! Så skal du ha lykken med deg, og Herren skal gi byen i kongens hånd.» Men nå lot Akab som om det virkelig var ham maktpåliggende å høre sannheten, og sa: «Hvor mange ganger skal jeg ha deg til å sverge på at du ikke skal tale annet til meg enn sannhet i Herrens navn?»

Da svarte Mika: «Jeg så hele Israel spredt utover fjellene som en saueflokk uten gjeter. Og Herren sa: Disse har ingen herre, la dem vende tilbake i fred, hver til sitt hus!»

Profeten fortsatte – etter en innskutt bemerkning fra Akab: «Så hør da Herrens ord: Jeg så Herren sitte på sin trone og hele himmelens hær stå omkring ham på hans høyre og venstre side. Og Herren sa: Hvem vil lokke Akab til å dra opp til Ramot i Gilead, så han faller der? Og den ene sa så og den andre så. Da gikk ånden fram og stilte seg for Herrens åsyn og sa: Jeg skal lokke ham. Herren spurte ham: Hvordan? Han svarte: Jeg vil gå av sted og være en løgnens ånd i alle hans profeters munn. Da sa Herren: Ja, du skal lokke ham. Det skal også lykkes deg. Gå av sted og gjør det!»

Resultatet av det hele ble at Akab, som høytidelig hadde besverget profeten om å si ham sannheten, likevel dro ut. At profetien skulle gå i oppfyllelse, mente han at han kunne forhindre ved å kle seg ut før han dro i kamp. Men mot Herrens dom er det umulig å sikre seg. Akab ble rammet av en pil og blødde i hjel, og hæren måtte dra hjem uten herre.

Se – slik handler Gud! Den som ikke vil høre hans røst, skal få fire hundre falske røster å høre. Han skal av disse bli dåret og forherdet, slik at om han senere på det mest inntrengende blir advart av Herren, vil han likevel ikke ta advarselen til følge, men blindt rase fram mot sin evige ulykke.

Gud lar seg ikke spotte. (Gal 6,7). Er det deg ikke om å gjøre å få vite sannheten om din tilstand, så kan du få lov til å være fri. Vil du med vold og makt ha et trøstefullt svar, så kan du også få det. Og vil du ikke høre og lyde Herrens røst, skal han snart la deg fare i ditt stivsinn, til å vandre etter dine egne råd.

Hvilken grufullt alvorlig, men fullt ut rettferdig dom! Herren alene vet hvor mange blant oss den har rammet. På mange steder ser det mer enn betenkelig ut. Det finnes nemlig mennesker – religiøse mennesker – som så helt åpenbart mangler de viktigste kjennetegn på et sant nådeliv, slik de er tydelig angitt i Guds ord, men som det ikke ett øyeblikk faller inn å se med mistenksomhet på sin egen tilstand eller prøve seg selv etter det Jesus har sagt. De synes til og med å være svært nidkjære i sin gudsfrykt og fører ofte Guds ord i munnen, også med et innhold som beviselig dømmer dem selv.

Dette er nøyaktig samme sak som vi tidligere har betraktet. Den som stiller seg på en overfladisk og hyklersk måte til Guds Ånds advarsler og Guds ords utsagn, som ikke selv frykter for å bli bedratt, og som ikke selv er nidkjær etter å få vite den usminkede sannheten om sin tilstand og få kjennskap til de mest skjulte farer – ham overlater Gud til å bli så forblindet, dåret og forherdet at han

til slutt rett og slett føler seg trygg og glad i sin innbilte, døde tro, og aldri senere står til å vekke.

Vi vil nå gå til selve saken og trekke fram og betrakte noen av Jesu ord om dette emnet. Vi vil la ham tale, han som jo en gang skal dømme både levende og døde. Vi vil vokte oss vel for alle egne meninger og bare forsøke å fatte og holde fast på meningen i Kristi ord. Til det vil Herrens Ånd selv være oss nær, kaste lys over ordet og veilede oss i sin sannhet.

Det er for det første merkelig å legge merke til at ingen av de hellige Guds menn, profeter eller apostler som taler i Skriften, har talt så ofte og i så tydelige ord om denne hemmelige døden og disse selvbedratte religiøse, som Jesus selv. Han, som er evighetens far – som kom ned fra himmelen og som ingenting er skjult for, han som har sin kasteskovl i hånden og som selv er fårenes hyrde – for ham var det forbeholdt å åpenbare denne skjulte døden i sitt rike. Derfor: Hør ham!

Gang på gang vender han tilbake til dette emnet. Han taler om «falske profeter» som på «den dagen» skal si til ham: «Herre, Herre! Har vi ikke profetert i ditt navn, og har vi ikke drevet ut onde ånder i ditt navn, og har vi ikke gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Og han vil svare dem: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» (Matt 7,22–23).

Han taler om jomfruer som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen, men der fem av dem var uforstandige og ikke hadde olje med i sine kanner, og derfor ikke kom med inn i bryllupssalen da brudgommen kom. Han taler om en mann som var med i bryllupssalen, men som ikke hadde bryllupsklær på, og som kongen derfor lot binde på hender og føtter og kaste ut i mørket utenfor. (Dette er dobbelt alvorlig, fordi det disse menneskene mangler, ikke blir åpenbart før i det øyeblikket brudgommen kommer).

Jesus taler om grener på ham som ikke bærer frukt og som til slutt skal kastes ut for å brennes. Til en menighetsforstander sier han rent ut: «Du har navn av at du lever, men du er død.» (Åp 3,1). Og til en annen: «Fordi du er lunken, og verken kald eller varm, vil jeg spy deg ut av min munn..» (Åp 3,16).

Når nå Jesus, som i sin kjærlighet helst kom syndere i møte med trøstens ord, taler slik som her er nevnt, må det uten tvil være noe han ser og kjenner til – en eller annen hemmelig fare som truer religiøse mennesker, og som det vil være nyttig å undersøke nærmere. Det må være en eller annen skjebnesvanger villfarelse de har havnet i, de som mener at bare et menneske er religiøst, så er alt i orden.

Men det er Kristi religion du bekjenner deg til, vil du innvende. Javel – men legg merke til at det her ikke er snakk om religiøse innenfor andre religioner enn nettopp den kristne. Det er om slike Jesus taler på alle de nevnte stedene.

Det som her må undersøkes, er derfor dette: Du som har kunnskap om og kan snakke om både bot og tro, eier du virkelig dette i hjertet? Har du det i daglig øvelse og kjenner det fra daglig erfaring? Eller har du det bare i fantasien, forstanden og tanken? La oss i denne forbindelse se nærmere på hva Jesus har sagt.

I Matteus 22 sier Jesus at himmelriket – det vil si hans nåderike på jorden (i himmelen vil det som her fortelles aldri kunne finne sted) – «er å ligne med en

konge som gjorde bryllup for sønnen sin». Han innbød mange, men de fleste foraktet innbydelsen og unnskyldte seg. Den ene var opptatt med sin mark, den andre med sin forretning. Likevel var det ikke alle som foraktet innbydelsen på denne måten. «Bryllupssalen ble full av gjester.»

Men nettopp blant disse som hadde tatt imot innbydelsen og var kommet til bryllupet, var det, sier Jesus, en mann som ikke hadde bryllupsklær på, men satt der i sine egne klær. Han ble derfor bundet på hender og føtter og kastet ut i mørket utenfor.

Men hva vil dette egentlig si? Hva kan Jesus mene? Mannen var jo kommet til bryllupet. Han tilhørte ikke flokken av foraktere som ble borte, men satt der ved bryllupsbordet sammen med de andre glade og lykkelige gjestene!

Ja, hva vil det si, annet enn at det finnes mennesker som ikke bare har møtt Guds kall og erfart dets dragende makt, men som også har fulgt det så langt at de har begynt å søke de tingene som hører Guds rike til. De har brutt med sin tidligere tomme livsstil og verdslige omgang, og har sluttet seg til de troendes flokk. De leser og hører Guds ord, synger og ber, og er med i kristen virksomhet. Kort sagt: De har blitt lik de troende i alt som hører til en mer alvorlig gudsfrykt enn mengden ellers har.

For det er umulig at denne mannen skulle forestille den store, selvsikre og trygge hopen. Hvor er i så fall de som innbydelsen kom til, men som ikke tok imot den? Hedningene, som ikke har ordet, har jo ikke fått noen innbydelse.

Altså må denne mann – ettersom han ikke hadde foraktet innbydelsen, men var kommet til bryllupet – være en religiøs mann og stå som et forbilde på religiøse mennesker innenfor Kristi menighet. Og likevel mangler det hos disse noe så vesentlig at de skal kastes ut i mørket utenfor.

Ganske det samme betegner de fem uforstandige jomfruene som ikke hadde olje i sine kanner (Matt 25). I hele ventetiden var det ingen forskjell å se eller merke på dem og de kloke. De var alle jomfruer, hadde alle lampene sine, var alle gått ut for å gå brudgommen i møte og ventet alle på det øyeblikket da de sammen med ham glade skulle gå inn til bryllupssalens herlighet. Først da ropet lød ved midnattstider: «Se, brudgommen kommer!», ble det åpenbart at halvparten av jomfruene manglet olje. Lampene deres sluknet, og de ble for evig lukket ute fra festens gleder.

Merk deg her følgende: De var jomfruer, og de gikk ut. Det vil si at de var skilt fra verden og var gått ut fra verden. De gikk ut for å møte brudgommen – altså var det for Kristi skyld. De befant seg i de kloke jomfruenes selskap og hadde lamper, det vil si alle slags gode gjerninger og fromme iakttakelser som de troende pleier å «la sitt lys skinne for menneskene» med, men som kan utføres både med og uten den rette motivasjonen. Det er altså tvers igjennom religiøse mennesker det dreier seg om.

Enda sterkere og mer alvorlig er dette uttrykt i Joh 15,2, hvor Jesus taler om grener på ham som ikke bærer frukt. I Matt 7,22 taler han direkte, uten å bruke bildespråk, om hva man i hans navn kan utrette: profetere, drive ut onde ånder, gjøre kraftige gjerninger, uten likevel å være en virkelig kristen. Og menighetens engel i Sardes, en mann hvis lære og liv var slik at han av alle ble ansett for

å være en sann og levende kristen, han var det likevel ikke. «Du har navn av at du lever, men du er død,» sier Jesus. (Åp 3,1).

Hvem skulle ikke gripes av frykt for seg selv når han hører slikt! De mest oppriktige og åndsfylte kristne kjenner til denne frykten – frykten for muligheten av å være bedratt – og har ofte i sin uro og angst måttet rope: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei» (Sal 139,23–24). Skulle du alene da ikke ha grunn til å frykte, og ikke ha behov for å lytte til Jesu ord?

Hva var det da de manglet, disse som fikk en så forferdelig ende? Bryllupsklærne! «Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær?» (Matt 22,12).

I Åpenbaringen 19 fortelles det hvordan bruden ved «Lammets bryllup» fikk kle seg i skinnende rent fint lin. Og – legges det til – «det fine linet er de helliges rettferdige gjerninger.» (Åp 19,8).

Hva denne de helliges rettferdighet består i, ser vi i kapittel 7, hvor det om den store, hvitkledde skaren heter: «De har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone.» (Åp 7,14–15). Og til den lunkne i Laodike sier Jesus: «Jeg råder deg at du kjøper av meg:(…) hvite klær, for at du kan være kledd i dem og din nakenhets skam ikke skal bli stilt til skue» (Åp 3,18).

De som er med i bryllupssalen, men sitter der i sine egne klær uten å ha kongens bryllupsdrakt på, er altså den slags religiøse mennesker som med mer eller mindre alvor, iver og gudsfrykt, likevel ennå bare regner med sin egen rettferdighet. De har aldri blitt avkledd sin synd og sin egen fromhet og blitt ikledd en annens, nemlig Kristi rettferdighet.

Innenfor denne kategorien av mennesker er det flere ulike typer: Noen tror om seg selv at de er ikledd Kristus – uten å være det. Andre vet derimot godt at de ikke er ikledd Kristus. Andre igjen er til og med fiendtlig innstilt til denne troens rettferdighet.

Fiendtlig? Ja! For ikke å snakke om dem som rett ut fornekter troens rettferdighet – mennesker som ikke engang kan sies å være i «bryllupssalen» eller å «gå brudgommen i møte», men som er hans åpne fiender – så finnes det i kristenflokken en del, ofte sterkt religiøse mennesker, som samtidig som de med munnen berømmer Kristus og troen på ham som den eneste veien til livet, likevel i hjertet er hans fiender, ofte uten å vite det selv og under dekke av et eller annet fromt påskudd.

Kristus og troen på ham er den eneste veien til livet, sier de – men ingen har lov til å tilegne seg så stor en nåde som Kristus og hans fullbrakte verk, uten først å ha oppfylt det ordet krever (det ordet som stiller krav kalles lov – altså: ikke før loven er oppfylt). Og videre: Det går heller ikke an at man uten videre går hen og får troens visshet i eie. Selv vil de ydmykt bekjenne seg som syndere, kjempe, be og lide, så skal vel Gud til sist være dem nådig og gi dem troen i hjertet.

Ofte blander de sannhet og løgn på en finurlig måte når de sier: Jesus selv, nåden og evangeliet krever jo tross alt at omvendelse og bot må gå forut for troen. Deretter beskriver de dette som skal gå forut for troen som en slags

forbedring som – hvis den lyktes for synderen slik de mener og drømmer om at den skal – ville være det samme som helliggjørelse.

Mange av disse mener også om seg selv at de er i troen og er ikledd Kristi rettferdighet, selv om det har gått til på den måten at de stadig er blitt bedre og bedre. Til slutt, under denne stadig økende forbedringen, har de ment at nå måtte de tro – på Kristus! Men dette er i sannhet en selvgjort tro.

Den rette troen oppstår på stikk motsatt måte: Man synes man blir verre og verre, synden rører seg sterkere og sterkere, og synderen – som er skuffet og mismodig over sine mislykkede bedringsforsøk – oppgir til sist det hele. Han kan ikke angre, han kan ikke be, han kan ikke elske. Han er som om han var fullstendig død og forstenet.

Men nettopp da, når han er aller lengst nede, blir han reddet ved evangeliet – ved det Kristus har gjort for oss – som en brann revet ut av ilden: frelst, rettferdig og salig. Det er den rette omvendelsen slik Skriften beskriver den for oss. Se Rom 3,19–25; 5,20 og hele kapittel 7.

Ganske vist kan man også, før man er kommet til troen, gå fram i forbedring. Men det skjer kun på den bestemte og høyst ulykksalige måten, at loven ikke når helt inn i hjertet, men bare holder seg til det ytre. Resultatet av dette blir det Jesus kaller «hvitkalkede graver», som jo ser pene ut utvendig, men som innvendig er fulle av dødningebein og all slags urenhet. (Matt 23,27).

På denne måten – men også bare på denne – kan man før troen (altså uten tro) oppnå å stadig bli bedre og bedre. Trøst og fred har slike mennesker også – i sin omvendelse, gudsfrykt og alvor, sin rene lære, sitt brudd med verden og sin religiøse aktivitet. De sier riktignok ikke at det er dette de bygger troen sin på. Men at det likevel er tilfelle, ser vi av den enkle kjensgjerning at når de synes de nevnte tingene lykkes for dem, så kan de tro – da strekker Kristus og nåden til, men ellers ikke.

Mennesker som disse skal Jesus, som aldri ville være bare en halv, men en hel frelser, en dag møte med spørsmålet: «Venn, hvordan er du kommet inn her uten bryllupsklær?» (Matt 22,12).

Så er det de andre, som godt vet at de ennå ikke har fått troen i eie og ikke har bryllupsklærne på. Dette er ofte alvorlige og redelige mennesker. De mener det for så vidt oppriktig nok, og går der, tynget og trette av mange forgjeves forsøk, ja, til tider helt fortvilte. De kjemper og strider og venter på en tid da det skal bli så mye bedre med dem, at også de kan bli verdige til å tro.

En varig bedring blir det likevel aldri. Kommer det en fristelse, følger de den straks, faller, fortviler, føler seg lettsinnige og egenkjærlige, synder på nytt, fortviler og så videre. Kort sagt: de mest motstridende forhold og følelser gjør seg gjeldende hos dem.

I denne brogete, fillete kledningen vandrer de framover. Og først og sist heter det: «Det er umulig at jeg kan tro på Kristus slik som jeg er!» Medvirkende til dette er at tro, ifølge deres begreper, er at jeg tror at jeg er en kristen og tror at alt er vel med meg. Og at ikke alt er godt og vel, det får de gang på gang altfor sterke beviser på.

Slike mennesker burde i stedet la seg overbevise om at det i virkeligheten står langt verre til med dem enn de selv tror. Dels fordi de er uten bryllupsklær, og dels fordi de arbeider seg framover på en vei som ender blindt, og strider for noe de til slutt vil bli nødt til å oppgi som håpløst.

De bør la seg overbevise om at de slett ikke er kristne, og at grunnen til dette er at de ikke, midt i sin usselhet, vil høre og i tro ta imot det Kristus har utrettet for dem med sitt blod og sin død, men stivsinnet og stadig bestreber seg på å bli bedre. De bør gjøre det klart for seg at hvis de blir overrasket av døden mens de ennå går i denne fillete kledningen sin, vil dommen lyde: «Denne har ikke bryllupsklær på – kast ham ut!»

En helt annen sak er det med dem som midt i elendigheten likevel står kritisk og avvisende til sin egenrettferdighet og såkalte tro, dømmer seg selv for den, gir Guds ord rett og ønsker seg nåde til å kunne tro. Hos dem er den sanne troen i virkeligheten allerede tent.

Nå står det ennå igjen et stykke til selvprøvelse – et stykke som egentlig er det avgjørende. Det angår oss som tror at vi er i troen og er ikledd Kristi rettferdighet. Oss som kan tale om troen og nåden og roser oss av den som den eneste veien til frelse, men som muligens, uten å vite det selv, kan være bedratt av en falsk tro, en selvgjort, innbilt og død tro.

Vi vil betrakte Jesu ord om grenene på vintreet og merke oss hvilke kjennetegn han fører opp for dem som skal tas bort og kastes ut. Fra Johannes 15 leser vi følgende:

«Jeg er det sanne vintreet, og min Far er vingårdsmannen. Hver gren på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.» (Joh 15,1–2).

Her taler Jesus om grener på ham som ikke bærer frukt, og som derfor skal tas bort, ja, kastes på ilden og brennes. Forferdelige ord fra vår Frelsers munn, og det så mye mer som han kaller dem grener på seg selv! Hva kan han mene med det?

Meningen er sannelig ikke at et menneske som ærlig og oppriktig ved troen er og blir i Jesus, kan være uten frukt og derfor bli forkastet. «Den som blir i meg og jeg i ham,» sier han jo lenger nede, «han bærer mye frukt.» (Joh 15,5).

Nei, Herren vil med ordene «grener på meg» knivskarpt og presist, uttrykke hvor stor likheten mellom de ekte og de uekte barna kan være. Hvor mye religiøsitet og hvor mye ytre fellesskap med ham og med sanne kristne et menneske kan ha, og likevel ikke eie det sanne livet, saften og kraften fra ham, som fruktene skulle være et vitnesbyrd om.

La oss stanse en stund ved disse Jesu ord. Han sier om de ekte, de gode grenene – de grenene som bærer frukt – at dem renser vingårdsmannen. Det vil si at han beskjærer og bøyer dem, tar bort det som hindrer deres vekst, kort sagt: Han lar dem ikke få lov til å utvikle og utfolde seg etter eget behag. De grenene derimot som ikke bærer frukt, slipper unna vingårdsmannens kniv. De får lov til å vokse fritt; de er jo bare bestemt til å brennes.

Her kunne det nok være grunn for hver og en til å prøve seg selv – oppriktig og med beven – etter Jesu ord. Men akk! – det bekreftes med det samme at

vingårdsmannens kniv ikke rammer de golde, men bare de gode, fruktbærende grenene: De som har grunn til å frykte, frykter ikke, men de som ikke har grunn til å frykte, de frykter.

Mangt et menneskes sanne stilling skal med uhyggelig klarhet vise seg ved at han ikke er i stand til å frykte eller til alvorlig å prøve seg selv. Han skal være så trygg, så tilfreds med seg selv i kraft av sitt harmoniske følelsesliv, sin fromhet og religiøsitet, at Jesu ord, selv om de når hans ytre øre, likevel ikke når inn til hans bevissthet.

Måtte det lykkelige øyeblikket likevel ha kommet for en eller annen nå, da det blir gitt ham å se hva det er han mangler, og våkne opp av sin falske fromhet og skjulte død!

Du håper at du er en kristen, håper at du er i troen og eier Guds nåde. Du har kanskje en slik følelse av fred i ditt indre, en slik tillit i bønnen, en slik kjærlighet til Guds ord og så mange beviser på Guds kjærlighet, at du umulig kan tenke deg annet enn at du eier Guds nåde og velvilje.

Du resonnerer kanskje frimodig som så: Jeg har jo lenge regnet meg med til de troendes flokk, har sagt verden farvel, ja, har til og med vært ute for hån og spott for min gudsfrykts skyld. Jeg har stridd for Kristi sak, vært med i kristelig arbeid – at jeg er en kristen, vet jo enhver.

Vel – alt dette er godt og rosverdig. Det er tusener av mennesker som ikke kan si noe slikt om seg selv. Men kjære deg! Det er ennå intet bevis for at du også er en sann og levende kristen. Så stor er likheten mellom de golde og de fruktbærende grenene, mellom de kloke og de uforstandige jomfruene, at du med letthet kan være bedratt. Prøv deg derfor på den måten som ordet gir anvisning på. Både Jesu ord her og Guds ord i sin helhet, holder jo fast på at troen skal bevise sin ekthet gjennom fruktene den bærer.

Sannelig er også en kristen svak og syndig og full av mangler. Og nåden er ufortjent stor og grenseløst rik – det er det ingen tvil om. Men det er likevel visse virkninger, visse frukter som troen, Ånden og den nye fødselen alltid vil føre med seg, selv hos de svakeste kristne. Det er disse virkningene, disse fruktene, det er tale om her.

Muligens tenker du i denne forbindelse på gode gjerninger du gjør, synder du har lagt av, åndelige evner du har, eller religiøs virksomhet du deltar i, og mener at dette må være et vitnesbyrd om at din tro er en levende tro.

Men se etter om Skriften lar det bli med det. I Matteus 7,22 sier Jesus: «Mange skal si til meg på den dagen: Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Og da vil han si dem rett ut: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» (Matt 7,23).

Vi vil derfor foreta en nøyere prøve og se om nå også de virkningene som Skriften oppgir som troens og Åndens frukter, har fulgt og ennå følger vår tro.

Vi stanser for eksempel ved følgende bibelord: «Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, saktmodighet, avholdenhet.» (Gal 5,22–23).

«Men siden vi har den samme troens Ånd, slik det står skrevet: Jeg trodde, derfor talte jeg! – så tror også vi, og derfor taler vi.» (2 Kor 4,13). Legg til dette Jesu klare og tydelige ord i Matteus 12,34: «For det hjertet er fullt av, det taler munnen.»

«Alt det som er født av Gud, seirer over verden. Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.» (1 Joh 5,4).

Til slutt Jesu allerede anførte ord: «Hver gren på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.» (Joh 15,2). Og i forbindelse med dette apostelens ord i Hebreerne 12,8: «Men hvis dere er uten tukt (…) da er dere uekte barn, og ikke sønner.»

I disse bibelordene finner vi oppgitt som troens og Åndens frukter, som kjennetegn på de ekte grenene på Kristus, følgende:

For det første: kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, osv.

For det andre: At dette gir seg utslag i vår tale, slik at vi fører et nytt, åndelig språk – og med munnen bekjenner oss til Kristus.

For det tredje: At den som er født på ny, seirer over verden, det vil si: ikke er trell av noe som helst. Og for det fjerde: at han med alt dette er gjenstand for daglig tukt av Guds Ånd.

For å kunne prøve seg rett ut fra disse fire punktene, er det nødvendig først å kjenne de ulike fruktene så godt, at man kan skille de ekte fra de uekte. Faren vil alltid være til stede for at man tar feil på grunn av manglende forståelse av fruktenes art. Det er derfor nødvendig å gi akt på ordets beskrivelse av dem.

Den første var kjærligheten. Kjærligheten til Gud vil vi få anledning til å komme inn på i forbindelse med ordet: «Alt det som er født av Gud, seirer over verden.» Den kjærligheten som Kristus og apostlene, særlig Johannes, i egentligste forstand har anført som kjennetegnet på Guds barn, er den innbyrdes kjærligheten brødrene imellom. Det finner vi uttrykt i ord som Joh 13,35; 1 Joh 2,9–11; 3,14; 4,7.12.20; 5,1 med flere. Stadig kommer det igjen: om vi har innbyrdes kjærlighet – om vi elsker brødrene – elsker Guds barn – elsker dem som er født av Gud.

For ikke å bedra seg selv når det gjelder dette kjennetegnet, må man på forhånd gjøre seg følgende klart:

Det er mennesker som har et eller annet religiøst brorskap de elsker, men som likevel ikke er Jesu disipler. Fariseerne elsket også hverandre som brødre. Saddukeerne likeså. Jeg må derfor, sammen med dette kjennetegnet, både hos meg selv og mine brødre kunne finne de øvrige kjennetegnene som viser at vi ikke bare er religiøse, men også kristne – de tegnene som er den sanne menighetens tegn.

Og hva merkeligere er – det er mennesker som virkelig elsker sanne Guds barn, elsker dem som er født av Gud, uten å være det samme selv.

Motivene for deres kjærlighet er ikke de rette. Arten av den er det heller ikke. Om de rette motivene for kjærligheten skriver Johannes: «Hver den som elsker ham som fødte, elsker også den som er født av ham. På dette kjenner vi at vi elsker Guds barn: når vi elsker Gud.» (1 Joh 5,1–2).

Gjør det klart for deg om din kjærlighet skriver seg fra at du selv fant den freden med Gud som du hungret og tørstet etter, og da begynte å elske ham slik at hvis du så eller hørte om en eller annen som også søkte og elsket Herren, ble denne deg straks så broderlig kjær og elskelig, at hans egenskaper for øvrig ble sett helt bort fra. Ja, om han faktisk hadde utseende, opptreden og vesen imot seg, så var han deg likevel – bare fordi han elsket Herren – langt mer kjær enn det prektigste verdensmenneske som ikke spurte etter Gud.

Slikt er å elske barnet for farens skyld. Det var dette Jesus la vekt på når han talte til sine disipler om kjærlighet. For eksempel når han i Markus 9,41 så uttrykksfullt sier: «For den som gir dere et beger vann å drikke i mitt navn, fordi dere hører Kristus til – sannelig sier jeg dere: Han skal sannelig ikke miste sin lønn!»

Eller i Matteus 10,41–42, hvor det heter: «Den som tar imot en profet fordi han er en profet (…) tar imot en rettferdig fordi han er en rettferdig (…) gir en av disse små om så bare et beger kaldt vann å drikke fordi han er en disippel,» osv.

Det finnes nemlig de som elsker de kristne, ikke som kristne, men som mennesker. De elsker dem for eksempel fordi de er så elskverdige i omgang, så milde og medgjørlige, så hjelpsomme og godgjørende. Eller de elsker dem slik som den som har stiftet et parti elsker sine tilhengere, fordi de i ett og alt er av samme mening som dem selv. De elsker dem, som det da gjerne heter, for deres troskap mot lærens renhet, deres innsikt i sannheten, og så videre.

Spørsmålet er ikke om ikke en kristen naturlig bør være slik som skildret ovenfor. Spørsmålet gjelder motivene for din kjærlighet: om du elsker en kristen på grunn av dydene, eller bare fordi du forstår at han elsker den samme Frelseren som deg og er elsket av ham.

Blant troens frukter nevner apostelen også fred. Når det gjelder dette, skal vi merke oss følgende:

Det finnes mennesker, religiøse mennesker, som kan eie en indre fred, men en fred som ikke er Åndens frukt. Kanskje er det nettopp denne freden din som nå burde rokkes. Gjør det klart for deg hva som er grunnlaget for din fred. Gjør det klart for deg av hvilken art den er. Om den rette freden sier Paulus: «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus.» (Rom 5,1).

Tenk etter på hvilken måte du første gang fikk eie freden. Skriver den seg fra at du, som en fullstendig hjelpeløs synder, fant fred gjennom ordet om den rettferdighet Kristus hadde vunnet for deg? Og er det på samme måte du daglig får freden fornyet? Eller vokser den fram av seg selv i ditt hjerte? Er den utelukkende en frukt av et lyst og harmonisk livssyn? Eller en følge av at du ingen anfektelse har for dine synder, men lever i rolig tilfredshet med deg selv?

Den rette freden er fattige synderes fred i Kristus. Den fødes i hjertet ved ordet om Kristus og rettferdigheten i ham, lest, hørt og mottatt, slik at synderen gjennom dette blir trøstet og glad. Rettferdiggjort av tro, sa jo Paulus, har vi – ikke bare fred, men fred med Gud. Det vil si at vi står i det nære, fortrolige og gode forholdet til Gud, som gjør at vi også har fred i samvittigheten, indre glede og ro.

Hva som her er sagt om fredens grunnlag, oppkomst og art, gjelder også de øvrige av Åndens frukter som apostelen nevner: langmodighet, mildhet, godhet, og så videre. Som dyder betraktet, finnes disse ofte i langt høyere grad hos vantro mennesker enn hos mange oppriktige kristne. Men da er de bare naturbegavelser – utslag av et blidt temperament, en god oppdragelse eller frukten av egne anstrengelser.

Undersøk derfor om dine dyder er Åndens frukt. Om de skriver seg fra at du mottok nåde, fikk fred med Gud, og at denne nåden har påvirket og bøyd ditt hjerte, slik at langmodighet, mildhet og godhet med mer ble frukten av det – en prosess som på grunn av kjødets motstand ikke skjer uten kamp.

Oppriktige kristne, som av naturen har et heftig og vanskelig sinn, hører en ofte klage over mangler og brister på dette punktet. Men denne klagen og denne kampen er uten sammenligning et bedre tegn enn de andres høyere grad av kraft og fullkommenhet.

En svært betegnende frukt av troen var også munnens bekjennelse – det nye, åndelige tungemålet. Men måtte ingen bedra seg her! Husk at et menneske kan tale mye om åndelige emner, både om lov og evangelium, omvendelse, tro og helliggjørelse, uten at dette derfor behøver å være en sann Kristi bekjennelse eller et tegn på åndelig liv.

Rent bortsett fra ordets forkynnere, hvis embete krever at de stadig – enten de vil eller ikke – må beskjeftige seg med åndelige emner, så finnes det mennesker, religiøse mennesker, som fører mye åndelig tale i munnen uten å eie åndelig liv i hjertet.

Gjør det derfor klart for deg hva din bekjennelse grunner seg på. Om den rette bekjennelsen heter det i Skriften: «Jeg trodde, derfor talte jeg!» (2 Kor 4,13). Og: «Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse.» (Rom 10,10). Altså: Når det er fordi du tror at du taler – når du i Jesus og hans nåde har funnet så mye glede og lykke at du ikke kan tie om det – da vitner det om at du eier livet i Kristus, men også bare da.

Se likeså til hvilken art og hvilket innhold din tale har. Mange religiøse mennesker taler – og taler mye om åndelige emner – men det er ikke noe vitnesbyrd om Kristus i det. De snakker om kirkelige spørsmål: om religioner og sekter, om forkynnere og forkynnelse, om villfarelser og synder – hos andre. Men ikke en eneste gang kanskje taler de om Frelseren, om sine egne synder, om syndenes forlatelse, om nåde og barnekår hos Gud – disse emnene som er så kjære og dyrebare for Guds barn. Og hvorfor? Hvorfor smaker det dem ikke å tale om dette?

Sier ikke Skriften uttrykkelig: «Det hjertet er fullt av, det taler munnen»? (Matt 12,34). Aldri har vel noen hatt vanskelig for å snakke om sitt yndlingsemne! Hva vitner den da om, denne avsmaken for – ja, sjenansen ved – å snakke om så herlige ting som disse? Et spørsmål den enkelte selv må besvare!

Det er dessuten viktig at du gjør det klart for deg, ikke hva du kan, men hva du gjerne vil snakke om. Det du **kan** snakke med om, viser hva du har i forstanden. Det du **har lyst** til å snakke om, viser hva du har i hjertet.

Her kan vel ulike ytre omstendigheter, selskapets art og interesser, forbigående likegyldighet med mer, bevirke at en kristen til tider ikke snakker om sine egentlige yndlingsemner. Men legg bare merke til hva som er ditt kjæreste samtaleemne, og hva du oftest og ivrigst søker å føre samtalen inn på i selskap med dine kjæreste og mest fortrolige venner. Dette skal vise om Kristus er ditt hjertes liv og skatt eller ikke.

Et tegn på de ekte, de gode grenene var også dette: at vingårdsmannen renser dem.

Ytre lidelser er ingen bevis når det gjelder et menneskes åndelige tilstand. De er jo felles for alle slags mennesker, ja, til og med for de umælende dyrene. Og i tillegg skal vi merke oss følgende:

Et menneske kan godt gå med en indre uro i sinnet og ha samvittighetsnag over sine synder, uten at det derfor er et tegn på at han, som Guds barn, er gjenstand for Guds faderlige tukt.

Kong Saul, for eksempel, ble slått i sin samvittighet, brast i gråt og erkjente sin ondskap (1 Sam 24,17–18), men fortsatte likevel som før.

Kain hadde også en såret samvittighet og et bevende hjerte. «Min misgjerning er større enn at jeg kan bære den,» sa han til Herren (1 Mos 4,13), men var og ble like ubotferdig.

Selve synden og samvittighetens helt naturlige uro kan ofte volde smerte, uten at Herrens Ånd derfor bor i hjertet.

For nå å kunne skille mellom Åndens tukt og denne rent naturlige smerten, vil det beste og mest pålitelige middelet være dette: Legg merke til om tukten i ditt indre står i samklang med den freden – fattige synderes fred i Kristus – som er omtalt tidligere. Om det dypest inne består et godt og fortrolig forhold mellom deg og din Gud, og om det som følge av dette er en våken og fintfølende tuktens ånd i ditt indre som ikke tillater deg å synde mot ham.

Legg likeså merke til hvilke virkninger tukten har. Driver den deg til Gud? Driver den deg daglig – som et barn hos sin far – til i anger og bot å bekjenne din synd, og på Kristi rettferdighets grunn søke nåde og fred, for fremdeles å bevare det gode forholdet til Gud? Driver den deg til sist til å rope om hjelp og kraft i kampen mot synden? Eller etterlater din erkjennelse av synd deg på samme sted og i samme pinefulle stilling som før, fremdeles fremmed for Gud?

Ja, se nøye etter – kanskje vil du også finne at det bare er for ytre og grovere synder du føler deg dømt og urolig. For det finere, indre onde – som likegyldighet, hovmod, egenkjærlighet og lignende – merker du aldri noen tukt. Skulle ikke Guds Ånd, om den bodde i hjertet, se også dette og dømme og straffe det? Netopp for dette indre onde tuktes de sanne kristne oftest og mest.

Vi vil i samme forbindelse undersøke hva som menes med det Johannes skriver: «For alt det som er født av Gud, seirer over verden. Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.» (1 Joh 5,4).

Hele kapittel 11 i Hebreerbrevet handler om det samme. Det viser hva de gamle «ved tro» har maktet. Apostelen avslutter med å minne om martyrene som, etter først for Kristi skyld å ha gitt avkall på alt de her i livet hadde kjært, ofret selve livet – alt i kraft av sin tro.

Dette er å «seire over verden». For denne verdens fyrste, djevelen, med alle sine innskytelser; verden, det vil si de vantro, med trusler og løfter; og kjødet, med sin overordentlige følsomhet for lidelse og nød – alt må ha forent seg for å bevege dem til utroskap mot Herren. Men de holdt ut! Og den kraften de holdt ut med og overvant verden med, var deres tro.

Betydningen av ordene er altså denne:

Den som er født på ny, er ikke trell under noe som helst. Han kan forsake alt og utholde alt. Han er ikke trell verken under synd eller verdslig lyst, ja, ikke engang under helt uskyldige ting. Dette betyr ikke at det onde ikke henger ved ham.

Det betyr heller ikke at han ikke i et svakt øyeblikk kan overrumples av det og bringes til fall. Men det betyr at han ikke blir værende i synden. Synden er ikke noe han nødvendigvis må fortsette med og ikke kan slippe eller unndra seg – slik en trell er tvunget til hver morgen på ny å gå til det samme arbeidet under det samme åket. Slik hersker nemlig synden og verden over sine treller – selv om disse undertiden lider under det, gråter og klager.

Der troen ikke er, er det ingen kraft til seier, ingen mulighet for å bli løst. Det er alltid det samme slaveriet når det gjelder en eller annen bestemt synd. Legg merke til dette: Når det gjelder en eller annen bestemt skjødesynd. Man kan nemlig utmerket godt slippe og legge av seg mange ytre synder uten at nåden er den tvingende og drivende kraften.

Den som derimot er født av Gud, er ikke trell under en eneste synd. At et barn elsker sin far og mor er for eksempel en helt uskyldig ting, ja, rett og slett noe vi i Guds ord er befalt å gjøre. Men – sier Jesus – den som er så bundet av denne kjærligheten at han ikke, hvis det kreves, kan gi slipp på far og mor, han kan ikke være min disippel (Luk 14,26; Matt 10,37).

Å ha penger, eiendom, forretning eller ektefelle, er også helt uskyldige ting. Men da mennesker ble bundet av disse uskyldige tingene i den grad at de ikke kunne komme til festen (Matt 22; Luk 14), eller ikke kunne følge Jesus (Luk 18,22–23), så ble det dem til død.

Som allerede sagt: Troen opphever ikke den rent menneskelige svakheten eller de helt naturlige følelsene. Men den gir hjelp og kraft til å undertrykke og seire over synden når det trengs, og under det alt sammen bli hos Herren. «Når mitt hjerte var bittert, og det stakk meg i mine nyrer (…) Men jeg blir alltid hos deg (…) Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter,» sier Asaf i Salme 73. Dette er å «seire over verden».

Er det derimot slik at jeg nok er religiøs, gudfryktig og from, men – hvis det gjelder å avstå fra en skjødesynd eller gi avkall på en kjær, i seg selv uskyldig ting – likevel ikke kan stå prøven, ikke kan la det fare og ha min skatt og mitt alt i Herren alene, da har jeg ikke den sanne Gud til mitt hjertes Gud. Da har jeg ikke den nye fødselens og troens seierskraft. «Alt det som er født av Gud, seirer over verden.»

«Dette er de kristnes kjennetegn,» sier Luther, «det som man bør kjenne dem på og merke at de er født av Gud, og som gjør at de skiller seg fra de falske barna som bare beholder skummet av Guds ord, men aldri har erfart dets kraft. Av

dette siste blir det bare et åndelig misfoster som det verken er liv eller kraft i. Det heter ikke her å være født av Gud og likevel bli værende i det gamle, døde og verdslige vesenet, samt ligge bundet i synder etter djevelens behag og leve det samme livet som før. Det gjelder å stå djevelen og hele hans rike imot. Derfor: Hvis ikke du seirer over verden, men lar deg beseire av den, kan du vel rose deg av troen og av Kristus, men dine egne gjerninger vitner mot deg om at du ikke er et Guds barn.»

«For bare å begynne med et helt enkelt og nærliggende eksempel: Hvis du roser deg av at du er et Guds barn, og samtidig lever i synd mot det sjette bud, så har djevelen beseiret deg og revet deg ut av Guds rike. Hvis du er en gjerrigknark som med svik, falske varer og uredelighet i handel og vandel skader din neste, så har du latt verden og ditt eget kjød beseire deg ved hjelp av noen usle kroner. Og hvis du i hjertet huser hat og misunnelse mot din neste, så er du med det samme en djevelens trell.»

Og videre: Du vil være en kristen, men samtidig stå deg godt med verden – eller i hvert fall med visse mennesker innenfor verdslige kretser. Og når dette ikke kan la seg gjøre uten at du må skikke deg likt med dem, så gjør du også det. Du strekker deg så langt i dette at du nå er elsket og aktet av mennesker som ikke spør etter din Herre, og som ikke elsker og ærer ham.

Hva vitner dette nødvendigvis om? Sannelig ikke bare om en fornektelse som Peters – han ble tross alt aldri en verdens venn, men gikk ut og gråt bittert, og var både før og etterpå åpenbart for alle en Jesu disippel. Det vitner om en stadig fortsatt, blivende og herskende verdslighet og utroskap mot Herren. Det vitner om at den nye fødselens og troens kraft eier du ikke.

For vennskap med verden er fiendskap mot Gud. Verken Jesus selv eller noen sann Jesu disippel – hvor elskelige, milde, vise og taktfulle de ellers måtte være – har noensinne lært seg kunsten å være venn med Gud og med verden på samme tid.

Vi vil nå slutte denne beskrivelsen av Åndens frukter og det de står som bevis for, og overlate til den enkelte selv å ta stilling til det. Du kan, hvis du vil, la være å bry deg om det dømmende ordet. Du kan la være å prøve deg oppriktig etter det, og la være å lytte til Åndens røst i din samvittighet.

Kong Akab fikk jo lov til fritt å forakte Herrens advarsel og dra ut, sin egen ulykke i møte. Du skal – sier Herren – hvis du vil ha det slik, få lov til å bli værende i din trygghet. «Men mitt folk hørte ikke på min røst,» sier han, «Israel var ikke villig til å lyde meg. Da lot jeg dem fare i deres hjertes gjenstridighet, de fikk vandre etter sine egne råd.» (Sal 81,12–13).

Men du synes kanskje det ville være for uroligende å oppdage at det ikke sto bra til med din gudsfrykt!

Ja, det er sant. Det kan nok skape uro og angst. Det samme syntes også den gamle kong Ben-Hadad da han lå syk og svak på leiet sitt: Det ville være så hardt å få beskjeden om at han skulle dø. Og fordi han så inderlig ønsket å få et mer trøstefullt svar, fikk han det også. Han fikk lov til å dø uforstyrret i sin trygghet. Det samme får du, hvis du absolutt vil. Men Gud bevare deg fra at det skulle skje!

Mens nådetiden ennå er her, vær da oppriktig mot deg selv og la Guds trofaste Ånd få lov til å kaste lys over din stilling. Tusenvis av mennesker har, etter et langvarig selvbedrag, våknet opp, fått lagt om kursen og priser nå Gud i all evighet fordi de ble stanset i tide. Derfor: Stans også du, og tenk etter!

Og hvis det ved Guds store barmhjertighet har blitt klart for deg at det ikke har vært slik det skulle med deg hittil, så la ikke noe menneske dra denne Åndens røst i ditt indre i tvil eller søke å bringe den til taushet. La deg heller ikke nøye med mindre enn en helt ny kledning, nytt liv og ny fred.

Og se – Guds rike er nær deg. Faderens favn er åpen for deg – natt og dag. Det Jesus har gjort, strekker til, om du så var tusen ganger verre enn du er. Ånden står klar til å gi deg liv, gi deg den levende troen. Hvis du bare har kommet til kort med ditt eget, så kom som du er til Jesus, og alt blir godt.

Har det aldri før vært godt, så har du heller aldri kommet til ham på den måten. Har det vært godt, men du har bare glidd ut, så kjenner du veien av egen erfaring. Kom da igjen på samme måte – til samme Frelser. «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.» (Hebr 13,8). Han roper ennå: «Den som tørster, han skal komme! Og den som vil, han skal ta livets vann uforskylt!» (Åp 22,17).

Søvnighet og sikkerhet

I Matt 25,5 sier Jesus om de ti jomfruer – både de kloke og de uforstandige – at **«da brudgommen drog ut på tid, slumret de alle inn og sov.»**

Bekreftes ikke disse ord daglig for våre øyne, når vi ser den ufattelige søvnighet og lunkenhet som stort sett gjør seg gjeldende i kristenheten? Verden er død, forherdet og trygg. Hykleren bedrar seg selv år etter år med en falsk kristendom og et falskt håp. De vakte og de troende blir glemsomme, søvnige, forsømmelige, stanser på halvveien eller går helt tilbake til åndelig død.

«Brudgommen lot vente på seg» – derfor gikk det som det gikk.

Tiden blir lang og tilværelsen ensformig. Intet usedvanlig, intet særlig merkelig skjer. Det hele er i dag som i går, i år som i fjor. Ingen særlige tegn på Herrens komme er å se. De gudløse lykkes og trives, synes lykkelige, trygge og glade. De som frykter Herren og har blikket vendt mot de usynlige ting, blir utledd og betraktet som dårer. Ulykke og motgang er ofte deres lodd. De hører og ser de tusen fengslende ting, og hjertet er ikke upåvirket av det.

Alle taler det verden vil høre, men få eller ingen kommer oss i møte med et advarselens, vekkelsens eller trøstens ord. Guds ord forsømmes, bønnen og bekjennelsen forstummer, og forfølgelsen uteblir. Den onde dag er inne, mørket har makten; også en kristen blir søvnig og kald og slumrer inn. Og sover han lenge, kan vel også den olje han engang hadde, imens svinne inn og helt tørke bort. Han blir sikker, forherdet og åndelig død.

Den søvnighet og kulde som også de levende kristne kan bli grepet av, ytrer seg på følgende måte: Det åndelige og himmelske blir smått og betydningsløst, det jordiske derimot overordentlig viktig.

En kristen kan til tider bli helt godt tilfreds med seg selv og føle seg fullkommen trygg. Han kan ha det som Peter, der overfor Jesus forsikret: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt,» eller som David, da han fra taket av sin kongeborg kastet lystne blikk på kvinnen uten å ane noen fare derved. Tilvekst i det gode legger han ikke vinn på som før, nåden i Kristus gleder ikke hans hjerte, ordet og bønnen smaker ham ikke, og så videre.

Det som skiller en levende kristen fra en død, er i denne forbindelse dette: at den første meget snart vil bli møtt av et vekkende, advarende blikk fra sin Herre, som får ham til bitterlig å gråte over seg selv. Eller – hvis det er kommet så vidt at Gud må gripe til ytre tukt – så lar han tukten bli seg til gavn og legger seg advarselen som ligger i den, på sinne.

Det er derimot et tegn på at søvnen og sikkerheten er gått over til død og forherdelse – eller med andre ord: det er et kjennetegn på en falsk kristen – hvis man fremdeles er trygg og tilfreds, ikke lar seg advare, men enten, som Judas Iskariot, fremturer i en eller annen bevisst synd, eller, som de uforstandige jomfruer, i ett og alt er de kloke lik hva det ytre angår, men i hjertets lønndom mangler åndelig liv. En forferdelig tilstand for et menneske å befinne seg i!

Men slik er den menneskelige natur. Et vitnesbyrd, kun altfor fryktelig sant, om den død som skulle bli syndefallets følge! En bekreftelse på ordet fra Rom 3,18: **«Gudsfrykt er det ikke for deres øyne.»** Mennesker hører og leser om, og holder det vel også for sant, at tusen andre, stikk imot deres egen formodning, er blitt bedratt og er havnet i ulykke. Men de frykter ikke engang for at det samme kunne times dem selv.

Noen eksempler på dette skal her anføres: En from hustru sa en morgen til sin mann: «Min kjære venn! Hvordan kan det ha seg at jeg aldri mer, som i den første tid av ditt kristenliv, hører deg tale med glede om Kristus og livet i ham? Heller ikke merker jeg at du lider under din skrøpelighet, eller at du har trang til å lese Guds ord. Si meg oppriktig: Hvordan har du det egentlig med Gud? Har du lenger noen omgang med ham?»

Ved disse direkte spørsmål rødmet vel mannen en smule, men ba på en rolig og hensynsfull måte sin hustru om ikke å føle seg urolig over hans tilstand. Han ga seg deretter i lag med et eller annet, mens han likegyldig nynnet en lett melodi. Se, dette er sikkerhet! Mannen tok ikke, urolig i sitt innerste, sin stilling opp til prøvning – noe det ellers i sannhet var anledning nok til. Det er et ufeilbarlig tegn på at Herrens frykts Ånd var veket fra ham.

Et annet eksempel: En ung mann ble under et lengre opphold borte fra sitt hjem vakt og omvendt til Gud. Etter sin hjemkomst talte han ved flere leiligheter kjærlig og enfoldig til sine søsken om deres sjelers frelse. Med sin søster, som var et usedvanlig prektig menneske, bare ikke født på ny, talte han om nødvendigheten av dette og spurte om hun ikke også selv hadde lest hva Jesus sier: «Uten at noen blir født på ny, kan han ikke se Guds rike.» «Vet du med deg selv at du har opplevd dette?» føyde han til.

Vennlig imøtekommende innrømmet hun overfor broren at alt han sa var så sant og riktig. Men hun søkte den første og beste anledning til å trekke seg ut av samtalen med ham, og unngikk siden flittig enhver omgang med sin alvorlige bror.

En eldre bror var noen år i forveien blitt vakt. Han var på dette tidspunkt en meget religiøs mann og ble i allminnelighet ansett for å være en sann kristen. Det var bare det eiendommelige ved ham at han snart hadde omgang med de troende – og da var han i tale og opptreden som en av dem – og snart med ganske alminnelige verdensmennesker. Især i det penere selskapsliv var han en høyt vurdert og overordentlig velsett gjest, og her var han likeledes som en av de andre i kretsen.

Til denne religiøse mann talte nå den yngre broren omtrent slik: «Kjære bror! Jeg frykter for at du forfører mange enfoldige sjeler ved at du blir ansett for å være en kristen, men i verdslig selskap ter deg fullstendig som verdens barn.

Jeg ville råde deg til enten å frasi deg kristennavnet – så forfører du ingen – eller også helt å bryte med verden. Det står jo dog klart og tydelig skrevet: **'Gå ikke på fremmed jakt med vantro! For hva har rettferdighet med lovløshet å gjøre? Eller hva samfunn har lys med mørke?'** Og likeledes: **'Den som altså vil være verdens venn, blir Guds fiende.'**»

Herover følte den religiøse mann seg litt støtt, men forklarte så med mange ord at disse bibelsteder etter hans oppfatning skulle forstås på en helt annen måte. Det skulle kun, hevdet han, være et indre skille mellom de troende og verden. Skilte man seg også i det ytre fra verdens barn, fikk man jo ingen leilighet til å virke på dem i gavnlig retning.

«Hvilket gavn mener du da å ha gjort ved således å skikke deg likt med verden?» spurte den yngre med undring. Hadde han ikke snarere bestyrket dem som hadde vært vitne til hans ferd i deres sikkerhet, og voldt uro og anstøt blant redelige sjeler? Mon han ville bli så elsket og tålt hvis han var mer lik Herren Jesus, som tross all sin mildhet og visdom aldri sto i fortrolig forhold til verden, og aldri var velsett i verdens kretser?

Den religiøse broren på sin side hadde, som han sa, den største ærbødighet for hva Gud hadde talt, bare han ikke kunne dele den yngre brorens oppfatning av ordene. Med et stille sukk gikk da denne sin vei, idet han uvilkårlig måtte tenke: «Gudsfrykt er det ikke for deres øyne.» Det var ikke så mye manglende forstand – det var han klar over – men langt mer manglende lyst til å lyde, som gjorde at slike mennesker ikke forsto Guds ord.

Av slike eksempler på hva et forherdet hjerte vil si, kunne det fremføres mange. Kanskje er intet så tydelig og taler så sterkt som Judas Iskariots. Han var en Jesu disippel, en av de tolv særlig utvalgte. Han var den om hvem Jesus med Davids ord kunne si: «Endog min venn som jeg stolte på, han som åt mitt brød, har løftet sin hæl mot meg.»

Hans hjertes forherdelse begynte ved at han gradvis gjorde seg fortrolig med synden. «Han var en tyv. Han hadde kassen og pleide å ta av det som ble lagt i den.» Men hans tyveri ble øvd med mye forsiktighet og utviklet seg litt etter litt. Kunnskap om Kristus manglet Judas ikke, heller ikke leilighet til omvendelse. Likevel gikk han med åpne øyne, uten å nøle, den evige død i møte – og «gikk bort til sitt eget sted.»

Det står i vår Bibel et ord, talt av Guds Ånd, som vi gjør vel i å legge oss på sinne: «Ve dem når jeg forlater dem!» Også herav ser vi bekreftet hva Luther sier, at «den som ikke frykter, har all grunn til å frykte.»

Et betegnende trekk ved de rette, de årvåkne kristne er nettopp den fryktens ånd som behersker dem. De frykter – også undertiden når det ingen fare er på ferde. De ser med mistro og misnøye på seg selv og frykter for å leve i hemmelig bedrag. Føler de seg søvnige og glemsomme, volder dette dem mer enn noe annet bekymring og uro.

Denne fryktens ånd er også den rette årvåkenhet og har til følge at fårene holder seg nær til hyrden, at kyllingene blir under hønens vinger, at de troende daglig søker og ikler seg Kristi rettferdighet og derfor til enhver tid er beskyttet for vreden og rede til å stå for Menneskesønnens ansikt når han kommer.

Hva sier ikke Paulus: **«Derfor er det mange svake og syke blant dere, og mange sovner inn. Men dersom vi dømte oss selv, ble vi ikke dømt. Men når vi blir dømt, da er det Herren som tukter oss, for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden.»** (1 Kor 11,30–32).

Og hva sier Jesus? **«Se, jeg kommer som en tyv. Salig er den som våker og tar vare på sine klær, så han ikke skal gå naken og de skal se hans skam. – Det jeg sier til dere, sier jeg til alle: Våk!»**

Hykleri

Det kunne synes lite lønnsomt å ta et slikt emne opp til behandling, ettersom det nettopp er en fremtredende egenskap hos dem det i særdeleshet gjelder, at de ikke tar det til hjerte, men alltid lever i en følelse av sikkerhet og trygghet.

I bønn om Guds bistand vil vi ikke desto mindre knytte noen bemerkninger til emnet. Dels fordi Guds ord har så mange alvorlige advarsler mot hykleri – noe som jo dog må tas som et bevis på at slike advarsler ikke alltid er uten frukt – og dels for de oppriktiges skyld, så de kan vite hva de skal ta seg i vare for. Endelig også fordi det er vanskelig å tie når man observerer en fiende som man vet har snikmyrdet mange av ens beste og kjæreste venner – vanskelig å tie, selv om man intet synderlig håp har om å utrette noe ved å tale.

Emnet er sannelig viktig, faren sannelig stor. Måtte det som her skal sies, dog vekke en og annen til besinnelse og til alvorlig å prøve seg selv!

Hva vi først bør merke oss, er at ikke alt hykleri er forsettlig og bevisst, slik å forstå at enhver som er en hykler, skulle vite det selv. Nei, tvert imot! Det er nettopp et karakteristisk kjennetegn på de falske kristne at de ikke vet av, enn si frykter for selv, at de er hyklere.

Et typisk eksempel på dette har vi i Jesu skildring av de uforstandige jomfruer. Disse gjorde det beste de forsto: tok sine lamper og gikk, sammen med de kloke, ut for å gå brudgommen i møte. Hadde de den gang visst hva de for sent fikk erfare, så hadde de utvilsomt i rette tid sørget for å skaffe seg olje til lampene. Man må derfor frykte for en fare som man verken ser eller på annen måte merker noe til.

Særegent for oppriktige kristne er også det at de frykter for å være hyklere, skjønt de ikke er det. Nettopp derved blir de bevart for dette snikende onde, den falske kristendoms hemmelige død, om hvilken Jesus sier til engel for menigheten i Sardes: **«Jeg vet om dine gjerninger, at du har navn av at du lever, men du er død.»** (Åp 3,1).

Vi skal dog ikke her komme nærmere inn på denne finere slags hyklere, men tale om hykleriet i mer vanlig betydning. I Luk 12,1 leser vi følgende: **«Da det imens hadde samlet seg mange tusen av folket, så de holdt på å trakke på hverandre, begynte han å tale, først og fremst til sine disipler: Ta dere i vare for fariseernes surdeig, som er hykleri!»** Hva dette fariseernes hykleri besto i, ser vi i kapittelet foran og flere andre steder.

Jesus sier i denne forbindelse til dem: **«Dere fariseere renser nå det utvendige av beger og fat, men deres indre er fullt av rov og ondskap. … Dere gir tiende av mynte og rute og alle slags urter, men dere går lettvint forbi retten og kjærligheten til Gud.»** Dette var det grove fariseiske hykleri.

Fariseerne iakttok på det nøye visse ytre bud og forskrifter, men i hjertet rådet egenrettferdighet og selvtilfredshet. De var fromme og hadde åndelig sans, men Kristus hadde ingen betydning for deres hjerter. Forferdelig å være i en slik sjelstilstand, for Gud på sin side regner ikke med annet enn Kristus, sin elskede Sønn.

Men hyklere nettopp som disse er alle de som søker sin rettferdighet ved loven. Dels gjør de lovens gjerninger med en indre ulyst, fiendtlig innstilt til Guds hellige krav og dermed til Gud selv, og dels har Kristus ingen betydning for deres hjerter, om han enn i deres forstand og bekjennelse inntar en større eller mindre plass.

Ja, fariseerne i Jerusalem var med all sin fromhet Jesu bitreste fiender og la til tider det groveste og mest utilslørte hykleri for dagen. For eksempel da de i sin iver etter å få Jesus dømt, førte ham til hedningen Pilatus. Ved denne anledning demonstrerte de sin hellighet ved at de ikke selv ville gå inn i borgen, for ikke å bli urene. Men at de tørstet etter den uskyldiges blod, anfektet dem derimot ikke.

Så alminnelig er dette fariseiske hykleri i de uomvendtes verden at man neppe finner et eneste menneske som ikke i større eller mindre grad ligger under for det.

Visse bestemte bud tar man det uhyre nøye med overholdelsen av. Men andre – og det de viktigste – går man ganske lett over. Man går f.eks. flittig i kirke – men man omvender seg ikke av hjertet til Herren, erkjenner og begråter ikke sin synd, akter og vurderer ikke etter fortjeneste Kristi utgytte blod, fryder seg aldri i sitt hjerte over nåden osv. Man ville ikke ta så mye som en øre fra sin neste – men man berøver ham kanskje ved baktalelse og løgn det dyrebareste han har: hans gode navn og rykte. Man ber andektig: «Helliget vorde ditt navn!» – men man misbruker selv det samme store og hellige navn.

Om en hellighet av denne beskaffenhet var det Jesus sa til fariseerne: **«Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.»** Det gode som du gjør, bør du gjøre og aldri forsømme, men det gode du glemmer å gjøre, ville også blitt gjort hvis du ikke i din fromhet var en skalk og en hykler.

Men at Jesus mot dette samme hykleri også advarer disiplene, disse oppriktige og ham inderlig hengivne sjeler, er ganske eiendommelig og vel verdt å tenke over. Han visste imidlertid hvor nødvendig det var. Hvor vektige grunner han hadde til det, kan vi finne bare ved å betrakte det navnet han benevner hykleriet med. «Surdeig» kaller han det. Utvilsomt i den hensikt å henlede oppmerksomheten på hykleriets betenkeligste og farligste egenskap. Det særegne ved surdeigen er nemlig at om man bare kommer en smule av den i en deig, så gjennomsyres hele deigen (Gal 5,9).

Ganske på samme måte med hykleriet. Begynner en oppriktig og levende kristen på fristelsens onde dag å gi rom for bare den minste smule falskhet og

uærlighet i sitt personlige gudsforhold – holder hånd over en eller annen synd, tillater seg uredelighet i handel og vandel, men for øvrig vil gjelde for en god kristen, omgås Guds ord og Guds folk og utad opprettholder skinnet – da blir hele hans vesen besmittet.

Det hykleri han på ett punkt har gitt rom for, brer seg hastig til flere og tar skritt for skritt hele hans personlighet fangen. Samvittigheten forherdes og vil til sist ikke mer kunne bli virkelig vekt.

Hvordan det går til at denne hykleriets surdeig kan gjennomsyre, besmitte og i bunn og grunn forderve en Jesu disippel, skal vi nå anføre et slående eksempel på. Da Jesus uttalte den førnevnte advarsel mot fariseernes surdeig, var det blant dem som hørte den, én som etter alt å dømme ikke har tatt den til hjerte. Det var en av Jesu nærmeste venner og disipler – Judas Iskariot.

Men før vi nærmere går inn på Judas' historie, bør vi gjøre oss klart hva som fortrinnsvis har med vårt emne å gjøre, og hva vi derfor i særdeleshet bør feste vår oppmerksomhet ved. Først og fremst: selve hykleriet, dets snikende art og gradvise utvikling. Dernest: den trygghet og sikkerhet som i alminnelighet hersker i hyklerens hjerte, og de grunner han synes å ha til ikke å frykte. Og endelig: den fortapelse som nødvendigvis til slutt blir følgen av et falskt og hyklerisk vesen.

En hykler føler seg i alminnelighet sikker og trygg, ofte av grunner som disse: Jeg har jo dog hatt så mange og store beviser på Guds nåde, jeg har jo ikke min plass i de vantros flokk, men har hatt og har fremdeles min gang blant Guds venner, jeg bruker så vel Guds ord som de øvrige nådemidler, jeg har også ved Guds nåde tilstrekkelig åndelig lys til å vite på hvilken grunnvoll jeg står osv.

Intet av dette manglet hos Judas. Han var for det første en av de tolv særlig utvalgte disipler og hadde slik så mange fortrinn og så store beviser på Guds nåde at ingen av oss har hatt noe tilsvarende. Han hadde den lykke i tre år å leve i nær personlig omgang med Guds Sønn her på jorden, spise og drikke, våke og hvile sammen med ham, være vitne til hans mektige gjerninger og lytte til den himmelske visdom som lød fra hans munn.

Og så utvikler det seg samtidig i Judas' hjerte et så hyklerisk, falskt og forherdet vesen at Jesus kunne si: **«Har jeg ikke utvalgt dere tolv? Og en av dere er en djevel.»** (Joh 6,70).

For det andre var Judas blitt betrodd det særlige verv å stå for den felles kasse – den eneste personlige eiendom Jesus som menneske hadde på jorden. «Judas hadde pengepungen.» Han skulle motta og oppbevare de gaver som takknemlige venner av Jesus skjenket sin frelser og velgjører. Han skulle foreta de nødvendige innkjøp og forestå utdelingen av gaver til de fattige.

Det var under denne sin forvaltning av de betrodde midler at Judas slo inn på den finere uærlighets vei og tid etter annen tilvendte seg noen av pengene selv. Men så fint og umerkelig skjedde det at det ikke falt de øvrige disipler inn å nære mistanke til ham. Først etterpå kunne de si det: «Han var en tyv».

La oss nå så levende som mulig søke å forestille oss dette. Kanskje det vil virke som et slag i ansiktet på en eller annen. I Jesu følge omginges Judas daglig Jesu

venner og hørte på Jesu ord. Men nå og da var han ute i de nevnte forretninger, og da var han tyven som av pungens innhold stakk småbeløp til side til seg selv.

Utvilsomt har det, især i begynnelsen, for samvittighetens skyld vært nødvendig for ham å finne så mange unnskyldende momenter som mulig i forbindelse med dette. Det er vel ikke for mye at jeg får en smule godtgjørelse for mitt bry, kan han f.eks. ha tenkt. Eller: Jeg kan jo alltid senere betale det tilbake igjen (hva som dog aldri skjedde) – jeg har bruk for pengene nå, og det er ingen som ser det. Slik er slangens måte å argumentere på, og det var nok til å føre Judas i ulykke.

Når han siden vendte tilbake til Jesus og til de andre disiplene, kunne han delta i bønn og i åndelig samtale med en mine så åpen og ærlig og fri at ingen falt på å nære mistanke til ham.

Se, dette er typisk for det ekte hykleri. Judas tenkte å bedra og føre sin Herre bak lyset, derfor lot Herren ham fortsette med det og bedra seg selv, oss alle til et advarende eksempel. Herren tier – en truende, uheilsvanger taushet – når hykleren ikke vil la seg advare av ordet. Judas får lov til, skritt for skritt, å nærme seg avgrunnens rand. Herren hindrer ham ikke i det, stanser ham ikke når ord ikke mer strekker til. Lik Farao blir Judas bare mer forherdet av de advarsler han får.

Da han først er begynt å gi Djevelen rom, vokser i hans hjerte, sammen med hykleriet og begjæret etter penger, også hans uvilje mot Jesus. Til sist kan han ikke tåle å se det som han kunne ønske å ha i pungen, bli anvendt på Jesus. Ja, omsider forråder han for penger sin guddommelige Herre og Mester.

For de fattige følte Judas tilsynelatende ømt. Da han i Betania ser den ekte, meget kostbare nardussalve bli utgytt over Jesu føtter, var han der straks: **«Hvorfor ble ikke denne salven solgt for tre hundre denarer og gitt til de fattige?»** (Joh 12,5).

I den anledning fikk han en irettesettelse av Jesus, og det var, sier Matteus, umiddelbart etter dette opptrinn at Judas gikk til yppersteprestene og sa: «Hva vil dere gi meg for at jeg skal overgi ham til dere?» og at de utbetalte ham tretti sølvpenger. Bitterheten mot Jesus og kjærligheten til penger – disse to ting i forening fikk Judas til å forråde sin Herre til hans fiender.

På samme måte går det ofte også blant oss. En kristen hos hvem det er skjedd et indre fall, begynner som regel i småting å legge den åndens falskhet han huser, for dagen. Får han så av oppriktige kristne en broderlig advarsel, gir han seg ofte, irritert over dette, fritt og åpenlyst synden i vold.

Men tilbake til Judas. Handelen med yppersteprestene var avsluttet, og det skjebnesvangre øyeblikk hvor gjerningen skulle settes i verk, var nær. Og ennå holder han spillet gående overfor Jesus. Forferdelige hykleri!

Judas har til og med mot til å delta i den høytidelige sammenkomst ved hvilken Jesus for siste gang spiste påskelammet sammen med disiplene. Han deltok også her i nattverden, som ved samme anledning ble innstiftet, og er slik den første i verden som har «spist og drukket seg selv til dom». Da Jesus under måltidet plutselig utbryter: «En av dere skal forråde meg», har Judas fremdeles mot til å forstille seg og spørre som de andre: «Det er vel ikke meg, Rabbi?»

Og ennå mer: Da Jesus i tydelige ord har røpet hvem forræderen er, og dertil har uttalt de forferdelige ord: **«Ve det mennesket som Menneskesønnen blir forrådt ved! Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født»**, er han like uberørt, rolig og hard. Man skulle dog ha syntes han bleknende måtte ha sunket i kne og ha ropt i sin angst: Forbarm deg, Gud, over meg synder, frels meg fra helvetes dyp! Men nei – han går nå sin vei for å fullbyrde gjerningen.

Dette punkt i Judas' historie er overordentlig bemerkelsesverdig og et forferdelig eksempel på hva forherdelse vil si. Judas hadde daglig hatt leilighet til å se for sine øyne hvordan alt skjedde nøyaktig som Jesus bød: stormen og bølgene la seg, døde ble levende, fikentreet som Jesus forbannet, visnet osv. Og dog kunne han nå høre en så forferdelig trussel, uttalt av samme munn, uten å føle den ringeste frykt ved det. Slik ser det ut med et menneske som på grunn av hykleri er blitt så forherdet at samvittigheten ikke mer kan vekkes. Gud! Forbarm deg over oss alle!

Det siste eksempel på Judas' hykleri ser vi i Getsemane, da Jesus ble grepet. Der kommer han i spissen for skaren som var utsendt for å gripe og fengsle Jesus, og allikevel møter han Jesus som vanlig med et: «Vær hilset, Rabbi!» og kysser ham. Der hører han selv – for siste gang – Jesu milde stemme henvendt til seg. «Venn, hvorfor er du her?» spør Jesus vemodig. «Judas, forråder du Menneskesønnen med et kyss?»

Nå var det slutt. Hans ferd sammen med Jesus, hykleriet overfor ham – alt var forbi. Aldri mer skulle han høre den velkjente stemmen, ikke før han på dommens dag skal høre den og kjenne den igjen.

Ennå i noen timer slumrer hans samvittighet. Men neste dag, da Jesus er dømt til døden, våkner den brått. Og nå gripes den ulykkelige mann av vill fortvilelse og står ikke til å trøste. **«Da nå Judas, som hadde forrådt ham, så at han var blitt dømt, angret han»**, står det.

Vi kan av dette se at Djevelen må ha forespeilet Judas at så langt som til å gjelde Jesu liv, ville det aldri kunne komme. Det skulle Jesus nok ved sin allmakt vite å forhindre. Nå ser han til sin skrekk at det virkelig er livet det gjelder, og da er på én gang alt hans mot og alle de forestillinger Satan har inngitt ham, borte.

Gjengjeldelsens forferdelige time er kommet. De sølvpenger som før hadde vært ham så kjære, og for hvis anvendelse han sikkert med en indre tilfredsstillelse hadde lagt sine planer, blir ham nå så forhatte at han ikke er i stand til å beholde dem lenger. Han går til yppersteprestene og ber dem om å ta sine penger tilbake. «Jeg har syndet ved å forråde uskyldig blod», lyder hans bitre klage.

Men det er for sent. Jesus kan ikke kjøpes tilbake. Judas kaster derfor pengene fra seg. Og yppersteprestene, som trolig nok før hadde smigret for Judas og lovet så godt, har nå ingen annen trøst til den fortvilte mann enn et hånlig: «Hva kommer det oss ved? Det blir din sak.»

Se et øyeblikk også på dette svaret. Slik lønner Djevelen og verden sine tjenere. Merkelig er det å se også disse hyklere i deres motløshet etter fullbyrdet

gjerning. De har ikke mot til å svare Judas tilbake: Det er ikke «uskyldig blod» – han er skyldig til døden.

Den arme Judas går nå fra tempelhøyden like hen til den nærmeste skog og henger seg i fortvilelse. Han går – og av alle de trøstens ord han har hørt av Jesu munn, rinner ham ikke et eneste i hu underveis. Heller ikke sender Gud noe menneske til ham som kunne ha hindret ham i hans forehavende. Som den som er aldeles forlatt av Gud, får han lov til å gå. Han hengte seg – og **«han falt hodestups ned og revnet på midten, og alle innvollene hans veltet ut.»** (Apg 1,18).

En slik ende fikk en mann som kunne ha tatt en av de tolv troner i himmelen i besittelse og der være med på å dømme Israels tolv stammer (Matt 19,28). En mann som hadde ferdedes sammen med Jesus og daglig hadde hørt det reneste og kraftigste Guds ord i så rikelig mål bli forkynt.

Hva skal nå dette si til oss – hva skal vi lære av det? Vi skal lære at **«Gud lar seg ikke spotte»**. Han **«gjør ikke forskjell på folk»**. **«Den ugudelige har ikke noe håp»**.

Vi skal lære at vil vi være Jesu disipler, må vi vandre i oppriktighet for hans ansikt. Den som vil være en Jesu disippel og omgås med Guds ord og Guds venner, men samtidig omgås fortrolig med verden og av verdens barn regnes som en av dem, han er en hykler, en Judas. Men da skal han også, like sikkert som Judas, av sin egen ulykke lære at **«vennskap med verden er fiendskap mot Gud»**.

Å stå seg godt med alle kalles vel oftest nå å være fri for partiskhet eller lignende. Men Skriften kaller det å «tjene to herrer», å «få Kristus til å stemme overens med Beliar», å «dra i ulikt åk med de vantro», eller med andre ord: å være en hykler.

Og videre: Hvis noen vil være en kristen og av andre blir regnet for en slik – ettersom han leser Guds ord og omgås Gud i bønn – men han ganske privat i sitt daglige liv holder hånden over og øver en eller annen hemmelig skjødesynd, så er han en hykler, en Judas, en forræder, som når leken er slutt, vil havne i fortvilelse og gå evig fortapt.

Én eneste synd er nok – vi vet ikke av at Judas lå under for flere. Det kan være uærlighet i handel og vandel, hemmelig utukt, hat og uforsonlighet overfor en uven el. lign. Eller det kan være synder som i alminnelighet anses for å være av mindre betydning: ærgjerrighet og forfengelighet f.eks., avguderi under en eller annen form, misbruk av Guds navn, løgn og baktalelse, gjerrighet, ubarmhjertighet, dovenskap, fråtseri og lignende synder. Den som vil være en kristen, men forsettlig innretter seg med noen av disse synder, også han er en hykler. Han mangler tydelig nok den villige, Hellige Ånd som dømmer og straffer også slike synder.

En redelig sjel kan meget vel være omgitt av og utsatt for fristelser. Han kan som kristen betraktet være ufullkommen og skrøpelig nok, ja, han kan snuble og falle. Men han har det dog alltid slik at han lider under sin synd, erkjenner den for det den er, og intet høyere ønske har enn å bli den kvitt.

Men hva vi i særdeleshet bør lære av Judas' eksempel, er dette: at ingen må føle seg sikker og tenke som så: hyklerne, det er hyklere; en redelig kristen har

intet å frykte. Eksemplet med Judas viser oss det motsatte. Da Judas av Jesus ble valgt til apostel, var han sannelig ikke hva han senere ble. Se på Judas' eksempel og på alle andre syndefall: hvor lett og fort det kan skje at en kristen går fortapt. Især når «den onde dag» for alvor er inne, og «Djevelens snikangrep» verken unner deg rist eller ro.

I en slik fristelsens stund er det i særdeleshet tre ting som gjør seg gjeldende. For det første: Synden blir deg særdeles kjær og uunnværlig. For det andre: Fra hvilken side du enn ser den, kan du umulig finne at den skulle være farlig. Så ringe og ubetydelig synes den deg å være. For det tredje: Du begynner i det små med å synde og tenker ved deg selv at en slik smule kan da ingenting gjøre.

Slik var det da slangen forførte Eva. Det var jo da bare en ringe ting: rekke hånden ut og ta av treets frukt – og hva var det så ikke å vinne derved! De skal ikke dø – nei – men få åpnede øyne, fyldigere utviklet forstand – foruten den nytelse selve den herlige frukt kan forskaffe dem.

På samme måte med Judas. Litt nasking begynte det med – så lite at det ikke var vanskelig å finne en unnskyldning for. Og da Djevelen senere skjøt den tanke inn i hans hjerte at han skulle forråde Jesus, var det ganske naturlig for ham å tenke: Tretti sølvpenger er ikke å forakte – og hvilken fare skulle det vel være ved det! Jesus er jo uskyldig – og dertil allmektig – det kan aldri komme til å gjelde hans liv. Meg forskaffer det imidlertid en pen gevinst. Slik må Judas sikkert ha tenkt.

Hadde noen sagt til ham at han etter fullbyrdet gjerning skulle være så fortvilet at han skulle ta sitt eget liv, så ville han tvert ha nektet å tro det. Hadde han om torsdagen, da Jesus ga ham sin advarsel, trodd hva han om fredagen fikk erfare, så ville han ha grøsset tilbake for sin handling som for selve helvete. Men han så det ennå ikke selv, og Djevelen fylte flittig hans hjerte med forestillinger som gikk i fullstendig motsatt retning.

Hykleriet er syndens og Djevelens gyldne kappe; uten den kommer de ingen vei med et menneske. Ta hykleriet bort, så blir du aldri liggende i noen synd, men reiser deg igjen hver gang du faller, og blir frelst. Hadde bare Judas bekjent hva Satan hadde skutt inn i hans hjerte – om det så bare hadde vært for en av de andre disiplene – så hadde Satan med det samme vært avvæpnet, og Judas hadde ikke fortsatt i synden. Dette er et middel som hardt fristede kristne til alle tider har benyttet seg av mot Djevelen, og alltid til velsignelse.

Men alt dette er noe som man sjelden virkelig tror og tar til hjerte før man av egen sørgelig erfaring drives til det – og da er det ofte for sent. Man regner ikke for alvor med at man i fristelsens stund er gjenstand for en virkelig forblindelse, er inne under Djevelens dårende makt og derfor ingen fare kan se, skjønt det spilles med selve livet som innsats.

Man måtte dog ganske naturlig gripes av frykt – og med disiplene spørre: «Hvem kan da bli frelst?» På dette spørsmålet svarte Jesus: **«For mennesker er dette umulig, men for Gud er alt mulig.»** Så lenge vi lever med denne frykt og denne trøst i vårt hjerte, er vi i Guds hånd. Han er en trofast hjelper og hyrde. Jesus har selv sagt: **«Ingen skal rive dem ut av min hånd.»**

Små synder

«*Den som er tro i smått, er også tro i stort. Og den som er urettferdig i smått, er også urettferdig i stort.*» Luk 16,10.

Det finnes kristne som uten tvil har det godt med Gud når det gjelder den store hovedsaken, men som ikke er tilstrekkelig oppmerksomme på en hel mengde småting som, til tross for sin litenhet, kan få uanede og skjebnesvangre følger.

Kun de færreste har øynene åpne for hvordan en liten årsak kan gi stor virkning. Selv den minste gnist kan bli til en brann som legger store verdier i aske. Selv såkalte «små synder» kan – ved den åndelige død og forherdelse de gir anledning til – føre til evig fortapelse. Hadde ikke Judas begynt med sine leilighetsvise småtyverier, ville samvittigheten hans aldri blitt så forherdet at han kunne selge sin herre og mester for penger.

Den som vil unngå store og grove synder, må begynne med å kvele den første spede spiren i starten. Dessuten kan disse «småsyndene» hos en kristen vekke det voldsomste anstøt hos en skrøpelig sjel som bare ser etter det hellige livet, slik han mener det må ytre seg hos den som sier seg å være en kristen. Hvert ord fra en kristen blir veid på gullvekt, og enhver bevegelse han gjør, registreres.

Det følgende bygger til dels på et engelsk skrift med tittelen «Småting». Men da det er så vidt bearbeidet av Rosenius at det i vesentlig grad bærer preg av det, er det tatt med her.

Små synder! – hva forstås egentlig med små synder? Dersom vi virkelig kunne se hva det vil si å handle imot den store, allmektige Guds vilje, ville vi nok aldri for alvor kalle én eller flere synder for små. Forskjellen som romerkirken gjør mellom dødssynder og tilgivelige synder, savner ethvert reelt grunnlag. Hvordan kan et menneske som tror på Den hellige skrift, noen gang anse en feil som en ubetydelig ting?

Dersom vi alltid tok oss fore å granske motivene bak våre såkalte småfeil, ville vi snart få se at de egentlig alle har sitt utspring i en indre kjærlighet til synder som – dersom de nådde sin fulle utvikling – ville blitt regnet som store og grove.

Bare altfor ofte er slike småfeil den første begynnelsen på disse store og mer alvorlige syndene. Dessuten bedrar vi altfor ofte oss selv når det gjelder hvor lett vi tror vi kan holde slike småsynder i tømme. I virkeligheten er den daglige kampen mot synder av denne finere art i mange henseender langt vanskeligere

enn kampen mot de grovere fristelsene, der vi har behov for hele Guds fulle rustning og derfor lettere holder stand.

Men – for nå å gi noen eksempler på hva en pleier å kalle små synder – hvilken av disse bør da ta førsteplassen?

Det finnes en synd vi nok alle må erkjenne oss skyldige i, og som vi gang på gang har fattet de beste forsetter mot. En synd som begås på så mange ulike måter og dekkes av så mange forskjellige unnskyldninger at den med god grunn kan kalles de fleste menneskers vedhengende synd. Jeg tenker på det å utsette – utsette det en burde gjøre med én gang, eller til den fastsatte tiden.

Hvem er vel rent umiddelbart villig til å kalle dette for synd? Men når de ulykkelige følgene av vår utsettelse blir åpenbare, eller når vi får øynene opp for at vår hang til å utsette egentlig skyldes en indre ulyst til det gode, da merker vi først hvilket fordervelig onde som skjuler seg bak. Og hvor mye godt blir ikke stående ugjort for bestandig, bare ved å utsette! Så vi mer klart, ville vi snart oppdage at vår svorne fiende i høy grad driver sitt spill med oss, bare ved å få oss til å utsette.

I hverdagens småting – som bare det å besvare et brev, gjøre små ærender, sette små planer ut i livet for å hjelpe og glede noen – hvem av oss tenker vel på at vi med vår utsettelse gjør oss skyldige i noe direkte galt?

Men tar utsettelsen først overhånd, blir den – selv i slike småting – årsak til mye uorden og mye fortred i vårt eget og andres liv. Kjærlighetens kongelige lov blir brutt.

Og hva verre er: vanen med å utsette går inn i hele vårt vesen og blir i den grad vår natur at vi også – i likhet med landshøvdingen Feliks – utsetter til en mer beleilig tid når det er vår udødelige sjels viktigste anliggender det dreier seg om.

En god leveregel er denne: «*Utsett ikke til i morgen det du kan gjøre i dag*.»

Den driftige og flittige utsetter nødig. Som motvekt mot latskapens og makelighetens synd finnes det intet bedre middel enn å legge seg etter å bli pinlig nøyeregnende når det gjelder den punktlige oppfyllelsen av selv de minste ting.

«Den som er tro i smått,» sier Jesus, «er også tro i stort. Og den som er urettferdig i smått, er også urettferdig i stort.»

Det å bestandig være på vakt mot fristelsen til å utsette har som en ytterligere gevinst også den virkningen at vanene våre i mange henseender blir hevet, og karakteren vår vinner i fasthet ved det.

Det finnes også en umåtelig aktiv form for lediggang, som noen ganger fører mennesker bak lyset når det gjelder sin sanne natur. Vi er tilsynelatende travelt opptatt, men ved nærmere ettersyn viser det seg at sysselsettingen vår i bunn og grunn ikke er annet enn lettsindig og makelig sløsing med tid. Det kan være gjennom tom og unyttig samtale, tilfeldig og planløs lesning, eller ved å kaste bort tid på ufruktbart og ørkesløst arbeid. Hvor mange timer og dager blir ikke forødt på denne måten, og kommer verken oss selv eller andre til gode!

En kristen som evangeliets dyrebare hemmelighet og dessuten atskillige personlige nådegaver er betrodd – hvor mye åndelig velsignelse vil ikke han være i stand til å formidle til menneskene han ferdes blant! Og for en uberegnelig

skade er det derfor ikke skjedd, ja, for en synd er det ikke begått, dersom han på en av de førnevnte måtene sløser bort den kostbare tiden!

Slik vil vi se at forhold og ting som virker ganske betydningsløse for oss, kan få uoverskuelige følger og være forbundet med et stort ansvar. Når vi først begynner å gi etter for kjærligheten til den mest makelige livsformen, hvem garanterer oss da for at vi ikke til slutt synker ned til bare å ville leve for oss selv, og aldri underkaste oss den selvfornektelsen eller møyen det kan koste å gjøre plikten vår?

Kroppslig og åndelig ulyst og treghet har ikke alltid med hverandre å gjøre, men vi må vokte oss for begge. Fristelsen til det siste er som regel større enn til det første. Hvor mange legger ikke fra seg en bok som krever ettertanke, etter bare kort tids lesning! Hvor mange lar seg ikke av motvilje mot krevende åndelig arbeid avholde fra å virke til sin nestes beste!

Og denne makeligheten blir pleid så lenge at en til slutt ikke vil anerkjenne noen annen autoritet enn hensynet til sin egen tilfredsstillelse og de tilfeldige innfallene en får fra tid til annen – eller en synker hen i en nærmest apatisk tilstand av tørrhet og avmakt.

Nest etter det å *sløse bort tiden* må syndene som begås med *tungen*, nevnes. De fleste av disse betraktes som *små* synder, eller til og med som slett ikke synd. Bare et *ord* – hva betyr vel det?

Men ser vi litt nøyere etter, vil vi finne at det ikke er noe vi begår så mange og store synder med som henholdsvis vår *tale* og vår *taushet*. «*Tungen er et lite lem*,» sier Jakob, «*men taler likevel store ord. Se, en liten ild, hvor stor en skog den setter i brann! Også tungen er en ild. Som en verden av urettferdighet står tungen blant våre lemmer. Den smitter hele legemet og setter livshjulet i brann, og selv blir den satt i brann av helvete*.»

Og videre heter det: «For all natur, både hos villdyr og fugler, krypdyr og sjødyr, kan bli temmet og er blitt temmet av den menneskelige natur. Men tungen kan ikke noe menneske temme. Den er et ustyrlig onde, full av dødelig gift.» Jak 3.

Mange av de største begivenhetene i verden er tungen opphav til. Syndefallet med alle sine ulykkelige følger skyldtes ord som ble talt. Med ord ble til gjengjeld også Guds rike plantet i jordens mold. Med tungen vår kan vi forvolde mye ondt – men også utrette mye godt. Og likevel regner vi dette vi sier, for en så ubetydelig ting. Bare noen få eksempler skal nevnes på dette.

Hvor lett kan en ikke – uten i det hele tatt å mene noe ondt med det – la det falle en eller annen bemerkning om sin neste. Det var så lite – bare et ord – men det fikk til følge at det dyrebareste han eier på jorden, hans gode navn og rykte, kom til å lide under det.

Hvor lett kan en ikke i sinne eller irritasjon påføre mennesker sår med tungen – sår som verker og blør i dager og netter, mer enn mangt et ytre sår!

Eller: Hvem kan måle den skaden som kan påføres en skrøpelig kristen ved å drøfte åndelige spørsmål på en måte som bare kan gjøre ham forvirret og usikker overfor dem? Å såre de skrøpeliges samvittighet er lett gjort. Å lege den igjen er vanskeligere.

Og til sist: Hvor mye kan det ikke syndes bare ved tom og innholdsløs tale, uten at den behøver å inneholde noe egentlig ondt! Vi glemmer så lett at en kristen er «et tempel for Den Hellige Ånd» (1 Kor 6,19). «*Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.*» Rom 8,9.

Har jeg nå en så høy og hellig gjest boende hos meg, skulle jeg vel da med tom og unyttig tale volde ham sorg og misbruke den dyrebare gaven Gud har gitt meg – min tunge, som jeg kan prise Gud med og så ut såkorn til evig liv i udødelige sjeler!

Men i samme grad som vi med tungen kan utrette mye godt, blir også vår *taushet* en synd når anledningen var der til å tale mennesker til nytte, men vi tav.

Vi kan av dette forstå at også når vi ingenting gjør – altså bare tier stille – kan vi pådra oss skyld overfor ham som krever igjen med rente det han én gang har gitt oss å forvalte.

Tjeneren med den ene talenten hadde ikke ødslet bort noe av sin herres penger, men leverte pliktskyldigst hele summen tilbake. Hele synden hans besto i at han, i stedet for å sette pengene på rente, hadde gravd dem ned. For dette ble han dømt – kalt «dårlig» og «doven» og straffet hardt. Slik dømmer og straffer Gud som synd også det at vi ingenting gjør.

I samme forbindelse må det nevnes en synd som ofte blir betraktet som en dyd – nemlig det å unnlate å *tukte, dadle og irettesette andre*. Nå finnes det ganske visst også en dømming og dadling og kritikk diktert av egenkjærlighet og dårlig humør, noe som av naturen faller mennesker lett, men som absolutt er av det onde. Det vi taler om her, er en hellig kjærlighetsplikt, diktert av hellig iver for Guds ære og menneskers vel.

For det første er det den rett og plikt til å tukte og straffe som visse personer har i kraft av sitt embete: far og mor i hjemmet, samt lærere, forkynnere og øvrighet utenfor hjemmet.

Men når foreldre fritt lar selvrådighet og respektløshet hos barn og husfolk passere, når lærere og forkynnere ikke – «i tide og utide» – overbeviser, irettesetter og trøster «med all tålmodighet og lære», men tier til gudløsheten de ser for øynene sine, når øvrigheten, som har til oppgave å være «Guds tjener, en hevner til straff over den som gjør det onde», ofte ser gjennom fingrene med det – da må ondskap og forderv ta overhånd. Og i slik ondskap blir også *den* skyldig som ingenting gjør, enda det var hans plikt å tre opp mot den.

For det andre er det den rett og plikt til å tukte og straffe som enhver kristen har ifølge sitt kall. Herren sier at «*du skal irettesette din neste, for at du ikke skal få synd på deg for hans skyld.*» 3 Mos 19,17.

Her kreves mye visdom, mye ydmykhet, mye kjærlighet. Det er en vanskelig kunst å irettesette sin bror på en slik måte at det fører til noe godt. Likevel må det ikke forsømmes – den *oppriktige kjærligheten* krever det. Straff likevel ikke uten tvingende grunn. Irettesett ikke når du selv er irritert eller opphisset, men la den sanne kjærligheten, den hellige nidkjærheten lede deg.

Likeså er det mangfoldige feil som faller inn under begrepet *tankeløshet*. Evig og alltid er denne en kilde til små forsømmelser, små overilelser, små ubehage-

ligheter – feil hvis betenkelige vesen vi sjelden har den rette erkjennelsen av. Vi tenker som regel ikke over at de er like mange overtredelser av budet om kjærlighet til nesten.

Måtte vi bare alltid huske på at like ofte som vi forsømmer å ta skyldig hensyn til andre, *lever vi oss selv til behag* – egenkjærlighetens dypt alvorlige synd.

Til sist er det også et spørsmål om det ikke faller inn under begrepet «små synder», det en pleier å kalle «*ondt lune*» eller «*dårlig humør*» – men som i bunn og grunn ikke er annet enn tilbaketrengt ondskap i hjertets dyp.

I Jakobs brev har vi et merkelig ord som direkte handler om dette: «*Sukk ikke mot hverandre, brødre, for at dere ikke skal bli dømt*.» Jak 5,9. Med disse ordene har Jakob rammet en snikende slange på dens ømmeste punkt – den ondskapen en bevisst gir plass i hjertet sitt, og som, når den ikke kan få utløp i sinte ord eller handlinger, nødvendigvis må ytre seg i grettenhet og tverrhet overfor den en føler seg krenket av.

Akk, det arme menneskehjerte – *svikfullt* er det framfor alt! Hvem av oss kjenner ikke de karakteristiske utslagene av innestengt ondskap: det bortvendte ansiktet, de korte, kjølige svarene, den uttalte mangelen på interesse for alt den andre sier og gjør!

Eller enda verre: den korte, avvisende og sinte måten å være og uttrykke seg på, den forurettede martyrminen, det faste forsettet om ikke å åpne munnen til et smil eller et vennlig ord. Og videre: de hånlige smilene, den påtatte ydmykheten, ønsket om heller å være død og begravet, glemt av alle, hvisking og tisking i krokene om den som vreden ens er rettet mot, men aldri en åpen, velvillig samtale *med* ham.

Det arme menneskehjerte! For et nifst bilde som rulles opp for oss, så snart det bare pirres aldri så lite ved det!

I samme forbindelse må *ømfintlighet* og *mistenksomhet* nevnes. En ser seg for eksempel tilsidesatt og forurettet, og oppfatter ethvert lite utslag av ubetenksomhet eller glemsomhet som en grov personlig fornærmelse. Og det verste er at vi som oftest bare lar vår sårede selvfølelse og vårt onde lune gå ut over våre nærmeste der hjemme. En fremmeds nærvær får oss straks til å legge av oss vårt misfornøyde, dystre og lite tiltalende vesen. Slik kan vi både for oss selv og våre kjære forbitre den velsignelsen Gud har beredt oss ved at han har gitt oss hjem og familie.

Med god grunn kan en spørre om slike utslag av et ondt og fordervet hjerte nå egentlig kan betraktes som «små» synder. Ganske visst blir de som regel regnet med her, eller – i noen tilfeller – slett ikke regnet som synd. Men enten vi ser på deres *opprinnelse* eller deres *virkninger*, vil de vise seg å være virkelig store og alvorlige synder.

Skulle ikke en kristen gå i *hans* fotspor, som var «*nedbøyd og ydmyk av hjertet*»? Vil ikke vreden, også i sin undertrykte og tilslørte form, bedrøve Den hellige ånd, som bor i hjertet vårt og ser og kjenner alt som finnes der inne? «*Sukk ikke mot hverandre – – for at dere ikke skal bli dømt*.» Så alvorlig så Jakob på denne saken. Kanskje husket han Jesu ord: «*Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke hver og en av hjertet tilgir sin bror.*»

La oss merke oss disse Jesu ord! Skal vi tilgi av *hjertet*, da må det ikke bli noe ondskap igjen i hjertet.

Vi har talt om ondt lune og dårlig humør og den synden som ligger i det. Men vi ser her at det er en like stor synd for oss ikke å tilgi våre medmennesker dette, som det er for *dem* å gi rom for det.

Ganske visst bør vi – siden det har med det onde i hjertet å gjøre hos dem – leilighetsvis, og da alltid på et tidspunkt der de er velvillig innstilt, gi dem en kjærlig formaning mot det. Vi må ikke «kalle det onde godt», men vi må på den andre siden være rede til å tilgi, for at vi ikke selv skal bli onde. «*La deg ikke overvinne av det onde*,» sier Guds ord, «*men overvinn det onde med det gode*.»

Som kristne er vi kalt til i kjærlighet bestandig å «bære hverandres byrder», også når byrden består i skrøpelighet og synd hos den andre. Vi er kalt til å tjene hver enkelt etter hans særlige behov, også når det er tålmodighet og overbærenhet det er bruk for. «Dersom *du* er mild og saktmodig og sen til vrede,» sier Luther, «men din ektefelle, din arbeidsgiver, din bror, din medtjener ikke har denne gaven, så akt ham ikke ringe av den grunn, men bær over med hans svakhet. Husk at vi er kalt til bestandig å bære hverandres byrder.»

Kristi rike er helt igjennom et rike der synder blir tilgitt. Der trenger *vi* alltid Guds tilgivelse, og der må vi like ofte tilgi andre.

Likevel må det i denne forbindelse bemerkes at det også finnes en nedtrykthet eller en form for «dårlig humør» som overhodet ikke har med hjertets ondskap å gjøre, men utelukkende må tilskrives fysiske eller psykiske årsaker. Visse sykdommer for eksempel har en enorm innvirkning på sinnet. Bekymringer og overanstrengelse likeså. Det ville i slike tilfeller være høyst urettferdig å øke lidelsen gjennom bebreidelser – en lidelse som en i stedet burde søke å lindre.

Vi har nå betraktet en hel del såkalte «små» synder – skjønt, hvor store og grove viste de seg ikke å være ved nøyere gransking!

Hva vil det da ikke bli dersom vi også betrakter de virkelig store syndene til sammenligning? Synd mot det første og andre budet, for eksempel. At vi er så likegyldige og kalde overfor vår nådefulle Gud. At vi ikke med inderlig kjærlighet takker og priser vår Frelser for frelsen han vant oss, og for alt det gode han ellers har gjort og gjør mot oss. At vi ikke bekjenner ham for mennesker slik vi burde, men ofte skammer oss over ham og hans navn. At bønnen, som skulle være vår største glede og lyst, så ofte bare virker som en tørr og kjedelig plikt for oss.

Også mot den *andre* tavlen i Guds lov syndes det ofte grovt. Vi elsker ikke vår neste som oss selv, men tenker først og sist på vårt eget beste. Så likegyldige er vi for nestens evige vel, så falske i vår kjærlighet til ham, at vi uten å åpne munnen vår kan se ham gå den rake veien til fortapelse.

For slett ikke å snakke om alle mulige andre uhyggelige synder som ligger i kjøtt og blod, i hjerte og begjær. Når Guds ord for alvor kaster lys over dette, og øynene våre åpnes så vi virkelig kan se det – for en forferdende mengde synd vi da får se, også hos en kristen!

Er det da mulig, dette til tross, å få tro at vi eier Guds nåde og vennskap? Ingenting kan virke mer urimelig for oss, ja, faktisk umulig. Og likevel er det tvingende nødvendig for oss å holde fast på denne troen.

Men hvordan skal vi kunne gjøre det? Det vil overhodet aldri kunne lykkes dersom vi ikke, som Luther sier, «helt kryper ut av vårt gamle skinn» – får nye, åndelige øyne å se med og begynner så smått å stave på kunsten å tro slik Abraham trodde: å tro på den Gud som «*kaller på det som ikke er til, som om det var til*».

Skal jeg selv være ren, rettferdig og god, da er alt tapt. Da må Guds vrede ramme og fortære oss alle. Det er derfor aldeles nødvendig at vi for alvor tenker over og tror at vår eneste rettferdighet for Gud er å finne i at Kristus med sitt sonende blod er gått inn i det aller helligste, og nå *trer fram for Guds åsyn til beste for oss*. At *Kristus* er rettferdig, det er vår eneste rettferdighet for Gud.

Men dette glemmer vi stadig vekk, så ofte syndene våre trer fram for vårt indre blikk. Straffer Gud oss for synden, tviler vi straks på hans nåde. Enda vi har sett hvordan han bestandig måtte straffe og irettesette disiplene sine, uten likevel noen gang å nekte dem adgang til nåden.

«*Jeg forkaster ikke Guds nåde*,» sier Paulus, «*for er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn*.» Gal 2,21.

Vel er det trist at syndene våre er så mange og store som de er. Vel er det straff verdt at vi ikke med mer iver våker og ber og står i kampstilling mot det onde. Og vel er det sant at Gud med glede ser på vår helliggjørelse, vår fremgang og vekst i det gode. Men – merk deg det ennå en gang: Er det rettferdighet å vinne ved gjerninger, da er Kristus død uten grunn.

Vår høyst ufullkomne *helliggjørelse* og vår *rettferdighet for Gud* – disse to tingene må vi alltid holde fra hverandre. Vår helliggjørelse vil alltid, så lenge vi er i «legemets telt», være full av mangler og brister. Derfor må vi også stadig formanes og straffes, og selv kjenne vår ufullkommenhet. Men vår rettferdighet for Gud er samtidig helt fullkommen, takket være *ham* som trer fram for Guds åsyn til beste for oss. «*Om noen synder*,» skriver Johannes, «*har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige*.»

«Hvorfor skulle jeg da,» sier Praetorius, «gjøre meg selv til en skyldner og plage meg selv med det som Kristus har frelst og fridd meg fra? – – Så mye mer som det er Guds alvorlige vilje at vi på dette grunnlaget skal eie en evig fred.»

Og se – alene i denne salige freden har vi den rette lysten og den rette kraften til et hellig liv. Vi lever her nede som Guds barn, mens vi venter på den herligheten som allerede nå er gitt oss (Joh 17,22). Da er det vår glede når Gud er oss nær, og vi vil bare én ting: være ham til behag. Ja, alene i dette salige troens fellesskap med Frelseren har vi den rene, hellige ånd, som både er oppmerksom på og avskyr selv de fineste synder.

Skulle vi vel – fordi nåden er så rik og så stor – la våre «små» synder passere uforstyrret? Nei – nettopp fordi vi lever under en evig nåde, skal vi med desto større trofasthet og flid daglig arbeide på å komme syndens utslag til livs. Gud er en hellig Gud. Det er ham imot å være vitne til synd i sine barns liv. Og vi på

vår side har fått «*del i guddommelig natur*». Vi elsker alt som er hellig, og lider under alt som er vanhellig.

Denne troens fred og denne hellige natur må du daglig forøke hos oss, o Gud, ved din Hellige Ånd!

Hvordan en kristen faller fra

En kristen kan snuble og falle. Han kan vakle av sted med usikre skritt. Han kan, fordi hans motstandskraft er svekket, «bli overrumplet av en synd» (Gal 6,1). Eller han kan komme i en tilstand av likegyldighet og sløvhet, som fører til at Herren skjuler sitt ansikt for ham og alt blir mørkt. Men under alt dette har han likevel livet i Gud i behold. Det er derfor ikke det som er temaet her.

Det det her er tale om, er det sørgeligste som kan inntreffe innenfor Guds menighet: at en virkelig levende, troende kristen glir over i vantro og åndelig død. At den som en gang var fridd ut av mørkets makt og ført over i Guds elskede Sønns rike, igjen «lar seg fange av verdens fristelse», «kaster en god samvittighet over bord» og dermed «lider skipbrudd på troen». Det salige samfunnet med Gud opphører, og Ånden må vike.

At dette sørgelige virkelig inntreffer, er en kjensgjerning som Skriften bekrefter med tydelige ord og eksempler. For ikke å snakke om de mange i Israel som vendte seg bort fra Herren sin Gud, vil vi bare se på hva Jesus og hans apostler sier om saken.

Jesus sier: «Når den urene ånd er fart ut av et menneske, vandrer den gjennom tørre steder og søker hvile, men finner ingen. Da sier den: Jeg vil vende tilbake til mitt hus som jeg gikk ut fra. Når den så kommer dit, finner den det feid og pyntet. Så går den bort og tar med seg sju andre ånder, verre enn den selv, og de flytter inn og bor der. Og det siste blir verre med det mennesket enn det første.»

Apostelen Peter sier: «For dersom noen ved kunnskap om vår Herre og frelser Jesus Kristus har unnflydd verdens urenhet, og så igjen blir fanget inn av den og ligger under for den, da er det siste blitt verre for dem enn det første. Det hadde vært bedre for dem om de ikke hadde kjent rettferdighetens vei, enn at de kjente den og så igjen vendte seg bort fra det hellige bud som var overgitt til dem. Det er gått med dem som det sanne ordspråket sier: Hunden vender tilbake til sitt eget spy, og et nyvasket svin velter seg i sølen.» (2 Pet 2,20–22)

Hebreerbrevets forfatter taler om dem som «en gang er blitt opplyst og har smakt den himmelske gave og har fått del i Den Hellige Ånd, og har smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter – og så faller fra, da korsfester de for sin del Guds Sønn på ny og gjør ham offentlig til spott.» (Hebr 6,4–6).

Paulus nevner i sine brev enkelte navngitte frafalne, som for eksempel Hymeneus, Aleksander og Demas. Om de to førstnevnte sier han at han har over-

gitt dem til Satan, «for at de skal bli tuktet så de lar være å spotte.» (1 Tim 1,19–20). Demas hadde en tid vært Paulus' medarbeider (Filem v. 24), men var siden falt fra. Paulus gir Timoteus den sørgelige meldingen om dette med disse ordene: «Demas forlot meg, fordi han fikk kjærlighet til den nåværende verden» (2 Tim 4,10).

Til dette kan man også føye de sørgelige eksemplene på frafall og åndelig død som vi ser i vår egen tid.

På steder der en liten flokk troende sammen har levd livet med Gud i noen år, kan man etter kortere eller lengre tid finne en og annen som er blitt en frafallen. Der det før var ydmykhet, anger, bot og troens lykke, kjærlighet, glede og fred som preget personen, er det nå de uhyggeligste dødstegn: sikkerhet, stolthet og manglende kjærlighet, åpenbar verdslighet, utemmet vrede, hat og begjær.

Når man i tillegg tenker på at slike frafalne visselig også en gang var nidkjære på å stå fast og gå inn til gleden hos Gud, så kan tanken på deres tilstand ryste en kristen i hans innerste sjel.

Men er ikke dette nettopp hva Skriften, med den ene advarselen mer alvorlig enn den andre, har forutsagt oss? Sier den ikke at vår vandring gjennom livet skal være en vedvarende strid, en kamp på liv og død? At vi på alle sider er omgitt av fiender som har sverget oss døden og er fast bestemt på å fullføre sitt forsett? Er det bare for spøk når apostlene taler om «en brølende løve» – om «djevelens listige angrep» – om «slangens list» – om «den onde dag» – om «syndens svik» – om kjødets og verdens forførende makt?

Er det bare for spøk når både Jesus og apostlene med glødende iver taler om nødvendigheten av å «våke og be», å ikle seg «Guds fulle rustning», å «løfte troens skjold», å «stride den gode strid», å være «tro inntil døden» hvis vi til sist skal få livets krone? Nei, det er ikke spøk, det er alvor, rystende alvor!

Dette er derfor et emne som det er vel verdt at Guds folk tar til hjerte i tide. Er fallet først skjedd, er det som oftest for sent.

At en levende kristen faller fra og glir over i åndelig død, er ikke noe som skjer med det samme. Bare sjelden avsluttes åndelig liv med en brå død. Det visner hen, litt etter litt, over lengre tid.

Ofte er sykdommen hard, og voldsom spenning og uro er forbundet med den. Guds gode, trofaste Ånd setter inn og strider av all sin makt mot det onde. Sjelen lider, særlig i visse perioder, under bebreidelser og pinefull angst. Men tiltar sykdommen, avtar disse smertene litt etter litt. Det onde får lov til å utvikle seg uhindret og fritt, og da er døden nær.

Likevel kan det også utvikle seg slik at døden kommer snikende – som en behagelig søvn, fremkalt av en søt og berusende gift. Dette vil særlig være tilfelle med dem som finner døden gjennom åndelig hovmod, egenrettferdighet eller vranglære. De holder da sin egen vei for den eneste rette og går med største frimodighet, trygge og glade, sin ulykke i møte.

De veier som fører til frafall og død er så mange at det ikke er lett å gjøre rede for dem alle. Men noen av de mest vanlige skal vi se litt nærmere på her.

En vei der mange har mistet livet i Gud, er **åndelig latskap**. Våpnene legges ned, bruken av nådemidlene forsømmes, troen får seile sin egen sjø, og gode

gjerninger er det ingen av lenger. I den første tiden av deres kristenliv var det dem så kjært å lese, høre, tale og skrive om Kristus, omgås ham i bønnen, og ved nattverdbordet nyte hans hellige legeme og blod. Men etter hvert ble interessen for dette i en gitt grad borte. Nye gjøremål opptok tiden, nye hindringer inntraff, og djevelen forsto på mesterlig vis å forstørre og fremheve betydningen av disse.

Han innbilte dessuten sjelene at nå som de visste alt de behøvde å vite, kunne de godt for en tid leve på minnet, i håp om at Gud nok skulle opprettholde deres åndelige liv.

Og kan djevelen bare få ført mennesker bort fra Ordet, kan han siden føre dem dit han vil. Snart ser man ikke andre synder hos seg selv enn de fornuften dømmer og straffer. Snart tror man ikke mer om nåden enn det man anser seg selv verdig til å tro. Men ettersom syndefølelsen dør ut, har man trøst nok likevel. Og snart står man igjen som det naturlige, rent sjelelige mennesket man opprinnelig var.

Den åndelige latskapen gir seg også til kjenne ved at man ikke innretter sitt liv etter Ordets krav og ikke er lydhør for Åndens røst. Før var man villig til å gjøre hva som helst Herren befalte. Da var man oppmerksom på alle kristelige plikter. Vel var man ikke i stand til å oppfylle dem alle, men viljen til å gjøre det var der, og man strebet trofast etter det. Og glapp det med ett eller annet, så man det straks som en synd man måtte søke tilgivelse for hos Gud, samt hente nåde og kraft hos ham til fortsatt og bedre strid.

Nå derimot setter man seg et bestemt mål for hva man skal gjøre og hvor langt man skal gå. Alt det øvrige lar man fullstendig ligge, streber ikke etter det, ja, tenker ikke engang på det. Da blir det heller ingen mangler og brister å beklage.

All tilfredshet med seg selv oppstår nemlig ved at man ikke er oppmerksom på budenes åndelige krav og glemmer at Gud er en hellig Gud. Og er man først blitt tilfreds med seg selv, og ikke lenger føler mangler og skyld, hvilken plass og betydning får Kristus da i ens liv?

Sagt med få ord: Frelseren, forsoneren, hans embete og gjerning mister sin egentlige og sanne verdi. Der syndserkjennelse, anger og bot – som er det grunnleggende – ikke lenger finnes, blir også det øvrige skjevt og falskt. Det er på denne måten en kristen blir til en fariseer.

Den åndelige latskapen har også en annen ulykkelig følge. Den skaper tomhet i sjelen, ledighet, lunkenhet, sikkerhet og motvilje mot alt. Der man ikke lenger kjenner verken kampens hete eller seierens glede, ikke til synd eller nød over synden, ikke til bønn, ikke til glede over nåden, der mister kristendommen hurtig sin spenning og tiltrekningskraft. Det er denne tilstanden Jesus beskriver når han taler om at huset er «ledig, feid og pyntet».

Der går djevelen inn og skaffer mennesket en eller annen avgud eller et syndig begjær av et eller annet slag for å fylle tomheten. Og ettersom hjertet er skapt slik at det ikke kan trives uten å være fylt med noe, og alt det før var fylt av er borte, så griper det nå med begjærlighet det nye. Det suger til seg det djevelen byr, som en svamp suger vann.

La det være verdens vennskap, verdslig ære og utmerkelse, timelig vinning eller vellyst – «den sterke» går i alle tilfeller inn, fulgt av sju andre ånder verre enn ham selv, og tar bolig der. Og da blir, som Jesus sier, det siste verre for dette mennesket enn det første.

Nå vil riktignok enhver kristen bebreide seg selv for mye åndelig latskap og forsømmelighet. Det er ingenting Guds barn sukker så ofte over som dette. Men likevel er det en forskjell. Veldig ofte består sløvheten de klager over kun i savnet av gode følelser. Samtidig står de daglig rustet til kamp. Og om de også gripes av virkelig åndelig latskap, men er lydhøre for Åndens advarende stemme og lar seg vekke til besinnelse og søker til Gud og Ordet om nåde og hjelp, så fører ikke deres tilstand til død.

Er det derimot slik at man ikke har bebreidelser for sin latskap, eller ikke gir seg tid til å lytte til Åndens kallende, vekkende røst – man lar det gå som det går – da bærer det mot fall og død.

Våre lyster og begjær har djevelen på en særegen måte i sin makt. Han hersker og råder og benytter seg av dem med samme dyktighet som sine egne våpen. Når han vil fange en ledig sjel i lystenes garn, skjer det oftest på følgende måte:

Først vekker han i hjertet det heftigste begjær etter synden. Fantasi og følelser egges og får utmalt for seg hvor mye vinning og fornøyelse man kan få ut av den. Det djevelen ikke oppnår ved fristelsens heftighet og styrke, søker han å oppnå ved dens varighet. Han har god tid og kommer derfor uopphørlig tilbake. I de mest forførende farger maler han synden for hjertet – for at det til slutt skal bli trett av kampen og gi etter for fristelsen.

I denne kampen hadde ikke en eneste kristen hatt mulighet til å bestå hvis ikke vår trofaste Herre til sist bød Satan å vike og skapte en vei ut av fristelsen, så vi kan stå den igjennom.

Men det er en naturlig konsekvens av Guds hellige rettferdighet og fastsatte ordning at de som en gang har «lært rettferdighetens vei å kjenne», men vender seg bort fra den, skal overlates til fristeren, om det så blir dem til død. Det er først og fremst på kristne det skal oppfylles, det Paulus skriver i Rom 1,21 og 24: «For selv om de kjente Gud, æret eller takket de ham ikke som Gud. Men de ble tomme i sine tanker, og deres uforstandige hjerte ble formørket. Derfor overga også Gud dem i deres hjerters lyster til urenhet.»

Denne utviklingen fullbyrdes ved at djevelen – i tillegg til det begjæret han skyter inn i følelser og fantasi – også forblinder forstanden og overbeviser mennesket om at synden ikke er synd, eller i det minste slett ikke farlig. I tillegg kommer «de ugudeligens råd» – djevelske røster som tar synden i forsvar. Og den samme kristne som alltid før har grøsset for denne djevelske lærdommen, finner den nå, i fristelsens stund, ganske tiltalende, klok og sann. Det er som regel her fallet avgjøres.

Det finnes imidlertid andre lyster og annet begjær som på en enda mer fin og umerkelig måte får livet hos en kristen til å svinne. Begjær som har noe som i seg selv er uskyldig og godt som gjenstand, men som blir en avgud for hjertet og dermed fører til død.

Dette skjer når hjertet begynner å henge så sterkt ved noe annet enn Gud og hans nåde, at omsorgen for dette andre blir det første og viktigste, oppnåelsen av det den største glede, og tapet av det den største sorg. Da blir følgene akkurat de samme, enten saken i seg selv er uskyldig og god, eller det dreier seg om den mest uhyggelige last.

Det er i seg selv en ganske uskyldig ting å spise kjøtt. Men det var ved deres utøylede begjær etter kjøtt at Israels folk «forkastet Herren» (4 Mos 11,20), slik at Herrens vrede flammet opp mot dem, og stedet ble kalt «Lystens graver».

Det er i seg selv en ganske uskyldig ting å ha marker, kveg eller ektefelle. Men da Jesus ville nevne noen av de hindringene som holder mennesker borte fra Guds rike, er det nettopp dette han nevner (Luk 14,18–24). Å elske far og mor er ikke bare en uskyldig ting, men til og med befalt av Gud. Men, sier Jesus: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd.»

Når mennesker nå lever i åndelig latskap og sikkerhet, hvordan skulle det da falle dem inn å nære frykt for begjær av så uskyldig art som nevnt over! Og til sist kommer det dit at selv om de vet og forstår at de er i en avguds vold, så har de ingen kraft til å gjøre motstand, ja, ikke engang et ønske om å slippe sin kjærlighet til den. Da ser det mer enn betenkelig ut med livet i Gud.

Som den tusenkunstneren djevelen er, vet han her å benytte seg av de merkeligste knep for å holde de fangede fast i sitt garn, og til slutt innbille de stakkars menneskene at de ikke har noen mulighet til å slippe løs igjen. Det er hjerteskjærende i slike tilfeller å høre den ulykkelige i navnløs kval og fortvilelse fastholde at for ham er det ingen hjelp – han må, tvunget av omstendighetene, fortsette slik han har begynt.

Ikke hadde han tenkt, da det hele ennå var i sin begynnelse, at det skulle ende slik til slutt. Da Judas ga etter for begjæret etter penger og så smått begynte å naske, lå tanken sikkert fjernt for ham at enden på det skulle bli at han for penger forrådte sin Herre og Mester, og deretter tok sitt eget liv. Men noe slikt er det alltid Satan har i sinne, allerede i det øyeblikket han forsiktig begynner å legge fristelsen til rette.

djevelen benytter seg imidlertid ikke bare av «det som er i verden: kjødets lyst og øynenes lyst og overmodig skryt av jordisk gods», når han vil fange og holde fast de troendes sjeler, men også av «dem som er av verden». I denne verdens barn har djevelen trofaste og villige tjenere, snart til å skremme, spenne bein på og utmatte de troende ved forfølgelse, fiendskap og trusler, og snart til å lokke og overtale dem med løfter, smiger og vennlig imøtekommenhet – noe som smaker desto bedre ettersom det førstnevnte er det man hyppigst blir utsatt for.

Å fanges i verdens garn på denne måten kan mennesker i enhver stilling og stand oppleve. Snart er det en forretningsmann, snart en student, snart en ung jente og snart en prest. De har begynt å leve med Jesus, men kan ikke i det lange løp holde ut å se seg foraktet, tilsidesatt og forfulgt, se sitt gode navn og rykte lide skade, sitt utkomme i fare og sine fremtidsmuligheter forspilt for sin kristendoms skyld.

De begynner derfor så smått å forsøke å vinne verdens vennskap tilbake og skikke seg likt med den. Men at dette skulle være diktert av svakhet overfor

verden, innrømmer de ikke engang for seg selv. De kler det hele i en finere drakt og taler så vakkert om en kristens frihet, ja, en kristens plikt – som for å gagne verden – forbyr ham å skille seg fra den.

Men anledningen til med en alvorlig advarsel å vise verden en virkelig tjeneste inntreffer aldri. For alltid skal det gås så forsiktig til verks at man ikke støter eller forarger noen med det. Dette er grunnen til at verden, som ikke tar slike hensyn, får større makt over den troende enn omvendt.

Hvis ikke den stakkars sjelen i tide får øynene opp for sin stilling og bryter med verden, blir han til slutt en trell under verden og menneskers gunst. Den åndelige kraften er forsvunnet. Vennskapet med Gud eksisterer ikke mer, for «vennskap med verden er fiendskap mot Gud». Forbindelsen med de andre troende er oppløst. «Demas forlot meg,» sier Paulus, «fordi han fikk kjærlighet til den nåværende verden.»

Mennesker og bøker som dømmer hans tilstand, går han langt utenom, og nærmer seg dermed forherdelsen mer og mer. Her vil det bekreftes det apostelen sier: «For dersom noen ved kunnskap om vår Herre og frelser Jesus Kristus har unnflydd verdens urenhet, og så igjen blir fanget inn av den og ligger under for den, da er det siste blitt verre for dem enn det første.» (2 Pet 2,20).

Den som en gang «begynte i Ånd» og en gang har eid åndelig liv, fullfører nå slik «i kjød» og ender som åndelig død. Kanskje var han ganske nær målet, å gjennom den legemlige død, gå seirende inn i de saliges himmel. Nå er det hele forspilt. All den salighet han har nytt i det fortrolige kjærlighetssamfunnet med Frelseren, all den spott og hån han for hans skyld har utstått – alt er forspilt, enda han hadde en trofast og mektig frelser og en nåde som fullt ut strakk til.

Hadde han bare holdt seg nær til sin frelser i tro og bønn, vært lydhør for Åndens røst og gjort bruk av sine våpen, så hadde verken djevel, kjød eller verden hatt makt til å overvinne ham.

«Legg nettopp derfor all iver på i deres tro å vise dyd, og i dyden kunnskap… for dersom disse tingene finnes hos dere og får vokse, viser de at dere ikke er uvirksomme eller ufruktbare i kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus… Vær derfor, brødre, desto mer iherdige for å gjøre deres kall og utvelgelse fast! For når dere gjør dette, skal dere aldri noen gang snuble» (2 Pet 1,5–10).

De veier til frafall og død som er skildret hittil: åndelig latskap, forsømmelighet med hensyn til bruken av Ordet og etterlevelsen av det, avguder, syndig begjær, verden med dens trusler og dens smiger, kan man vanligvis se faren i.

Men de veiene vi nå skal betrakte, er de virkelige lønngangene – de skjulte veiene til frafall og åndelig død, som enhver kristen nok anerkjenner i teorien, men som man i praksis har så vanskelig for å vokte seg for. De virker så forvirrende at alvorlige og gudfryktige kristne i fristelsens stunder ofte bokstavelig talt gjør seg flid for å gå dem – enda de er den nærmeste snarveien til fortapelsen. Og dette gjør de – merk oss dette – ut fra åndelige beveggrunner, nettopp for å gå viselig og forsiktig fram!

Farer så hemmelige og skjulte som disse kan ingen skarpsindighet gjennomskue, ingen menneskelig forstand se til bunns i. Synes de før nevnte avveiene

oss som mørke og truende onde ånder, må disse siste snarere lignes med skjønne og strålende lysets engler.

Det var om en av disse vakre og tiltrekkende veiene Luther skrev: «Dette er kvinnen Kosbi, stammehøvdingen Surs fagre datter, for hvis skyld 24 000 av Israel mistet livet. Dette er den brede, lyse og vakre landeveien til fordømmelsen.» Og det er veien der de særlig fromme, alvorlige og gudfryktige kristne blir fanget i snaren og faller, mens derimot de førnevnte veiene er de «ringere» kristnes, de likegyldige, kalde og mindre samvittighetsfulle kristnes veier til fall.

Dette hemmelighetsfulle onde har som sitt egentlige navn og opprinnelige utspring den dypt rotfestede og evig uforanderlige trangen til **egenrettferdighet** som ligger i den menneskelige natur. En trang som, hvis ikke Guds ord får makt i et menneskes liv, vil føre til enten at det «lar seg spenne på ny i trelldommens åk», eller at det blir stående ved «selvgjort gudsdyrkelse» og såkalt «ydmykhet» som bare tjener til tilfredsstillelse av den syndige menneskenaturen (Kol 2,23).

Nå er det å merke seg at ingen sann kristen lever i en så uforstyrret og ren evangelisk tro at tilbøyeligheten til egenrettferdighet aldri gjør seg gjeldende hos ham. Nei, selv om han hundre ganger har lært og erfart ikke bare hvor ussel, men også hvor farlig den er, blir han stadig innviklet i den igjen. Dette er så nøye forbundet med den menneskelige natur at den som ikke vet om noe slikt, må man frykte at vandrer så helt og holdent på egenrettferdighetens vei at han overhodet ikke kjenner til annet.

Men det er ikke disse anfallene av egenrettferdighet, som med mellomrom opptrer hos en kristen, det er tale om her. Fra disse vekkes han alltid og vender tilbake til troens enfoldighet igjen. Talen er om dette: at en kristen kommer inn på og fortsetter på en slik vei, enten bunden og ulykkelig under trelldommens åk, eller også vel til mote, glad og tilfreds med seg selv og sin kristendom, idet han – med det forkvaklede åndelige synet han har fått – holder sin vei for den beste og eneste rette.

Det går ganske raskt og lett å komme inn på en slik vei. «En liten surdeig syrer hele deigen,» sier Paulus med henblikk på dette (Gal 5,9). Og i Fil 3,7–9 ser vi at han var så redd for denne skjulte snaren at han ikke visste annen utvei enn å regne sin beste rettferdighet for «tap», ja, for «søppel», «for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den som fås ved troen på Kristus».

Med all ønskelig klarhet har han dermed vist at denne saken ikke er noe man spøker med. Den som ikke ser det farlige i den, for ham er det sannelig fare på ferde.

Det kan, hva dette angår, utvikle seg forskjellig hos ulike mennesker.

Vi tenker oss for eksempel en som med sin trelling under loven kom helt til kort, og som nå, ulykkelig og rådløs, fant alt han før hadde søkt i seg selv, i en annen: i Kristus. Både sin rettferdiggjørelse og sin helliggjørelse fant han i ham og hadde nå i denne frie, uforskyldte nåden og gaven sitt liv og sin fred, ja, sitt

alt. Av samme overstrømmende nådens rikdom gjorde han nå det gode så fritt, enfoldig og villig at han knapt nok selv visste det når han gjorde noe godt.

Det er denne innstillingen Paulus betegner som «den oppriktige troskap mot Kristus» (2 Kor 11,3). Det er denne tilstanden han kaller å være «døde fra loven ved Kristi legeme» og «stå i Åndens nye tjeneste og ikke i bokstavens gamle tjeneste» (Rom 7,4.6), å være «ikke under lov, men under nåde» (Rom 6,14–15), at «det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever her i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn» (Gal 2,20), å være et «Guds barn», å ha «ikledd seg Kristus» (3,26–27), å leve i «den frihet som Kristus har frigjort oss til» (5,1) og så videre.

Fra denne oppriktige troskapen mot Kristus føres han nå ved «slangens list» dit hen at han for eksempel etter en tid begynner på ny å la tankene beskjeftige seg med hva vi burde gjøre og være. Så iherdig og vedholdende tumler han med dette at det knapt blir en tanke til overs for Kristus og nåden i ham.

Fristeren forteller ham kanskje at det vel var av nåde alene han en gang ble rettferdiggjort, men at det siden må stå til ham selv å vandre så viselig og varsomt at han derved fortsatt kan være til behag for Gud. Eller at det nok kan være i orden med rettferdiggjørelsen, men helliggjørelsen må han nå selv gjøre en innsats for. Den enfoldige troen på Kristus strekker ikke til (Kol 2,18–23).

Nå skjer det dessuten at den åndelig fattige sjelen ser så mange brister hos seg selv, både i sin personlige helliggjørelse og sitt daglige liv, og derfor ikke kan være tilfreds med seg selv. Får djevelen innbilt ham at disse bristene må bety at han har angrepet det hele feil, og at han derfor ikke bare må legge mer vekt på å våke og be og gjøre fremgang i den troen han har, men også må slå inn på en helt ny vei der han skulle kunne oppnå en ny og helt annerledes fullkommen helliggjørelse – da er forførelsen og forvirringen for alvor blitt stor og har fått makt.

Nå ligger det i selve sakens natur at når grenen ikke lenger suger saft fra treet, må den bli mer og mer vissen og tørr.

For det andre begynner loven igjen å herske i samvittigheten, for i samme grad som troen forsvinner, inntar loven dens plass. Og loven, så snart den kommer inn i samvittigheten, vekker synden til live og øker dens kraft (Rom 7,8–11). Det syndens elendigheten som fra før syntes ham altfor stort til at han skulle våge å fortsette å tro, blir dermed enda større, og som følge av dette trekker han seg lenger bort fra Kristus og mister mer og mer av den barnlige tilliten til ham. Dette vil vanligvis vise seg å være en vei til trelldom og død.

Men enda mer makt får villfarelsen når også læren blir forvansket av forkynnere som har sin hellighet i seg selv – og det således er et menneskes dypeste overbevisning som driver ham inn på selvvirksomhetens vei.

Slik hadde det gått med galaterne. De var av falske apostler blitt ført hen til «et annet evangelium», som likevel, sier Paulus, «ikke er et annet evangelium. Det er bare noen som forvirrer dere og vil forvanske Kristi evangelium» (Gal 1,6–7). De ville på ingen måte fornekte Kristus, men bare føye til noe de mente var nødvendig. Til dette sier imidlertid Paulus (kap 3,1) at de er blitt «forhekset» – enda Kristus var blitt malt for deres øyne som korsfestet.

At det nettopp er den samme avveien vi her har betraktet det dreier seg om, viser kapittel 3, vers 2. «Dette ene vil jeg få vite av dere,» sier Paulus: «Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» Det er spørsmål om en ny vei for å oppnå en større fylde av Ånd og kraft. Og her, så vel som i Kol 2,19, viser apostelen at en slik fylde får man ikke på annen måte enn ved ganske enkelt og enfoldig å tro på Kristus – «holde fast ved hovudet, han som hele legemet vokser ut fra med Guds vekst».

Ja, i Romerne 6 sier han til og med at den eneste måten å bli helliggjort på er å bli frigjort fra loven og leve på nåde. «Dere er jo ikke under loven, men under nåden… derfor skal ikke synden få herske over dere… Dere har nå som frukt at dere helliggjøres.»

Og Jesus sier: «Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt. For slik som grenen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare hvis den blir på vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg» (Joh 15).

Dette er også enhver kristens erfaring. Det var av nåde alene, ved tro, han fikk et nytt, åndelig sinn, ble glad i sin Gud, fikk lyst og trang til å gjøre det gode – kort sagt: ble et nytt menneske, så helt forskjellig fra verden og fra det han før hadde vært.

Men ettersom ingen finner flere mangler og feil hos seg selv enn en kristen, så kommer djevelen – eller en som tror han er hellig i seg selv – og overbeviser ham om at det ikke går an å bare tro så enfoldig. Det er det og det han i tillegg må gjøre. Det er en helt annen vei han må gå. Og hvordan skulle det falle ham inn å frykte den veien som blir anvist? Det dreier seg jo om større fylde av hellighet, mer alvor. Og bør vi ikke alltid se med mistenksomhet på den veien vi hittil har gått? Den kunne jo være feil!

I god tro forsøker han derfor å finne inn i en ny livsform, finne fram langs en ny vei. Det livet som Gud selv hadde virket i ham da han fattig og hjelpeløs kom til Kristus og mottok nåde fra ham, er ikke nok for ham. Han vil finne en vei der han har mulighet til å bli mer hellig enn troen på Kristus har gjort ham. En vei der han ikke alltid skal behøve å føle seg så fattig og ussel og se så mange mangler og feil hos seg selv.

Hvordan lykkes så dette foretaket for ham?

Ja, hvis han virkelig er vakt og har erfart mer av lovens åndelige krav på et menneskes hjerte enn sine rådgivere, så lykkes det overhodet ikke. Han blir bare enda mer ulykkelig.

For etter hvert som han med all sin forvirring og alt sitt strev fjerner seg mer og mer fra den eneste sanne livskilden, den barnlige tilliten til Kristus og nåden i ham, ebber hans livskraft ut. Loven trenger inn i samvittigheten og vekker synden til live. Han blir da en ulykkelig trell, og til slutt dør livet fullstendig ut – hvis han da ikke vender om til den enfoldige troen på Kristus igjen i tide.

Det hele kan imidlertid også få et annet forløp: Han kan finne det han søker – i hvert fall mener han det selv – og bli hengende i «selvgjort gudsdyrkelse» og tilfredshet med seg selv. Dette skjer når omvendelsen ikke går i dybden, men bare er av mer ytre art. Og da særlig hvis vedkommende fester seg så sterkt ved

én eller flere bestemte måter å praktisere sin hellighet på, som han noenlunde mestrer, at han derved glemmer hele fordervelsens avgrunn i sitt indre.

Andre kommer inn på disse ulykkelige veiene bare gjennom savnet av den følbare nåden. De minnes hvordan Frelseren i den første tiden av deres kristenliv sto for deres øyne, så forunderlig skjønn som «smertenes mann», hvordan de lå ved hans bryst, smakte hans kjærlighets sødme og selv av hjertet var i stand til å elske ham igjen. Alt dette synes de nå at de mangler, og mener derfor at den troen de en gang hadde, nå bare er død kunnskap.

De vender så blikket mot selve troen og dens egenskaper, og hele deres streben går ut på å oparbeide de tidligere gode følelsene igjen. Men av slike anstrengelser høstes bare dårlige frukter. Troslivet mattes mer og mer, inntil det til slutt dør.

Mest følbar blir imidlertid troslivets dødskamp hos en kristen når han har vært så ulykkelig å falle i synd av grovere art. Våre første foreldre sydde fikenblader sammen og bandt dem om seg da de etter fallet fikk se at de var nakne. De skjulte seg mellom hagens trær da de hørte Gud Herren vandre i hagen.

Det samme gjør vi. Har vi syndet, så holder vi oss sky på avstand fra Gud. Det går ikke an, så naken og tynget av skyld som man er, straks å vende seg til ham i bønn og tro. Slik må ethvert menneske, også enhver kristen, nødvendigvis føle det. Men begrenses det bare til følelsen, vil det alltid være råd. Nådens storhet vil beseire den tyngende følelsen av skyld.

Men nå skjer det undertiden at stakkaren også tenker som så: «Jeg er en frafallen – jeg må begynne helt forfra igjen: vende om og gjøre bot.»

Og så tenker han seg dette som noe ganske overordentlig stort og merkelig, tenker seg en anger så dyp og følbar at den svarer til syndens skyld, samt en følbar forvissning om Guds nåde og en forbedring utad i liv og ferd som skal gjøre det klart for Gud at angeren er ekte og oppriktig. Og vel å merke: Alt dette må han ha brakt i stand før han kan tro – før han kan våge seg fram og finne nåde!

Det går imidlertid ikke slik han hadde tenkt. Det han venter på, inntreffer ikke. Han gjør tvert imot den motsatte erfaring. For angeren over synden blir aldri på langt nær så dyp og bitter når man holder seg på avstand fra Gud, som når man kommer til ham med synden sin og ber om å få del i hans nåde. Dessuten er anger over synden en ting som en virkelig kristen aldri synes å finne tilstrekkelig av hos seg selv.

Holder man seg nå fremdeles på avstand fra Gud, blir hjertet stadig kaldere og angeren mindre følbar, mens i samme grad hans skyhet for Gud øker og avstanden fra ham forstørres. Den ventede forbedringen i livsførsel uteblir. Det onde får tvert imot større makt, og kraften til å kjempe imot det blir mindre. Fordi han har vendt ryggen til livskilden og loven har fått innpass i samvittigheten, skjer det ham nå det som er verre enn fallet som var årsaken til det hele: synden lever opp på nytt og vekker begjæret.

Og så trekker den arme sjelen seg tilbake, skritt for skritt, stadig lenger bort fra sin frelser. Etter som livstegnene blir svakere, blir tilliten mindre, og ettersom tilliten blir mindre, blir livstegnene svakere.

Til slutt lar han det bare skure. Forstanden formørkes, samvittigheten sovner inn, og snart er det intet mer som formår å drive ham til nådestolen. Det får bli som det er, og gå som det går – det står likevel ikke til å hjelpe! Ett eller annet blir hjertets avgud, eller han lar seg trøste med falsk trøst – og så er det slutt. En sørgelig bekreftelse på Paulus' ord i Gal 5,9: «En liten surdeig syrer hele deigen.»

Det var ikke for ingenting den store apostelen selv måtte regne sin egen rettferdighet for «søppel» bare for å bli funnet i Kristus og ha sin rettferdighet i ham. Det viser tydelig nok at vår rettferdighet og Kristi rettferdighet ikke kan råde i samvittigheten på samme tid, og at «den som har gjerninger, får ikke lønnen av nåde, men som noe han har fortjent».

Ingen kan granske og merke seg disse veiene for godt. Så mange levende kristne har her «lidt skipbrudd på troen».

Tilbake står ennå å nevne en vei til frafall og død som det ikke finnes sterke nok ord til å beskrive rett. Det er det **åndelige hovmods** vei. På denne veien snubler og faller de som ikke har kunnet bringes til fall på noen av de før nevnte veiene. De sterke, solide og avgjorte kristne, som verken har latt seg rokke av syndig begjær, verden, vantro eller villfarelse.

Mange sørgelige eksempler har vi på dette. Og hva sier ikke Skriften? At «Gud står de stolte imot» – at «den som opphøyer seg selv, skal ydmykes» – at «de første skal bli de siste».

Det er tydelig nok en alvorlig fare som lurer her. Selv om verdensmennesker og falske kristne urettmessig beskylder oss for åndelig hovmod, og selv om en frimodig tro og bekjennelse ikke er det samme som hovmod, så er hovmod likevel noe hver eneste kristen har grunn til å frykte og når som helst kan falle for. Og den som ikke frykter det, ham skal det ramme!

Når Jesus sier: «De første skal bli de siste», så advarer og forskrekker han jo dermed så fortreffelige folk som selve apostlene. Det er til dem det blir sagt (se Matt 19,27–30).

Og meningen er at om denne eller hin i virkeligheten er en av de første, er en så opplyst og oppriktig kristen som ellers bare få, men han også selv begynner å se seg som en slik og mener seg å være av de første, så skal han alene ved det bli av de siste.

Og som Luther sier: «… det hender vel også at en som i verdens øyne er lite aktet, fattig og svak, og som i tillegg må gjennomgå mye for Herrens skyld, at han – selv om det tilsynelatende ikke er antydning til at han skulle mene seg å være noe – likevel lønnlig i hjertet har det største behag i seg selv, ser seg som den første for Gud og derved blir den siste.»

Ikke uten grunn har de gamle hellige fryktet for dette. For hvor mange fortreffelige menn så man ikke falle i hovmodets snare! Hva var vel grunnen til Sauls fall? Hvorfor lot Herren David falle? Og hva fikk vel enkelte av Paulus' medarbeidere til å falle?

«Derfor,» sier Luther videre, «er det også aldeles nødvendig at man i vår tid forkynner dette for dem som allerede har noen innsikt i evangeliet, slik som meg og mine like, som er i stand til å lære og mestre hele verden og mener at vi da vel er de største. For hvorfor kommer det seg at den ene foretar seg ett, den

andre noe annet med evangeliet? Mon ikke det kommer av at det er ingen som regner med at dette: 'De første skal bli de siste' angår dem. Eller hvis de vet med seg selv at de hemmelig holder seg selv for å være de første, og derfor nok har en følelse av at det angår dem – så er de likevel så forblindet og føler seg så sikre at de fortsetter uten frykt på den veien de har begynt. Derfor må det gå dem etter Herrens ord: De må virkelig bli de siste – og dette vil enten bli åpenbart her i tiden ved syndefall av grovere art, eller også først åpenbares ved den endelige dom.»

Disse forskjellige frafallets veier ligger hver især som en fristelse for hver eneste kristens fot. Åndelig latskap, verden og synd, egenrettferdighet, trelles-inn, hovmod – alt får en kristen kjenne på, mer enn han liker.

Hvordan utfallet blir, beror på om sinnets innstilling hos ham er rett – om han har den villige ånd eller ikke. Om han blir i synden, holder sin hånd over avguden, fortsatt skikker seg likt med verden, eller om han lider under det, kjemper i bønn mot det og slik stadig ved nåden fornyes og reises på fote igjen. Om han fortsetter på den egenrettferdighetens vei han har slått inn på og havner i trelldom eller selvbehag, eller om han i tide lar seg advare og vender tilbake til troens enfoldighet og trøsten i den uforskyldte nåden igjen. Om han i åndelig hovmod blir ved å tenke høye tanker om seg selv, eller om han forferdet våkner opp og roper om hjelp mot hovmodets djevel og – slik det normale er – er alt annet enn tilfreds med seg selv.

Det beror i hvert enkelt tilfelle på hvem som har makten og er den rådende i oss (Gal 5,18). «Vet dere ikke,» sier Paulus, «at når dere stiller dere fram for noen som lydige tjenere, da er dere tjenere under den dere lyder – enten under synden til død, eller under lydigheten til rettferdighet?» (Rom 6,16).

La dette derfor være et varsku for den som mener seg å stå: Han se til at han ikke faller!

Den sanne gudsfrykt

Når et menneske som hittil har sovet i synden blir vekket, og får se den dommen og forbannelsen som har hengt over hodet hans uten at han visste det, da blir han forferdet og søker en utvei til redning.

Nå hører han om omvendelse, anger og tro, om Kristus, om nådestolen, om gode gjerninger – og av alt dette fatter han bare så mye: at man skal omvende seg, man skal angre, man skal tro på Kristus, gjøre gode gjerninger osv.

Alt dette som sier «du skal!», er lov – også når det heter: «du skal tro!» Det ligger jo også i dette et bud, et krav.

Men alt et menneske gjør, drevet til det av lovens krav, får to ulykkelige følger.

Den første er denne: Med alt sitt strev er han fremdeles under forbannelsen. For «alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse» (Gal 3,10). Nåde og syndenes forlatelse er uløselig knyttet til Kristus og fås alene ved troen på ham.

Den andre er denne: Han vil aldri bli født på ny ved sitt strev under loven. Han får aldri et nytt hjerte og et nytt sinn den veien. Han får heller ikke Guds Ånd. Alt dette skjer først når han begynner å tro på Kristus og ved ham blir frigjort fra loven, benådet, salig og glad. Det er om dette Paulus sier i samme kapittel (v. 2): «Dette ene vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?»

Og i Rom 7,4 sier han: «Slik døde også dere fra loven ved Kristi legeme, mine brødre, for at dere skal høre en annen til, ham som ble oppreist fra de døde, så vi skal bære frukt for Gud.»

Merk deg dette: Først når vi er døde fra loven og er kommet til ham som ble oppreist fra de døde, kan vi bære frukt for Gud. Dette vil vi også kunne bekrefte av egen erfaring – om vi da har gjort en slik erfaring!

Mens vi var under lovens trelleåk, var det nok av og til anger og tårer, bønner, forsøk på forbedring, angst og fortvilelse, men ingen indre lyst og kjærlighet til det gode, og ingen kraft til å gjøre det.

Jeg falt i synd, jeg ble redd, jeg ble forferdet, jeg angret, jeg søkte å forbedre meg, men falt igjen. Kampen begynte på nytt, og på nytt falt jeg. Synden fikk stadig større makt, begjæret ble sterkere, motstanden svakere, fiendskapet mot Guds hellige lov brøt for alvor ut, fangen slet i lenkene sine og forbannet dem – slik er menneskets lodd så lenge det er under loven. Jeg hadde ingenting av den

hellige viljen, ingenting av den kjærligheten og lysten til Guds lov som likevel er det første Herren ser etter hos oss.

Men det var heller ikke å vente. Slikt virker bare Guds Ånd, og det skjer bare ved å høre i tro. Når ordet om Kristus får inngang i hjertet, når synderen får nåde og forlatelse for alt han har gjort, når han ser at selv om han fremdeles er uverdig og full av synd, så er synden likevel sonet, strøket ut, tatt bort, ja, senket i havets dyp – og at Gud for Kristi soningsdøds skyld møter synderen med et smil – da lever han opp, da smelter hjertet hans, ja, da blir det født på ny og forvandlet. Dette er den sanne, levende, frelsende troen.

Nå bærer jeg ikke lenger noen misnøye mot Gud fordi loven hans er så streng. Jeg elsker ham i stedet. Jeg kan ikke annet enn å elske en Gud som er så inderlig barmhjertig, nådig og mild, en Gud som har tilgitt meg alle mine synder og rådet bot på alle mine brister.

Samtidig er hjertets smak så fullstendig forandret at det som før var meg kjært, hater jeg nå, og det som før var meg umulig, er nå så lett og så kjært. Nå gleder jeg meg i mitt indre menneske over Guds lov, og det er ingenting jeg høyere ønsker enn at jeg også i alt kunne være og gjøre det den krever. Det er min største sorg at jeg i meg selv er så fordervet, så svak og forsømmelig.

Slik finnes det nå i hjertet mitt den villige ånd, den nye skapning, den sanne gudsfrykt, som jeg før under frykt og beven forgjeves søkte i eget arbeid, omvendelse, anger og bønn.

Her skal det straks bemerkes at denne forandringen hos et menneske naturligvis ikke er så fullstendig at ingen brist, intet kjød og blod er tilbake. Man må heller ikke vente at synderen alltid selv skal kunne se og forstå den fornyelsen som har skjedd med ham. Både Åndens tukt og Satans anfektelser, ja, også hans egen åndelige fattigdom og de bristene som ennå henger ved ham, vil oftest hindre ham i det.

Men at det likevel har skjedd en forandring med deg siden du kom til troen, det ser hver åndelig våken kristen med glede. Selve den blinde verden omkring deg ser det, med harme og beklagelse. Også du selv skal i tider da du ikke blir anfektet, kunne se og måtte innrømme at troen tross alt har virket en ikke liten forandring hos deg på viktige punkter.

Å elske Gud, for eksempel, er umulig for den som ikke er født på ny. Han lever ikke bare nokså tilfreds og fornøyd uten Gud. Hjertet hans blir også fiendtlig og bittert stemt mot Gud og hans lov når han for alvor begynner å arbeide på sin egen forbedring.

Men nå, da han – trett og tynget av byrder som han var – har fått forlatelse og trøst i troen på Jesus, nå elsker han Gud. Elsker ham i tider da hjertet smaker og ser hvor liflig han er, og sjelen fortrolig sier sitt: Abba, Far! Elsker ham i de mørke stundene, da Gud tross mørket likevel er den faste grunnen for hans fred. Elsker ham – selv om han lider under og ser med bekymring på kulden i sine egne følelser – med en kjærlighet så inderlig at han ikke kan leve uten ham, ikke kan være glad og tilfreds uten å ha visshet om å eie hans vennskap.

Guds bud blir nå også rett hans hjertes lyst. Aldri ville han være lykkeligere enn den dagen han i alt kunne leve sin Gud til behag.

Videre bærer han nå Herrens frykt i hjertet sitt. Før levde han med dommen over hodet – i fullkommen trygghet og ro. Nå derimot er han aldri tilfreds med seg selv. Aldri tør han føle seg trygg, for han frykter at han kanskje lever i et bedrag. Faller han i synd av et eller annet slag, kan han likevel aldri bli i synden.

Og ennå én ting: Man merker aldri noen glede i Herren hos verdens barn. Man hører dem aldri prise Guds kjærlighet og nåde av hjertet. Man hører dem aldri bekjenne hans navn – derimod ofte misbruke det lettsindig.

Men når en kristen først har fått visshet om Guds nåde, da stråler ansiktet hans, og han er ikke i stand til å tie om sin lykke. Han «priser Gud» – som Simeon da han hadde «sett Herrens frelse» og stod med barnet i armene sine. Han «forteller hva som har hendt» – som de to som hadde vandret sammen med Jesus på veien til Emmaus og til sist fikk øynene åpnet og så hvem han var.

Den nye skapningen, som slik er en følge av troen, vil vise seg i alle menneskelige livsforhold:

Barnet blir så medgjørlig, så lydig og oppmerksomt når det har smakt Frelserens kjærlighet. Man tar imot og tilgir så gjerne den uretten man lider, når man selv har søkt og fått Guds tilgivelse for alt man har gjort. Man gripes av angst og forferdelse over å oppdage urene tanker og urent begjær hos seg selv – i det Den Hellige Ånds tempel man er. Finere uærlighet, løgn og baktalelse, som verden tar lett på, blir til gnagende ormer i den troendes pinlig ømme samvittighet, og de må bort.

Kort sagt: den som er født på ny, ville i samme stund vært en fullkommen helgen om han helt igjennom kunne være det han ville. Så villig er ånden, så inderlig hans indre menneskes lyst til Guds lov.

Men akk! En kristen har fremdeles sitt onde kjød, og det går ikke lenge før kjødet og ånden ligger i strid med hverandre. Hvilken stilling han tar i denne striden, avgjør om nådelivet hans skal bevares friskt og i stadig vekst, eller om det skal forfalle og dø. Derfor skal vi nå gå nærmere inn på det særlige ved striden – også fordi det nettopp er der den levende, oppriktige og villige ånd tydeligst skiller seg fra den falske.

Men før vi går videre, skal vi merke oss dette:

Den forandringen som er nevnt ovenfor, og som skjer når troen fødes i et menneskes hjerte, er et så viktig kjennetegn på den sanne troen at om noen skulle mene om seg selv at han er blitt omvendt og er en levende kristen, men ikke har gjennomgått denne indre forvandlingen og nyfødelsen og med det fått et nytt sinn, nytt lys, nye evner og krefter – da bedrar han seg selv med en falsk tro. Apostelens ord er tydelige nok. «Om noen er i Kristus», sier han, «da er han en ny skapning. Det gamle er forbi, se, det nye er blitt til!» (2 Kor 5,17).

«Om noen er i Kristus» – dvs. ved troen er ikledd Kristus.

Og videre: Apostelen sier ikke en ny livsform, nye vaner, ny omsorg og iver, men: en ny skapning. Det vil si hele mennesket, og da særlig det indre: hjertet og sinnet, dømmekraften, lysten og forstanden.

«Det nye er blitt til» – noe som også vil vise seg utad, i tale og opptreden, liv og bekjennelse med mer.

Videre står det ikke at den som er i Kristus, bør være en ny skapning, men at han er det. Det vil si at han ikke kan være den samme som han hittil har vært. Han kan for eksempel ikke ha samme innstilling til verden og dens tomhet, samme forhold til synden eller til Gud, som han har hatt før.

Når det gjelder den første av de to stridende maktene, den nye, villige ånd i de troendes hjerter, har vi alt sett hvordan den oppstår og vanligvis viser seg. Men spør noen hvor den da har sin hellige art fra, finner vi svaret i 2 Pet 1,4; Rom 8,9–11; Gal 4,6 og flere andre steder i Skriften.

Etter sitt innerste vesen er den ikke noe mindre enn «del i guddommelig natur», «Guds Ånd» eller «Kristi Ånd», levende og virksom i de troendes hjerter. Det er da ikke noe under at den «gleder seg over Guds lov» og er «villig» til det gode. Derfor heter det heller ikke at ånden bør være villig, men: ånden er villig (Matt 26,41).

Det er av så avgjørende betydning for din udødelige sjels velferd at sannheten blir erkjent i tid. Lever du i den mening at du ved Guds nåde er blitt et annet menneske, en kristen – fordi du hører og leser Guds ord med større iver og innsikt enn før, gjerne taler om det og søker fromme menneskers selskap – men du ikke har fått en ny, villig ånd, som elsker det som før var hatet, lider under det som før var deg kjært, og makter det som før var umulig, da er dette bare et altfor tydelig tegn på at du ennå ikke er rett født på ny. For «om noen er i Kristus, da er han en ny skapning».

Med kjødet – den andre av de to stridende maktene – menes den onde naturen vi er født med, den som ble fordervet i syndefallet, arvesynden, som er en kilde til alt ondt.

Når det gjelder kjødet, skal vi merke oss dette:

Når Jesus sier at «kjødet er skrøpelig», er det sagt til hans tro disipler, som hadde den villige ånd, men som likevel samme kveld avdekket kjødets art: de kunne ikke våke så mye som en time med ham mens Jesus svettet blod i Getsemane, de flyktet da han ble grepet, og de fornektet ham mens han stod anklaget for sine fiender.

Når Paulus i Gal 5,17 sier: «For kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet. De to står hverandre imot, for at dere ikke skal gjøre det dere vil» – da taler han til de samme kristne brødrene. Om dem har han i samme kapittel vitnet at de stod i troens frihet, og han ønsker at de fortsatt må stå fast i den (v. 1). Likevel frykter han for at de skal la friheten bli et påskudd for kjødet (v. 13), at de skal «bites og ete hverandre» (v. 15), ja, han advarer dem mot å «fullføre kjødets lyst» (v. 16).

Av alt dette – og av de helliges fristelser og fall – burde det være godtgjort at kjødet ikke blir forvandlet og godt i den nye fødselen. Kjød er kjød, og det samme onde kjødet som finnes hos de vantro, finnes også hos de troende. Derfor heter det heller ikke kjødets, men sinnets fornyelse (Rom 12,2), og som motsetning til det: «kjødets korsfestelse» (Gal 5,24).

Dette onde kjødet er for det første i seg selv fylt av alle slags onde begjær. Dernest er det som krutt: ved den minste fristelse utenfra tar det lett fyr, til alle

slags synder og laster. I tillegg kommer djevelen og verden, som stadig beleirer oss med utallige fristelser.

Her har vi altså grunnen til den vedvarende striden i de troendes hjerter. Striden mellom ondt og godt, mellom tro og vantro, lyst og ulyst, glede og sorg, god vilje og ond vilje, kort sagt: mellom kjød og ånd, så lenge disse bor sammen i vårt legemes telt.

Vårt evige vel og ve avhenger av hvordan striden ender. Hvordan vi skal kunne seire i denne så skjebnesvangre kampen – og kanskje etter mange nederlag likevel stå med seieren i hendene til sist – det forstår vi når vi ser hvordan den oppriktige i denne saken skiller seg dels fra en falsk kristen, en hykler, og dels fra en ulykkelig stridsmann som ligger under i striden og dør.

Ofte er den sanne og den falske ånd skuffende like. For hykleriet etteraper nådens verk, og det sanne nådens verk blir tilslørt av kjødets svakhet og fristelser. Det som er det rådende hos hykleren, blir ofte en fristelse for den oppriktige. Men i sinnet – og i måten de tar opp kampen på – er det forskjell.

Det oppriktige sinnet hos en kristen viser seg i dette: merker han at kjødet begynner å røre på seg med ondt begjær, eller blir han fristet av en djevel, da frykter han straks for seg selv.

Er han ung og uerfaren som kristen, blir han ofte forvirret og motløs og mener at det ikke kan ha gått rett til med omvendelsen hans – at han har tilegnet seg nåden for tidlig og har trøstet seg selv med en falsk tro. Dette kommer av den feilaktige oppfatningen at når han først var født på ny og hadde fått sine synders forlatelse, ville han bli helt og holdent kvitt kjødets uvaner. Men frykten han kjenner, er tross alt et tegn som vi forgjeves vil se etter hos hykleren.

Også hos en mer opplyst og erfaren kristen virker Guds Ånd en frykt som gjør godt. Hykleren derimod mangler ikke trøst og er alltid ved godt mot. Han har nok også sine kamper til tider, men ikke mellom kjød og ånd – mellom kjød og kjød, og mellom kjødet og samvittigheten. Han kjemper mot syndens utbrudd for sin egen æres og vinnings skyld, eller av frykt for helvete og av flid for å gjøre seg fortjent til himmelen. Men ikke fordi han står i et slikt forhold til Gud at han har lyst til å lyde hans bud.

Han har nok sine kamper, men det skjulte onde i hjertets dyp uroer og engster ham ikke. Og har han en yndlingssynd som fremfor alt er ham kjær, da trøster han seg med læren om den menneskelige svakhet, blir sin synd tro og søker bare å skjule den eller ta den i forsvar overfor mennesker. Legg merke til forskjellen her! Kjødets svakhet, som er den oppriktiges daglige smerte og sorg, er hyklerens tilflukt og trøst.

Her ser vi hva Johannes mener når han skiller mellom å «ha synd» og å «gjøre synd». «Dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv», sier han først (1 Joh 1,8). Men i kap. 3,8 og 9: «Den som gjør synd, er av djevelen; – hver den som er født av Gud, gjør ikke synd.»

Å ha synd vil si at synden bor og rører seg i en kristens kjød. Han kan bli overrumplet av den og falle, men synden er hans lidelse, som han gjerne var kvitt. Å gjøre synd vil si å ha synden til sin livsform og daglige vane, ta synden i forsvar og trives i den. Den oppriktige søker i Ordet etter råd og hjelp mot

synden, hykleren søker etter unnskyldning for den. Det er forskjellen mellom å ha synd og å gjøre synd, forskjellen mellom den villige ånd og den falske.

I samme forbindelse skal det nevnes at det er to slag synder:

Det ene slaget er de syndene som helt kan overvinnes eller legges av: synd mot det andre og tredje bud, drukkenskap, verdslighet og fornøyelser som er uverdige for en kristen, og ellers vanlige gjerningssynder: tyveri, hor, løgn og uforsonlighet med mer, som aldri kan forenes med en sann tro og en god samvittighet. Skjer det – og de helliges eksempel viser at det er mulig – at en kristen faller i synd av dette slaget, da faller troen og freden hans med det samme, og de kan bare bli reist opp igjen ved anger og bot og syndenes forlatelse.

Hykleren derimod kan uten skrupler innrette seg med en eller annen av disse syndene. Det er å gjøre synd, og «den som gjør synd, er av djevelen». Det er å «leve etter kjødet», og: «dersom dere lever etter kjødet, skal dere dø!» Det er om synder av dette slaget apostelen sier at de som gjør slike ting, ikke skal arve Guds rike (1 Kor 6,9–10; Gal 5,19–21).

Det andre slaget er de syndene som ligger i selve naturen som rot eller såkorn til alt ondt, og som aldri vil kunne utryddes helt så lenge vi er her på jorden. Synder av dette slaget er for eksempel manglende kjærlighet til Gud, feighet når det gjelder å bekjenne hans navn, ulyst til ordet og bønnen, utilfredshet med sitt jordiske kall, utålmodighet, vrede, urene tanker, urent begjær, gjerrighet, vantro osv.

Overfor synder som disse viser forskjellen mellom å ha synd og å gjøre synd seg på denne måten:

Hykleren bryr seg ikke med å kjempe mot en synd han likevel aldri blir kvitt, men gir den fritt løp i livet sitt. Den oppriktige derimod ligger i stadig strid. Synden er hans daglige plage. Han er alltid utilfreds med seg selv, alltid på vakt mot det onde.

«De som hører Kristus Jesus til», sier Paulus, «har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster» (Gal 5,24). Kjødet kan nok ennå vise livstegn og vri seg på korset, men korsfestet er det, og det får ikke igjen den friheten det begjærer. Indirekte sier det samme ordet oss at de som ikke har korsfestet kjødet, hører ikke Kristus til.

Men slik ånden er oppriktig og villig når det gjelder å fly det onde, slik er den det også når det gjelder å strekke seg etter vekst i det gode. Også i dette skiller den seg fra falskhetens ånd. Det finnes et slag fromme mennesker som liksom har satt seg et bestemt mål i sin gudsfrykt, sin bønn, tro, kjærlighet og gode gjerninger, og er dette målet nådd, bryr de seg ikke om videre vekst i nåden.

Den oppriktige derimod slår seg aldri til ro som om målet var nådd. Han strekker seg stadig etter mer – mer ydmykhet, kjærlighet og tro, mer lyst og kraft til å leve Gud til behag.

Når det ennå må føyes til at den samme falskhetens ånd som er den rådende hos hykleren, også forfører og frister den oppriktige til å sove inn i trygghet og synd igjen, og vi samtidig har slått fast hva som kjennetegner den oppriktige, villige ånd, da ser vi klart hva vi har å gjøre i denne saken: vise troskap og

lydighet mot Åndens røst i vårt indre, og – med de samme midlene som det en gang brøt fram ved – bevare troslivet friskt og sterkt.

Det som ellers trengs foruten disse midlene, det gjør den trofaste Gud gjennom korset, og da særlig om du ber ham om det. En redelig kristen sukker så ofte: Koste hva det koste vil, bare Guds verk i hjertet mitt må fremmes! Om Gud bare ville gripe rett inn og døde kjødet mitt, jeg er for svak til å gjøre det selv!

Slike sukk tar Gud alltid imot med særlig velvilje. Det er derfor det går slik at hvis du for eksempel får hang til avgudsdyrkelse og fester deg for mye ved et eller annet jordisk, da tar han det fra deg, så følbart at du gråter og klager over det. Eller han gir deg det du tigger ham om, men lar det bli deg til smerte og sorg.

Begynner du å tenke for høyt om deg selv og kan ikke bevares i ydmykhet på annen måte, da sender han deg en djevel på halsen, lar deg komme ut for svære fristelser, ja, falle i synd og bli til spott og skam for enhver. For med det er mindre tapt enn om du ble sittende fast i hovmod. Gjorde du det, var nemlig alt tapt.

Regelen er derfor denne: Så mye ydmykhet et menneske vinner, så mye hellighet og så mange nådegaver får det. Bare du oppriktig ønsker å bli helliget og bli bevart i troen, skal Gud nok gjøre det – om enn på en annen måte enn du hadde tenkt. «Men all nådes Gud, som kalte dere til sin evige herlighet i Kristus Jesus, han skal, etter at dere har lidt en kort tid, selv dyktiggjøre, stadfeste, styrke og grunnfeste dere.»

Den gode hyrde (I)

Emnet vi her skal se på, er ikke bare uendelig trøstefullt; det kaster også lys over mange svært viktige spørsmål.

«Jeg er den gode hyrde», har Jesus sagt. Hvilken trøst for den som føler seg utrygg og er redd for å komme bort fra den rette veien, gå seg vill og gå fortapt – fordi han kjenner sitt eget hjertes ustadighet, falskhet og mørke, djevelens grusomme hensikter, list og utholdenhet, samt de mange forvirrende lærdommene.

Hvilken trøst det er for en synder som kjenner hvor ynkelig avmektig han er i alt, å vite at Jesus ser på syndere rett og slett som får. Noe annet eller mer er vi ikke – får som han er den gode hyrden for, han som heller ofrer sitt liv enn at fårene skal komme til skade.

Hvilken trøst det er, når man ser med bekymring på alle farene som truer den «lille flokk», at han som har «all makt i himmel og på jord», er fårenes hyrde. Han skal ta seg av dem.

Og hvilken trygg rettesnor det er for alle underhyrder som både innenfra og utenfra plages av spørsmålet: «Skjøtter du hyrdeoppdraget rett?» – å se hen til det store forbildet, Jesus selv. Han er overhyrden, og vi må alle som én bøye oss for ham og rette oss etter ham. Gjør vi ikke det, er vi ikke gode, men dårlige hyrder. «Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.»

Tenker vi rett over det som er sagt her, hvilken vekt og betydning får ikke emnet vårt! Hvilken rikdom det er å fordype seg i det Herren selv og hans hellige profeter har sagt om den gode hyrden! Og likevel – alt vil være forgjeves om vi går til det med forutfattede meninger vi ikke vil slippe. Selv de tydeligste og klareste ord fra Gud sier oss ingenting dersom ikke Guds Ånd får åpne hjertene våre og gjøre Jesus levende for oss. Den som kan kjenne frykt for sin egen del og be, han må be!

Det første som gleder en fattig synder, er å se at Herren betrakter oss mennesker rett og slett som får. Villfarne, forsvarsløse får som umulig kan klare seg selv eller vokte seg for ulven, men som i alt er avhengige av hyrdens omsorg og pleie.

Dypt i vår natur ligger tanken at vi selv skal kunne klare både det ene og det andre. Det er den tanken Gud stadig arbeider med å utrydde i oss. Den får da heller ingen støtte i Guds ord; der heter det tvert imot: «Herren skuer ned fra himmelen på menneskenes barn for å se om det finnes noen forstandig, noen

som søker Gud. De er alle avveket, alle sammen fordervet. Det er ingen som gjør godt, ikke en eneste.»

Ja, sier Paulus, vi duger ikke engang «til å tenke ut noe, som om det kom fra oss selv». Gud må gi «både å vilje og å virke».

Det er denne udyktigheten bildet av får uttrykker. Mer enfoldige og forsvarsløse dyr må man lete lenge etter. De har verken tenner, horn eller klør til å verge seg med mot ulven. I tillegg er de så kjent for mangel på klokskap at det er blitt et ordtak.

Slik er vi alle merkelig begrensede når det gjelder åndelige ting. Menn som på andre områder har mye kunnskap og innsikt, er de største dårer så snart det er deres egen sjel det handler om. De mest opplyste kristne er et forsvarsløst bytte for Satans list dersom Herren slipper dem og de blir henvist til å klare seg selv.

Og selv når vi tydelig ser hva vi rettest burde gjøre, må vi ofte klage med Paulus: «Jeg er kjødelig, solgt til trell under synden – det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.»

Men er jeg et får, hvilken forunderlig trøst ligger det da ikke i at Jesus har sagt om seg selv at han er fårenes hyrde! Å vokte og verne flokken er hyrdens sak – uansett om fårene er det verdt eller ikke. Det hører simpelthen med til en hyrdes kall.

Når da Herren Jesus sier: «Jeg er den gode hyrde!» – da ligger det i det at jeg har lov til å vente nettopp det av ham som en hyrdes kall forplikter ham til.

Så ser jeg samtidig at Jesus ikke har sagt: «Jeg er **en** god hyrde», men: «**den** gode hyrde». Denne måten å si det på betyr utvilsomt først og fremst at han var den gode hyrden Skriften taler om, han som Gud hadde lovt å sende.

Jødene kjente godt løfter som disse: «Jeg vil oppreise én hyrde over dem, min tjener David. Han skal røkte dem, og han skal være deres hyrde» (Esek 34,23). «Som en hyrde skal han vokte sin hjord. I sin arm skal han samle lammene, og ved sin barm skal han bære dem. De får som har lam, skal han lede» (Jes 40,11).

Altså sier Jesus: Denne hyrden som Skriften sier skal komme, det er meg. «Alle de som er kommet før meg, er tyver og røvere» – jeg er den gode hyrden som Gud har gitt dere løfte om.

Den bestemte formen antyder samtidig at Kristus er den gode hyrde også i den betydning at ingen andre enn han har rett til å bære det navnet. Det er en viktig sannhet, både til advarsel og til trøst.

Én ting kristne må vokte seg vel for, er å binde seg så sterkt til en underhyrde at forholdet grenser til avgudsdyrkelse. Det blir deres egen ulykke om de blir så avhengige av et menneske at de føler seg hjelpeløst alene og forlatt når dette mennesket dør eller blir flyttet. Og viker den de har gjort seg avhengig av, bort fra sannhetens vei, så følger de ham dit.

Nei, en kristen bør holde seg til Herren alene og ha sitt egentlige feste i ham. Får han sin plass i en åndelig død avkrok, der ingen omsorgsfull hyrderøst lyder fra menneskelige lepper, skal han likevel kunne holde sin sjel i live ved direkte omgang med Gud. Og for det andre: hører han et annet evangelium forkynt enn det Jesus og apostlene forkynte, må han la det fare og holde fast ved det rene Guds ord.

For en tro underhyrde er det noe av det tyngste når han merker at fårene begynner å bli så avhengige av tjeneren at de er ulykkelige uten ham, uten trøst og uten lys over ordet – får han bare har villet dra hen til den store overhyrden, han som har kjøpt dem med sitt blod.

En slik avhengighet av mennesker har ofte ført til at en tro tjener har måttet bli tatt bort, eller at han ved en eller annen flekk på navnet sitt er blitt til spott og spe – for at vi gjennom det skal lære å ikke gjøre et menneske til Gud. For Herren sier: «Jeg gir ikke noen annen min ære, heller ikke de utskårne bilder min pris. Jeg er Herren, og det er ingen annen. Foruten meg er det ingen Gud.»

Med dette vil vi slett ikke framheve dem som i innbilt klokskap ser med forakt på redskapene Herren i sin store barmhjertighet har gitt sin menighet, og som ringeakter lyset over ordet som verden har fått gjennom dem. Det er nettopp slike vitner Gud har brukt til å fornye sin kirke, og i fruktene vitnesbyrdet deres bærer, har de Guds eget segl på at de er rettelig kalt og sendt (2 Kor 3,2–5).

Vi vil heller ikke motsi Paulus når han med vemod etterlyser ånden som en gang rådde i menigheten i Galatia. Da tok de imot ham som en Guds engel, ja, som Jesus Kristus selv, og om de hadde kunnet, ville de gjerne revet ut øynene sine og gitt ham dem (Gal 4,13–15). En så brennende kjærlighet kan være det vakreste beviset på at tilstanden er så god som den kan bli.

Det vi vil, er bare å advare mot den avguderiske og selviske avhengigheten av mennesker som vi nettopp har beskrevet. Den er like skadelig for fårene selv som for underhyrdene. Vi vil si det som Johannes døperen sa: «Dere er selv mine vitner på at jeg sa: Jeg er ikke Messias, men jeg er utsendt foran ham. Den som har bruden, han er brudgom. Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,28–30). Eller som Paulus: «Var det Paulus som ble korsfestet for dere? Eller ble dere døpt til Paulus' navn?» (1 Kor 1,13).

Av slike skriftsteder ser vi at også hellige menn i tidligere tider var utsatt for dette: at disiplene bandt seg for sterkt til en som bare var Guds tjener, og ikke Gud. Vi skal derfor ikke undre oss over at det samme kan skje i dag. Men vi må vokte oss for det – som for noe som bare vil skade dyrekjøpte sjeler.

Mange vakre eksempler viser dessuten hva som skjedde nettopp når en kristen ble berøvet en god hyrdes omsorg og hjelp, og dermed ble tvunget til å holde seg tettere til Herren selv og hans ord. Da fikk ikke bare det åndelige livet en modenhet og fasthet det ellers vanskelig ville fått; hjertet fikk også en langt større og mer varig glede i den fortrolige omgangen med Frelseren, som nå selv tok seg av sitt ensomme får.

Nå vil vi ta fram noen av de mektige bevisene på denne hyrdens uforlignelige kjærlighet til og omsorg for fårene, slik han selv og hans profeter har stilt dem opp for oss.

«Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene», sier Jesus. I det har vi det første store beviset.

Men akk! Dette er jo noe vi vet så godt, vi har hørt det så ofte. Hvem orker vel å interessere seg for det igjen! Mange vil snarere falle i søvn mens de betrakter det.

Og likevel er det nettopp dette som mer enn noe annet kan gjøre et iskaldt hjerte varmt og gi liv til den som er død – om bare Guds Ånd får åpne hjertene våre for det.

Les det en gang til, og tenk etter! Det er Jesus selv som sier det: «Jeg setter mitt liv til for fårene.»

Kanskje er du uten fred og glede, kald og ulykkelig, og har ikke noe kjærlig bryst å hvile ditt trette hode mot. Men her skal du høre hvordan du kan bli lykkelig, glad og fylt av fred. Om du bare kan holde blikket fast på din Frelsers ansikt og se ham i øynene når han sier: «Jeg er den gode hyrde – jeg setter mitt liv til for fårene!» – sannelig, da skal det varme hjertet ditt og skape usigelig glede og fred.

Og ennå er det bare hans ord du har møtt. Se ham så bekrefte i gjerning det han taler om her – se hans villige lidelse, hans bitre død – og la ordene «Jeg setter mitt liv til for fårene!» stadig klinge i sinnet ditt og forklare deg alt du ser.

Se ham i Getsemane gi seg frivillig i sine fienders vold. Hør hva han sier: «Er det da meg dere leter etter, så la disse gå!» Se ham gå ut til Golgata, stille «som et lam som føres bort for å slaktes», og la hender og føtter bli naglet til korsets tre – og når du ser ham der, midt i dødens gru, tenk da igjen på hans egne ord: «Jeg setter mitt liv til for fårene!»

Våger du fremdeles å tvile på hans kjærlighet til fårene og hans omsorg for dem? Våger du fremdeles å tro mer på ditt eget løgnaktige hjerte og på djevelen når de sier: Han bryr seg ikke om deg, han er likegyldig til din nød, han venter at fåret selv skal kunne verge seg mot ulven.

Vend deg gysende bort fra slike innskytelser fra mørket! La for én gangs skyld din Frelser være den han er: den ubegripelige, aldri sviktende mildhet, som ikke engang kunne la folkemengden i ørkenen gå fastende bort, eller sende mannen med den visne hånden uhjulpen fra seg. Hvor mye mindre skulle han da kunne se at din sjel er i nød og fare uten å hjelpe – aller minst når det jo egentlig er for sjelenes skyld han er kommet til verden.

Hele Kristi person og hele hans komme til verden er ett eneste stort bevis på hans ubegripelige kjærlighet til og omsorg for den stakkars falne menneskeslekten. «Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for sine venner», sier han.

Når jeg erkjenner dette, våger jeg rolig å slutte at alt jeg selv erfarer, mener, føler og ser, umulig kan måle seg mot det Kristus har bevist ved å gi sitt liv. Han kan siden sette meg på hvilken prøve som helst, han kan overgi meg i den Ondes og det ondes vold så lenge han vil – likevel kjenner jeg tross alt hos ham et hjerte som blør av inderlig kjærlighet for meg.

Hvor dypt han kan skjule seg for sine barn, og hvor hardt han kan prøve dem, vet jeg ikke. Men én ting vet jeg: Ingenting er så sikkert og visst som det han selv har bevist ved å gi sitt liv. Når han kom til vår jord og for vår skyld først ble et menneskebarn og siden et offerlam, kan jeg med rette slutte at han ikke er likegyldig til fårenes vel.

Stiller han seg så en annen gang an som om han slett ikke bryr seg om meg, må han utvilsomt ha sine særlige grunner til det. Det kan være på skrømt

(Luk 24,28), eller for å sette meg på prøve (Joh 6,6; Matt 15,23–28), noe jeg kanskje av en eller annen grunn trenger (1 Pet 1,6). Men ingenting av det kan veie tyngre som bevis enn hans død for syndere.

Men akk! – vi vet altfor godt hva som nå kan gjøre trøsten i dette til ingenting. Det er en samvittighet som er tynget og plaget av synd. Hva hjelper vel alt dette når du vet med deg selv at du ikke er slik Guds ord krever at du skal være? Bevisstheten om det berøver deg all trøst. Hvilken tillit til Gud vi ville hatt om vi bare var som vi burde! Se bare hva synden er skyld i – den ulykksalige synden.

Når du vet med deg selv at du ikke er som du burde være, kanskje til og med har bestemte, meget alvorlige synder på samvittigheten – hvordan skal du da kunne trøste deg med Kristi kjærlighet? Du har ikke vært lydig mot Guds ord og Guds Ånd, du frykter og elsker ikke Gud over alle ting, du vokter deg ikke for synden, du kjemper ikke mot den, og du angrer den heller ikke som du burde. Hvordan skal det da gå med en synder som deg?

— Jo, jeg kommer uten tvil til å bli fordømt. I helvete er det mange før meg!

— Men menneske, vokt din munn! Det er jo en forferdelig tanke.

— Det er det, ja – men hva skal jeg gjøre? Å forandre hjertet mitt makter jeg ikke. Jeg er som jeg er.

— Men da er du jo fortapt!

— Ja, helt og holdent fortapt.

— Men har du da ikke hørt om hans forunderlige kjærlighet, han som har sagt: «Jeg setter mitt liv til for fårene»?

— Jo – og det er nettopp denne kjærligheten som i evighet vil nage og brenne min ulykkelige sjel. For på grunn av denne kjærligheten er synden min desto mer utilbørlig. Og Gud er da rettferdig, like fullt som han er kjærlighet!

Se, der slapp det ut! Så håpløst fortapt er den som i Kristi død ikke ser noe annet og mer enn et bevis på hans kjærlighet. Han har all kunnskap og viten om Kristi lidelse, og likevel ligger det fremdeles et dekke over det aller helligste i den!

Lær nå å forstå at du ikke enda aner den fulle betydningen av Kristi død. Søk å få et større og klarere syn på hans ærend her på jorden og på den dypere meningen med hans død. Følg ikke lenger det forvendte hjertet som sier: Det med Kristus og hans død, det forstår jeg så godt. Det er godt og fullkomment alt sammen. Det er hos meg det må skje en forandring. Med et slikt syn på Kristus kommer du til å bli i død og fordømmelse i all evighet.

Like sant som det er at feilen ligger hos deg og ikke i Kristi soningsverk – like falskt er det at du derfor skal se på deg selv og herse med deg selv for å råde bot på det som er galt. Det er nettopp fordi hele oppmerksomheten din er rettet mot deg selv at det står så ille til som det gjør.

Du må lære at vi var så håpløst fortapte at Gud så seg nødt til å ordne det hele utenfor oss, i en annen person, i Kristus – og at du, så fordømt og fordervet som du er, nå må ta imot alt som en gave fra ham. Og vel å merke: før forbedringen din en gang har lykkes.

«Jeg setter mitt liv til for fårene» – de ordene vil vi nå gå litt nærmere inn på. Det framgår av Skriften som helhet at når Jesus sier «for fårene» – «for dem» –

«for dere» – så betyr det også i *stedet for* eller til *soning for*. Dette har Jesus også hatt for øye her, når han først sier: «Jeg setter mitt liv (ordrett: min sjel) til for fårene», og så umiddelbart etter begynner å tale, uten bildespråk, om Faderens vilje og råd.

«Derfor elsker Faderen meg», sier han, «fordi jeg setter mitt liv til for at jeg skal ta det igjen. Ingen tar det fra meg, men jeg setter det til av meg selv. Jeg har makt til å sette det til, og jeg har makt til å ta det igjen. Dette bud fikk jeg av min Far.»

Hør! «Dette bud fikk jeg av min Far!» Kristi død skjedde altså ikke tilfeldig – som en sørgelig avslutning på hans kamp mot ulven. Det var nettopp for å dø han var kommet til verden.

«Dette bud fikk jeg av min Far!» Her fører Jesus oss inn i det rommet hos Gud der hans skjulte planer blir til. Vi får lov å lytte til Faderens bud med tanke på menneskenes frelse. Kristi død for fårene er den soningsdøden som hele Skriften taler om, og som utallige blodige offer har varslet.

Kan du få øynene opp for hva hensikten med denne soningen egentlig var, da skal du ikke lenger grave i din egen usselhet og fortapte tilstand. Du skal la det være en en gang for alle avgjort sak at alt som bor i oss, bare må være fordømmelse og død – siden vår frelse ikke kunne ordnes på noen annen måte enn at Gud måtte gi sin Sønn til et blodig offer for oss.

Men samtidig skal du vite at til tross for din usselhet, er soningen som har funnet sted alene nok til å gjøre deg fullkomment salig, rettferdig, hellig og ren for Gud.

Troen på dette er den eneste troen som kan gjøre et kaldt, dødt og avmektig hjerte levende, friskt og varmt. Fritt og ufortjent, en ren gave! Guds egen innsats alene! Deg være pris og ære, å Gud!

I Jes 53,6, der det også er tale om får, blir dette med hyrdens død sagt med enda større tydelighet. «Vi fór alle vill som får», heter det, «vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.»

Hva det egentlig siktes til her – på hvilken måte det var vi fór vill – kan vi se på to måter. Dels ut fra det Herren gjorde i den anledning: Han lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Og dels ut fra det foregående verset, der det heter: «Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger» osv. Det var veien til himmelen, frelsens vei, vi tok feil av.

«Vi vendte oss hver til sin vei.» Den ene tenker som så: Kunne jeg bare legge det nødvendige alvor i min gudsfrykt, og virkelig frykte og elske Gud – da kunne jeg vel våge å håpe på Guds nåde.

Men dette er å «fare vill», sier profeten. Det holder ikke. Du er altfor fordervet – helt og holdent fortapt med alt du gjør.

En annen tenker: Kunne jeg bare for alvor erkjenne og virkelig angre synden min, være på vakt mot den og kjempe mot den – da kunne jeg vel våge å håpe på Guds nåde.

Også dette, sier profeten, er å «fare vill». Det er forgjeves, uansett hva du gjør.

Men vil du vite hva som er det eneste som gjelder, så hør! «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham!» Dette alene holder. «Ham som ikke visste

av synd, har Gud gjort til synd for oss.» Alle menneskers samlede synder ble – i kraft av den store tilregnelsesloven – lagt på én eneste mann. Den kjennelsen ble avsagt at alle våre synder skulle regnes som hans; han skulle svare for dem og sone for dem. Våre synder er ikke lenger *våre*, men *hans*.

Til ytterligere trygghet: Det var ikke vi som kastet våre synder på ham. Det var Herren som lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Gud ville det slik og gjorde det slik, og må derfor sies å være tilfreds med det.

«Se der Guds lam, som bærer verdens synd!» sa Johannes. Guds lam – altså det lammet Gud selv har utsett til soning for vår synd. Det eneste offeret Gud tar imot. «Faderen elsker meg», sa Jesus, «fordi jeg setter mitt liv til.» Kan noe være tryggere? Gud må vel være tilfreds med det han selv har villet og gjort.

Merk deg dette, du arme, syndige og tyngede sjel: Det er Guds egen gjerning som frelser deg; det er Faderen selv som har ordnet med soning for synden. Hvem skulle da kunne anklage deg? Gud i himmelen, han som du frykter så sterkt, har selv lagt din synd – ikke på deg, men på Kristus.

Skulle ikke den som samvittigheten dømmer, ha del i denne soningen – hvem skulle da ha det? Soning skjer jo ikke for de rettferdiges skyld, men for deres skyld som har fortjent straff. Evige, ufattelige kjærlighet! Fred for en synder tross alle samvittighetens anklager – Herren være ære og pris!

Tror du nå dette – selve hovedlæren i hele Guds ord – så tenk over hvor mye du egentlig veier opp mot denne soningen. Hvor mye veier vel ditt dype forderv, din synd og din ondskap når det stilles opp mot Guds Sønns død? Og siden det nettopp er hyrdens død for fårene vi holder oss til, kan kanskje dette bildet gjøre det litt klarere for deg:

Tenk deg at et får kunne synde moralsk, og at det for sin ondskaps skyld hadde pådratt seg en dødsdom. Men tenk at det samme fåret hadde en så forunderlig mild og kjærlighetsfull hyrde at han ville gi sitt liv for det arme fåret. Tenk om et menneske ga sitt liv for å sone et fårs brøde – var ikke det en dyrekjøpt soning for et får?

Men er ikke Guds Sønns død en like stor, ja, en uendelig større soning for oss? Kjenner du ikke at du forsvinner helt i denne soningens ufattelige storhet? Skulle ikke alle dine synder, så store og grove som de er i seg selv, her bli til ingenting? Nettopp dette var Faderens tanke og vilje. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred!

Kan du på denne måten – i Kristus alene – ha din fred, da har du forstått ham rett, da har du grepet det evige liv. Og alle dine mange brister skal denne gode hyrden selv ta seg av. Det hører med til hans kall. Det eneste fårene har å gjøre, er å lytte til hyrdens røst. Hør, så skal sjelene deres leve!

Den gode hyrde (II)

I forrige artikkel talte vi om det store hovedbeviset på Kristi hyrdetroskap: at han satte sitt liv til for fårene. Her skal vi særlig se på hvordan «fårenes store hyrde» tar seg av fårene sine.

I Joh 10 sier Jesus bare i alminnelige vendinger at han gir fårene evig liv og vil vokte og verne dem, så ingen skal rive dem ut av hans hånd. Her vil vi se litt nærmere på hvordan han gjør det – dels for å bli rett kjent med fårene og se hvem det er han kaller med dette navnet, dels for å se hvordan han behandler hvert enkelt får i de forskjellige tilfellene.

Alt dette kan vi lære av en profetisk tekst der Herren selv i klare og tydelige ord sier hvordan fårene skal stelles og røktes, nemlig Esek 34.

Der går Herren først i alvorlig rette med hyrdene over sitt folk, fordi de ikke røktet fårene med den omhu de burde, og så skildrer han hvordan han selv vil ta seg av dem.

«Herrens ord kom til meg», sier Esekiel: «Menneskesønn! Profeter mot Israels hyrder. Profeter og si til dem, til hyrdene: Så sier Herren Herren: Ve Israels hyrder, som røkter seg selv! Er det ikke hjorden hyrdene skal røkte? Dere eter fettet, og dere kler dere med ullen. Det fete slakter dere, hjorden røkter dere ikke. Det svake har dere ikke styrket, det syke har dere ikke helbredet, det sårede har dere ikke forbundet, det bortdrevne har dere ikke ført tilbake, og det bortkomne har dere ikke oppsøkt. Men med vold og med hardhet har dere hersket over dem.»

I v. 7—10 kommer også en forferdelig trussel mot de likegyldige og forsømmelige hyrdene: «Så sant jeg lever, sier Herren Herren: Sannelig, siden min hjord er blitt til rov – – og hyrdene røktet seg selv og ikke røktet min hjord, derfor, dere hyrder, hør Herrens ord! Så sier Herren Herren: Se, jeg kommer over hyrdene og vil kreve min hjord av deres hånd og la dem slutte å røkte hjorden.»

I disse ordene møter vi en så brennende nidkjærhet for fårene at man må skjelve ved tanken på å være hyrde uten å være en hyrde etter Herrens sinn. Men på den andre siden: blir Herren så nidkjær når fårene vanrøktes, da må han selv ha et annet sinn enn de hyrdene han går så hardt i rette med. Vi må gå ut fra at han selv vil gjøre det motsatte av det han dømmer og straffer hos dem.

Vi mennesker tenker gjerne at bare vi er som vi bør være, så vil Herren nok være oss nådig. Men kjenner vi oss «svake», «sårede», «bortdrevne» og «bort-

komne», tror vi straks at Herren er likegyldig med oss, ja, vred på oss, så vi må sette all vår kraft inn i bønnen for å bevege ham til å være oss nådig.

Men hvordan kan du tro at han selv er slik, når du ser hvor brennende nidkjær han er mot de hyrdene som var det? Se hvor forferdelig fordreid det bildet av Kristus er som ditt vantro hjerte holder fram for deg! Viser ikke nettopp hans nidkjærhet at han selv har et annet sinn?

Når hyrdene trues med straff fordi de ikke «styrker det svake», men hersker over fårene «med vold og hardhet», slutter jeg av det at han selv vil behandle de svake på stikk motsatt måte. Når de bebreides for at de ikke «helbreder det syke» eller «forbinder det sårede», slutter jeg at han selv vil gjøre nettopp det som de uverdige hyrdene forsømte.

Ja, mer enn det: jeg trenger ikke bygge på slutninger alene. Han har sagt rett ut at han vil gjøre nettopp det motsatte av det hyrdene gjorde: «For så sier Herren Herren: Se, jeg kommer og vil spørre etter min hjord og se til dem. – – Jeg vil selv være hyrde for min hjord og selv la den hvile, sier Herren Herren. Det bortkomne vil jeg oppsøke, det bortdrevne vil jeg føre tilbake, det sårede vil jeg forbinde, det svake vil jeg styrke, og det fete og kraftige vil jeg vokte; jeg vil røkte dem slik som rett er» (v. 11—16).

Når vi går gjennom denne teksten, vil vi for det meste følge Luthers utlegning av den i prekenen hans på 2. søndag etter påske. Alle sitater i det følgende er derfor av Luther.

«Her ser du», sier Luther, «at Kristi rike er slik at han tar seg av de svake, de syke og de sårede, tar deres sak og hjelper dem til rette. – – Hyrdene det her er tale om, hersket derimot med vold og hardhet. Det vil si at de med stor nidkjærhet holdt folket fast på Guds lov og selv føyde nye regler og bud til, slik man gjør den dag i dag. Holder man ikke alt sammen til punkt og prikke, roper de opp med lovens strengeste dom. Men, sier Herren, dette er ikke å røkte sjelene rett. Slik handler ikke han selv, og slik ble heller ingen hjulpet. Man oppnår bare – som det følgende vil vise – å ødelegge det hele til grunnen.

Profetens ord vil vi nå se på setning for setning.

Det svake har dere ikke styrket, sier han først.

De svake skal man styrke. Men hvem er de svake? Det er de som er skrøpelige i troen, har et ømt sinn og tar alt tungt. Dem skal man ikke tvinge og si: Det og det må du gjøre – du må våke og gi bedre akt på deg selv, du må være sterk, ha større visshet i troen og så videre – ellers er du fortapt. For dette er ikke å styrke de svake.»

Man har nok lov å si til dem at de mangler noe, men man må vokte seg for å fordømme dem for det. Si dem heller noe som kan styrke troen deres. «Med tanke på dette sier Paulus i Rom 14,1: «Ta dere av den som er svak i troen uten å gjøre dere til dommere over hans tanker.» Og i 15,1: «Vi som er sterke, skylder å bære skrøpelighetene hos dem som er svake.» Man bør altså ikke fare fram med strenghet og stadige krav, men trøste de svake, så de ikke drukner i motløshet – de blir nok sterkere med tiden!»

«Profeten Jesaja sier i samme sammenheng om Kristus: «Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke.»

Det knekkede røret er de svake og sønderknuste samvittighetene, som så lett blir ført vill at de sløves og mister all tro og tillit til Gud. Men Kristus setter ikke foten på et slikt rør. Han går varsomt fram, så han ikke knuser det helt.»

Den rykende veken er om mulig et enda mer talende bilde. Flammen er slokt, men en glo er likevel igjen. Den lyser riktignok ikke, den bare ryker. Den er et treffende bilde på de skrøpelige sjelene som så gjerne ville tro og vise troen i livet sitt, men ikke får til noen av delene. De kan ikke la sitt lys skinne for menneskene, men veken ryker ennå og røper at det tross alt er glo i dem. Den jammer og klage som usselhet og synd presser fram fra hjertet og munnen deres, røper et indre liv som man ikke finner hos alle.

En slik rykende veke vil Kristus ikke slokke, men ved sin munns ånde få til å flamme opp igjen. Og hver den som på samme måte søker å blåse liv i en slik svak tro med evangeliets trøst, han styrker de svake, slik den store overhyrden her krever. «Men den som ikke omgås de skrøpelige samvittighetene med et slikt saktmodig sinn, er visselig ingen god hyrde.»

For det andre sier Herren: Det syke har dere ikke helbredet.

«Hvem er de syke? Det er de som har en skrøpelighet som også synes utad – mennesker som man sier om: Det er noe sykt ved kristendommen deres.

Er noen i liv og ferd så fulle av mangler og brister at folk snakker om det og tar anstøt av det, da er de de syke – og likevel vil Herren ikke forkaste dem. Her i tiden består nemlig ikke hans rike av bare sterke og friske; det hører den kommende verden til. Kristus er kommet, er blitt vår frelses høvding og har satt seg på sin trone nettopp for å hjelpe slike.»

«Selv om vi nå er svake og syke, skal vi ikke fortvile eller tro at vi ikke hører med i Kristi rike. Jo sterkere vi kjenner vår svakhet, desto tettere skal vi søke inn til ham. For han skal helbrede – det er nettopp derfor han er kommet. Er du syk og en synder og kjenner din nød, så har du desto større grunn til å si til ham: «Kjære Herre! Jeg kommer nettopp fordi jeg er en synder, og for at du skal hjelpe meg og gjøre meg from.» Det er nettopp dette han vil, og han lokker og kaller oss til å komme til ham med full tillit.

Andre, som ikke har det samme hyrdesinnet som han, vil skape fromme mennesker ved høylytt å kreve og med stor strenghet drive på om hva vi selv skal gjøre og hvordan vi skal være. Men de oppnår ikke annet med det enn at det blir verre og verre.»

Hvordan skal dette siste forstås? Når hyrdene drev på med strenghet og krav, var det ikke for at vandelen vår skulle bli bedre i stedet for verre?

Jo, utvilsomt. Men her ser vi at man har ulik oppfatning av hvordan saken best gripes an. Det er jo tale om de syke, det vil si kristne som har en vandel full av mangler og feil, men som lider under det og ofte er nær ved å fortvile.

Hvilken dårskap er det da å ville gjøre dem bedre ved stadig å piske dem med formaninger, krav og bebreidelser! Slik kan man ødelegge et menneske, men aldri gjøre det bedre. Selv om man pynter moralprekenen sin med tusen evangeliske uttrykk om Kristi verk og Kristi kraft, er en slik preken likevel ikke annet enn lovlære farget med evangeliske ord og vendinger, og om den må man med rette si: «Røsten er Jakobs, men hendene er Esaus!»

Var det tale om lettvinte og sorgløse kristne, som aldri har vanskelig for å tro enda vandelen deres er alt annet enn fullkommen, da var det grunn til å si med Jakob: «Men vil du vite det, du uforstandige menneske: Troen uten gjerninger er unyttig.»

Vi må hele tiden holde fast på at når det tales trøst til de svake og syke, slik som her, menes bare de som selv erkjenner sin svakhet og derfor har vanskelig for å tro. De som er tilfreds med alltid å være syke og svake, bør ikke kalles svake, men falske i ånden, og til dem bør den nevnte sannheten sies alvorlig og usminket.

Og videre: Har man med innbilske gjerningshelgener å gjøre – mennesker som med heldige naturanlegg og en lovmessig oppdragelse fører et fromt og sedelig liv, men som nettopp derfor er trygge og godt fornøyd med sin helliggjørelse – da kan man aldri være for ivrig etter å ramme selvrettferdigheten deres med lovens åndelige krav til det indre menneske, til hjertets fromhet, renhet og hellighet, for om mulig å gjøre dem til syndere.

Men å ville helbrede de syke, som selv erkjenner sine feil og brister og allerede sukker under trelldommens ånd – å ville helbrede dem med formaninger og bebreidelser, det er i sannhet, som Luther sier, å gjøre saken «verre og verre». For kravene til oss er under alle omstendigheter lov i sitt innerste vesen, hvilken farge de enn måtte ha; da må også virkningen deres på hjertet være lovens. Og loven «virker vrede», får synden til å «våkne til live» og lar oss se den som «overmåte syndig».

Men vi vender tilbake til Luther.

For det tredje sier Herren: Det sårede har dere ikke forbundet.

«De sårede – – her kan man tenke på kristne som ikke bare er svake, og ikke bare fulle av feil og brister så de av og til forser seg, men som i tillegg kommer ut for en særlig fristelse eller en langvarig anfektelse som de ikke slipper uskadd fra. Kommer det så langt med en at han faller dypt, eller fornekter som Peter, da må du ikke forkaste ham av den grunn, som om han ikke lenger hørte til Kristi rike. Dette må du da unne Kristus: at i hans rike er alt bare overstrømmende nåde og barmhjertighet. Han vil bare det ene: hjelpe hver den som kjenner sin egen usselhet og gjerne ville bli kvitt den. Det er altså et rike usigelig rikt på trøst, og en hyrde så usigelig mild at han lokker og drar hver og en til seg.»

For et underfullt, liflig bilde av Frelseren dette er! Man må virkelig begynne å elske ham når han blir malt slik. Og det bildet av Gud som får oss til å elske ham, er det rette. «Den som ikke elsker, kjenner ikke Gud, for Gud er kjærlighet», sier Johannes.

Å male dette rette og sanne bildet av Gud for menneskers øyne, det er å styrke de svake og forbinde de sårede. Da får jeg kjærlighet til ham, og det gjør meg sterk. Ingen lov, ingen trusler, ingen frykt for helvete gir meg styrke i striden. Men brenner hjertet mitt av kjærlighet og glede, da er jeg sterk; da sprenger jeg de tyngste lenker med letthet, da makter jeg alt. Vi ser det hos martyrene, som gikk døden i møte med lovsang: det var ikke frykten for Gud, men tvert imot gleden i Herren som var deres styrke.

Dette er altså måten å styrke de svake og forbinde de sårede på. Luther sier videre: «Alt dette skjer bare ved evangeliet. Med det skal man styrke de svake og helbrede de syke. Evangeliet dekker alt en syk og såret samvittighet trenger, og trøsten det gir, er så fullt tilstrekkelig at ingen behøver å fortvile, hvor stor en synder han enn er. Altså er Kristus alene den gode hyrde, som helbreder og leger hver brist og hjelper dem på fote igjen som er falt. Den blant oss som ikke gjør det samme, er ingen rett hyrde. – —

Hyrder etter Guds hjerte er bare de som selv har erfart hva et fattig og sønderknust hjerte er. Bare de går rett inn gjennom døren, slik Jesus sier om den som i sannhet er fårenes hyrde. Ellers kan de nok legge stor nidkjærhet for dagen og være det Paulus kaller «læremestre i Kristus» (1 Kor 4,15), men noe virkelig hjerte for fårene har de ikke.

De ser etter vandel og gjerninger, men det indre nådelivet forstår de ikke – dette ømfintlige, dirrende nye livet, den barnlige tilliten til Guds vennskap og velbehag, dette kristendommens aller helligste.

De vet ingenting om hvor øm et troende nådebarns engstelige samvittighet kan være, og ikke hvor uendelig lite som skal til før et slikt menneske mister den barnlige tilliten til Gud og igjen blir «lagt under trelldommens åk». Heller ikke ser de noen særlig fare i det. Blir bare livet levd pent og godt, er det dem rent ut sagt likegyldig om det springer ut av den barnlige tilliten til Gud, eller om det er frukten av frykt for straff, av formaning og lov.

Det er egentlig her hemmeligheten ligger når det gjelder dem som er nidkjære nok, men mangler den ømheten for fårene som Herren krever, og derfor hersker over dem «med vold og hardhet».

Det var noe av dette Paulus siktet til da han skrev: «For selv om dere skulle ha ti tusen læremestre i Kristus, så har dere ikke mange fedre. For jeg har avlet dere i Kristus Jesus ved evangeliet» (1 Kor 4,15).

Apostelen taler om læremestre i Kristus, ikke til Kristus – læremestre som skal tukte og rettlede dem som allerede er i Kristus. Men når han skiller så skarpt mellom læremestre og fedre, antyder han at de første ikke har farens ømhet.

Forskjellen mellom læremestre og fedre er den samme som mellom de to kvinnene som stredes om barnet framfor kong Salomo (1 Kong 3). «Guds visdom», som var i kongens hjerte, lærte ham hvordan han kunne finne ut hvem av dem som var moren. «Hogg det levende barnet i to stykker», sa han, «og gi hver av dem halvparten!» «Ja, bare hogg til!» svarte hun som med urette ville ta barnet. «Drep det for all del ikke!» ropte moren forferdet, for – heter det – «hennes hjerte brant for barnet».

Alt beror på kjærligheten til fårene, den kjærligheten som sier: Hogg ikke til, far ikke så ubarmhjertig fram! Ikke fordi man kvier seg ved tanken på den lidelsen det ville volde – det betyr mindre – men fordi det, legg merke til det, er et liv som står på spill. Når det gjelder mennesker som kjenner og erkjenner sin synd, er det under all deres skrøpelighet et liv du kan ødelegge, et hjerte som har begynt å leve i barnets fortrolige tillit til Herren.

Både selve l*ivet* – det åndelige og evige – og den sanne *helliggjørelsen* avhenger av at denne barnlige tilliten blir bevart. Øves det vold mot den, blir også all sann helliggjørelse gjort til intet; den fromheten som siden måtte vise seg, er ikke annet enn lovgjerninger.

Da har man med sin hardhendte framgangsmåte bare oppnådd det samme som gartneren med det spede frukttreet som ikke ville vokse så rett og pent som han ønsket: han stivet det av, beskar det og bandt det opp så lenge og så grundig at det til slutt døde under hendene hans. Riktignok hadde det sett bedre ut om treet var blitt rettere i veksten. Litt fornuftig oppbinding og forsiktig beskjæring hadde også vært på sin plass, særlig for å fjerne det som kunne hindre treet i å bære frukt (Joh 15,2).

Men vil man rette på alt uten forstand og skjønn på hva treet tåler, da dør det. Og det er unektelig bedre å ha et krokete, men levende tre enn et rett, men dødt.

Derfor vitner Luthers ord i høy grad om en hyrdes erfaring og visdom når han taler om hvor forsiktig og varsomt de svake må behandles, og legger til: «De blir nok sterkere med tiden.» Et annet sted sier han: «Man sier at øyet er det mest ømfintlige som finnes. Men jeg sier: En øm samvittighet er enda mer ømfintlig. Den såres så lett, men heles så vanskelig igjen.»

Den som har denne visdommen og dette medfølende sinnet, har det som skal til for å være en god hyrde. Den som ikke tenker på å verne om livet, duger ikke som hyrde for dyrekjøpte sjeler.

For det fjerde sier Herren: Det bortdrevne har dere ikke ført tilbake.

Hvem er de bortdrevne? Det er mennesker som også i læren har faret vill. Enten under påvirkning av fremmed lære eller fordi lystene i hjertet virker inn på hvordan de forstår ordet, er de kommet inn på farlige avveier. Ofte blir de da åndelig oppblåste, selvkloke og egenrådige og gjør harde utfall mot dem som tenker annerledes. Slikt fører alltid ubehageligheter med seg og kan lett egge også en hyrde til utålmodighet og ergrelse.

Da ligger fristelsen nær enten til å herske over dem «med vold og hardhet» og fordømme ferden deres med harde og kalde ord, eller til å overlate dem helt til seg selv. Men Herren dømmer begge disse framgangsmåtene som gale og sier: «Det bortdrevne skal dere føre tilbake.»

For det femte sier Herren: Det bortkomne har dere ikke oppsøkt.

De bortkomne er de «som er kommet så langt ut i synd og last eller vantro at man ikke tror de står til å redde lenger – for eksempel tollere og skjøger på Jesu tid, og ville og gudløse mennesker i vår».

Likevel bør man ikke på forhånd regne slike som tapt. Man bør tvert imot gjøre alt man kan for å finne dem og føre dem tilbake. Herren dømmer her de likegyldige og makelige hyrdene, som bare tar seg av de friske og sterke fårene de har i behold, men ikke gjør seg noe bry med å oppsøke dem som er gått bort. Slik gjør ikke den gode hyrde, sier Jesus. Har han hundre får og ett av dem går seg vill, forlater han de nittini i fjellet og går ut etter det han har mistet, til han finner det.

Her ligger for det første den trøsten at Jesus ikke gir oss opp, hvor langt bort vi enn er kommet. Han sier at nettopp det bortkomne fåret er gjenstand for hans

hyrdeomsorg på en særlig måte. Er vår stilling så fortvilet at vi ikke kan gjøre det minste selv til vår redning, da vil han i sin store barmhjertighet oppsøke og frelse det fortapte. Begynner vi bare å lytte til hyrdens røst igjen og dras mot ham, skal vi få erfare dette.

Ja, han sier at nettopp det bortkomne fåret, når det blir funnet igjen, er ham en større glede enn de nittini han har i behold. Han legger det på skuldrene sine med glede, sier han – han driver det ikke foran seg med hugg og slag, men bærer det, ikke som en tung byrde, men med glede.

For det andre ligger det her også en lærdom for oss: Vil vi være gode hyrder, må vi være hyrder etter hans hjerte og gjøre med hjorden som han gjør. Vi må ikke se på de bortkomne fårene som ugjenkallelig tapt, men gjøre alt vi kan for å oppsøke dem. Begynner de da å lytte til hyrdens røst, angrer sin synd og oppriktig søker forlik og forsoning med Gud, er de gjenfunne får. Fortsetter de derimot å gå sine egne veier, går de nok evig fortapt, men deres blod skal ikke kreves av vår hånd.

Vi har nå sett både Herrens hjertelag og det som kjennetegner hans «lille hjord» her i tiden. I et samlet overblikk over denne liflige talen av Herren sier Luther videre:

«Man bør derfor forkynne Kristus som den som ikke forkaster noen, hvor svak han enn er, men tar imot, trøster og styrker hver og en, så man alltid kan se ham for seg som en god og omsorgsfull hyrde. Da kommer menneskene til ham av seg selv, uten at man behøver å tvinge og drive dem. Evangeliet lokker og gjør dem villige, så de får lyst til ham og kommer til ham med hjertelig tillit. Av det vokser det fram en slik kjærlighet til Kristus at mennesker som man før måtte drive og tvinge, nå med glede gjør alt de har plikt til. Så lenge man tvinger og truer oss, gjør vi alt med ulyst og motvilje, og det er forkastelig og ikke til behag for Gud. Men når jeg ser den omsorgen og kjærligheten Herren møter meg med, tar han hjertet mitt, så jeg må skynde meg til ham. Og av dette kommer siden all lyst og glede i hjertet.» —

«Se nå her hvor farlig det er for det ene mennesket å dømme det andre! Kristi rike er, som jeg har sagt før, slik innrettet at det bare har med svake, syke og sårede å gjøre, og vil styrke og helbrede hver og en. Derfor må alle ta feil som bare ser etter de hellige og sterke. Vi er alle av naturen onde og falske, og likevel vil vi at hver mann skal være from. Vi ser oss bare om etter sterke og feilfrie kristne; de syke og svake vil vi ikke vite av, ja, vi mener til og med at er de ikke hellige helt igjennom, så er de heller ikke kristne. Vi holder dem for onde, og er likevel selv – etter det sinnet vi legger for dagen – verre enn dem. Dette kommer av vår onde natur og vår flinke, men forblindede fornuft, som vil måle Guds rike med sitt eget skjønn og mener at det som ikke er rent i egne øyne, heller ikke er det for Gud.» – —

Når Skriften framhever og priser Kristi rike og kaller de kristne hellige, er det bare de færreste som gjør seg klart hvordan dette skal forstås. De ser ikke at nettopp her er den høyeste visdom skjult – den visdommen som får øye på Guds herlighet under menneskets usselhet, Kristi hellighet under menneskets urenhet og Kristi kraft under menneskets svakhet.

Den naturlige klokskapen forstår ikke annet enn at herligheten i Kristi rike må være noe synlig, og at man der burde ha med bare forstandige, fromme og hellige mennesker å gjøre, ikke med svake og dårer som man må ta seg av i deres nød.

Dette er kristelig visdom: at man ikke bare ser på det som er for øynene og ikke bare jager etter det som er fullkomment, klokt og sterkt, men også har blikk for den skjulte visdommen i måten Gud handler med det svake og syke på.

«Den som forstår dette, skal takke Gud! For med denne erkjennelsen blir han i stand til å skikke seg rett i alt som er i verden. Men uten tvil vil man finne mange – også blant dem som forkynner Guds ord – som ennå ikke er kommet så langt. Hittil har vi mest vært vant til å høre at man umulig kan tro på Kristus om man ikke er fullkommen ren. Den tanken må du bort fra, og få øye på Kristus som den han virkelig er: hyrden, den gode hyrde, som vil at man skal styrke de svake, helbrede de syke og forbinde de sårede.»

Den gode hyrde (III)

I de to forrige artiklene talte vi om hyrden som setter sitt liv til for fårene, og om hyrden som selv tar seg av fårene sine: styrker de svake, helbreder de syke, forbinder de sårede osv.

Nå vil vi se litt nærmere på fårene selv, og på hva som etter Jesu egen korte beskrivelse særlig kjennetegner dem. Med andre ord: vi skal se hvem som er de rette og sanne kristne – et spørsmål det er så mange forskjellige meninger om. «Mange en vei synes en mann å være rett» – men Herren er dommeren, og Herren skal avgjøre saken. Han sier det selv i Esek 34,17: «Se, jeg dømmer mellom får og får, mellom værer og bukker.»

Gud være takk for at det er han som skal felle den avgjørende dommen! Og for at han alt her har sagt oss hvem som er hans rette får, og hvem som ikke er det!

I Joh 10,14 sier Jesus: «Jeg er den gode hyrde. Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg.» Og i v. 27: «Mine får hører min røst, jeg kjenner dem, og de følger meg.»

Dette er det vesentligste, ja, egentlig alt Herren har sagt om fårene: Jeg kjenner dem, og de kjenner meg; de hører min røst, og de følger meg.

Legg nå aller først merke til de to korte setningene: Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg. Umiddelbart fatter man knapt hva som ligger i disse ordene. De sier at det må være et særlig forhold mellom hyrden og fårene, grunnet på kjennskap, og at det er dette kjennskapet alt beror på.

Noe av sammenhengen begynner man å ane når man ser hvordan Jesus ved forskjellige anledninger taler om betydningen av dette gjensidige kjennskapet. I sin yppersteprestelige bønn sier han det slik: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.»

Hør her hva det evige liv består i, etter Jesu egen forklaring! Bare i dette: å kjenne Kristus og kjenne Gud.

Når mennesker – bedratt av sin egen åndelighet, fromhet og kraft – skal si til Jesus «på den dag»: «Herre, Herre! Har vi ikke profetert ved ditt navn, og gjort mange kraftige gjerninger ved ditt navn?» – da vil Jesus, sier han, vise dem bort nettopp med ordene: «Jeg har aldri kjent dere.»

Nøyaktig det samme domsordet skal lyde til dem som etter Jesu ord skal «søke å komme inn og ikke være i stand til det». «Vi åt og drakk for dine øyne, og du lærte på våre gater», skal disse si til ham. Men Jesus skal svare dem: «Jeg vet ikke hvor dere er fra.»

Når man ser hvilken flid Herren Jesus har gjort seg for å holde dette fram og gjøre det klart, får man da ikke følelsen av at det ligger noe avgjørende viktig i det?

For de troende er det ingenting overraskende eller særlig merkverdig i Jesu ord. Det han sier, er for dem bare en gledelig bekreftelse på at de selv har forstått ham rett.

Men de andre undrer seg over at Herren ikke i stedet har sagt: Dere har syndet mot min lov, eller: Dere har ikke tatt det alvorlig nok med bot og helliggjørelse. De undrer seg over at Herren ikke har lagt fram en klart avstukket nådens orden for mennesket og nå sier: Mot denne har dere forbrutt dere! I stedet må de til sin store forundring høre ham gjenta ett og det samme: Jeg kjenner dere ikke!

For dem var det godt om de i tide, med tanke på sine udødelige sjelers evige vel, ville stanse og høre på ham som det står om at han har «Davids nøkkel» og «åpner så ingen lukker, og lukker så ingen åpner».

Mange alvorlige, fromme menn har etter årelang hellig iver for Gud og hans rike endelig fått øynene opp og er blitt reddet som en brann revet ut av ilden – ved at Guds rikes hemmelighet ble åpenbart for dem. De så den høye og hellige, blødende, med gjennomborede hender og føtter, og fikk i ham og hans død sin glede, sitt liv og sin sang. All egen hellighet regnet de siden for tap og skarn.

En slik holdning får man når man rett lærer Jesus å kjenne. Og bare de som har et kjennskap til ham av denne arten – om ikke i samme grad – de er hans får.

«Vil du én gang for alle vite og klart kunne si hva en kristen er, eller hva som berettiger til å kalle et menneske kristen», sier Luther, «så skal du ikke se etter Mose lov eller etter de største helgeners hellige liv. Du skal se ene og alene på disse Kristi ord: Mine får kjenner meg. En kristen er ikke uten videre den som – i likhet med munker og eremitter – lever et strengt og selvfornektende liv. Det kan enhver annen også prestere, om så skal være, ofte i enda høyere grad. Med ett ord sagt: ingenting av det som kan virkes i oss og av oss, gjør noen til kristen. Men hva da? Det alene at man kjenner ham vi har talt om her, og holder ham for det han vil kalles og er, nemlig den gode hyrde, som setter sitt liv til for fårene og kjenner dem. Et slikt kjennskap er og heter ikke noe annet enn troen, som kommer av at evangeliet forkynnes.»

Mer trengs egentlig ikke for å vite hvem som hører til Kristi får. Men hjertet er falskt, svikefullt framfor alt. Djevelens evne til å dåre og forblinde er uovertruffen, og hans bedrag på det åndelige området mangfoldige. Derfor må vi, når det gjelder dette kjennskapet, også tenke over hva Jesus videre har sagt til forklaring.

Han sier først, i Joh 10,7 og 9: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Jeg er døren inn til fårene.» «Jeg er døren. Om noen går inn gjennom meg, skal han bli frelst. Og han skal gå inn og gå ut og finne føde.» Og dernest gjentatte ganger, i v. 11 og 15: «Jeg – den gode hyrde – setter mitt liv til for fårene.»

Det er hjertets og erfaringens kjennskap til Kristus det handler om, ikke et rent teoretisk. Han må kjennes og elskes som «døren», som den som har satt sitt liv til for oss.

Mange mennesker kjenner og elsker Kristus som helliggjører, forbilde og styrke, og mener at dette er den høyeste formen for kjennskap til ham, den man når fram til aller sist. De burde likevel kunne vekkes til besinnelse nå, når vi i en hel rekke bibelord har sett at det Jesus har å innvende mot dem han vil avvise med ordene «Jeg kjenner dere ikke», nettopp er dette: at de bare har søkt og brukt hans kraft til egne gjerninger og egen fromhet.

Mange storslåtte gjerninger hadde de gjort «ved hans navn» (Matt 7,22). De hadde satt alt til side og var kommet til bryllup (Matt. 22). De hadde vært jomfruer – dvs. skilt ut fra verden – og var gått ut for å møte brudgommen, Kristus (Matt. 25).

Og til menighetens engel i Efesus heter det: «Jeg vet om dine gjerninger og ditt arbeid og din utholdenhet, og at du ikke kan tåle de onde. Du har evne til å prøve dem, og du har hatt motgang for mitt navns skyld uten å bli trett.» Hvilken kraft hadde ikke denne mannen! Hvilke gjerninger øvde han ikke – ved Jesu navn! Og likevel sier Herren at han savnet den første kjærligheten hos ham: den ydmykede og benådede synderens kjærlighet, som væter sin Frelsers føtter med tårer fordi han har fått mange synder tilgitt.

Vi skal tenke over at hvem som helst kan gå så langt i sin iver for hellighet at de plager seg til døde med det – hedninger, som ikke kjenner loven på annen måte enn gjennom samvittigheten (Rom 2,15), muhammedanere og jøder, som er Jesu fiender.

Skulle da vi fremdeles være så forblindede at vi regner dette for det høyeste et menneske kan nå til? Er det ikke tvert imot alle kristnes erfaring at denne iveren var det første – at den var de grepet av allerede før de riktig hadde fått øynene opp? At Kristi død kom helt i skyggen av det å kunne tvinge sitt eget kjød til hellighet selv.

Og selv etter at vi er kommet til troen, kan vi gripe oss selv i å tenke ti ganger på hva vi burde gjøre og hvordan vi burde være, for hver ene gang vi tenker på Kristus, på hva han har gjort og hva han har lidt for oss. Luther, som likevel var berømt for sitt klare evangeliske syn, sier om seg selv: «Loven er helt hjemme hos meg, mens evangeliet er en sjelden gjest i hjertet mitt.»

Når dette nå er menneskets natur, er det ikke så underlig at mange kan søke Kristus og tro på ham som den som gir dem kraft og virker hellighet i dem, uten at de derfor har det rette frelsende kjennskapet til ham. Nei – å ha hele sin rettferdighet, sitt liv og sin trøst i Kristus alene, som en som er aldeles tilintetgjort, blottet for alt og fortapt i seg selv: det er sannelig det siste man kommer fram til.

Om bare Gud ville hjelpe oss slik at vi fikk lov å bli noe særlig selv – hvor det ville smake vår gamle natur! Men at vi skal være så usle og elendige, og som helt og holdent fortapte ha alt, både rettferdighet og styrke, i Kristus – det volder vårt gamle, æresyke menneske den frykteligste pine. Og likevel er det dit Herren vil ha oss.

Altså er det to forskjellige måter et menneske kan tro på Jesus og kjenne og elske ham på. Men siden bare den ene av dem er den rett saliggjørende, kunne det kanskje ennå bli en eller annen til vekkelse og frelse om vi tok med de bemerkelsesverdige ordene av biskop Pontoppidan i hans herlige «Tros-speil».

Etter å ha gjort rede for de mange forskjellige betydningene ordet «tro» har i den hellige skrift, og påvist at det forekommer i ikke mindre enn åtte betydninger, karakteriserer han til sist den eneste saliggjørende troen som «et angerfullt hjertes oppriktige tilflukt til Kristus for å motta og tilegne seg hans fortjeneste». Deretter føyer han til:

«Den åttende og siste slags tro bør man merke seg vel. For ingen av de øvrige kan man stille opp som bevis på et menneskes nådestand. Et menneske kan vise stor flid i sitt embete og stor trofasthet i ord og gjerning, han kan kjenne hele Bibelen, godkjenne og holde fast på hele innholdet, tappert og standhaftig bekjenne den sanne lære, ja, endog besegle den med sitt blod, han kan – om Gud vil det, og menighetens tilstand gjør det nødvendig – gjøre under og tegn ved Jesu navn, og likevel fare til helvete. For han har ikke Guds barns rette kjennetegn, siden dette er den sist nevnte rettferdiggjørende og saliggjørende troen alene.»

Tenk et øyeblikk alvorlig over dette høyst eiendommelige forholdet! Og likevel er det jo bare det vi allerede har hatt anledning til å høre av Jesu egen munn i de mange bibelordene som er nevnt. Gud gi oss nåde til å stanse for og tenke over hans ord!

De hører min røst, og de følger meg, sier Jesus videre om fårene sine. Dette er de første og mest betegnende fruktene av det sanne kjennskapet til Kristus.

Når et stakkars forvillet får rett lærer sin gode, trofaste hyrde å kjenne, da blir det en lyst og et livsbehov for fåret å følge en slik hyrde. Det er umulig å kjenne ham uten også å elske ham. Og det er umulig å elske ham uten også å ville følge ham. Har han ikke fått en slik plass i hjertet ditt at du med glede gir avkall på alt for å være hans venn og disippel, så har du ennå ikke lært ham rett å kjenne.

Her må det likevel føyes til at troen på Kristus og kjennskapet til ham har mange grader. Med en svak tro følger ikke samme kjærlighet og kraft til helliggjørelse som med en sterkere. Derfor kan vi uhyre lett bli forvirret om vi alltid vil bedømme oss selv eller andre etter den kraften det daglige, praktiske livet bærer vitnesbyrd om.

Det er vise og velvalgte ord når Pontoppidan sier at den nevnte rettferdiggjørende troen er det eneste usvikelige kjennetegnet på et menneskes nådestand. Det samme har Luther sagt med disse ordene: «En kristen kan ikke med sikkerhet bedømmes eller kjennes på annet enn samvittigheten» (dvs. sjelens indre forhold til Gud og til synden). «For rette kristne kan falle, og falske kristne kan hykle og føre et ulastelig liv.»

Men når Jesus sier: Mine får hører min røst! – da har han med det pekt på to viktige tegn på troen og frukter av den.

For det første: de troende har et så fint øre for hyrderøsten at selv om de ellers på mange måter kan virke enfoldige og begrensede, har de på dette punktet en så utviklet dømmekraft at de med letthet kan avgjøre hva som er den gode hyrdens røst og hva som ikke er det.

Og for det andre: i dette å «høre min røst» ligger nettopp det som er så karakteristisk for de troende – at selv om de ikke alltid kan utføre i gjerning det de ville og burde, har de likevel det lydige, villige sinnet som så inderlig ønsker å være i stand til det. De bebreider seg selv sine mangler og feil og sukker til Gud

om nåde og kraft til å leve livet ham til behag. Det Herren taler i sitt ord, «faller ved» dem. De lytter oppmerksomt til det og ønsker ingenting heller enn å kunne gjøre etter det.

Én vanskelighet er det likevel som de alle klager over: de har en lov i lemmene sine som ligger i strid med loven i sinnet deres, og som gjør at de ikke alltid kan gjøre det gode de vil (Rom. 7).

Som bevis på at sinnet deres er rent og lydig, er det verdt å legge merke til dette: er det en eller annen bestemt synd som i særlig grad henger ved dem, så er det den de atter og atter kommer tilbake til i bønnene sine. De ber om hjelp mot den og befrielse fra den med en slik iver, som om alle andre synder ikke var noe å regne mot den. Deres egen synd er for dem den eneste virkelig store og straffverdige synden.

Med hyklerne og fariseerne er det stikk motsatt: andre menneskers synder er store og straffverdige, sine egne bedømmer de mildt. Det viser hvilken helligheten ånd som følger med den levende troen.

Når det gjelder setningens siste ledd, «— og de følger meg!», skal du også merke deg dette:

Tar et menneske imot evangeliet og går inn for det, men likevel i sitt vesen som helhet blir den samme – står i samme forhold til verden og har samme innstilling til sine yndlingssynder som før, kort sagt: ikke får hele livsformen sin lagt om og forvandlet til en Jesu disippel og etterfølger – da har det mennesket bedratt seg selv med en selvgjort tro.

Den levende troen er «en Guds kraft i oss, som forvandler oss, føder oss på ny og gjør oss til helt andre mennesker i hjerte, hug og sinn, og som har Den Hellige Ånd med seg» (Luther). Og apostelen Paulus sier: «Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning.» Dette er det store beviset på at troen er levende – når du først har gjort deg klart om den er sann, det vil si om det er Kristi forsoning og syndenes forlatelse du tror på, og ikke fruktene av din egen hellighet.

Vi gjentar her det som er sagt før: at Kristi etterfølgelse og den sanne helliggjørelsen må springe ut av syndenes forlatelse, ikke av vårt eget begjær etter å vinne oss helligheten selv. Det må være sannhet for hjertet vårt når vi sier: «Kristi kjærlighet tvinger oss, for vi har gjort opp med oss selv at når én er død for alle, så har de alle dødd.» Men når denne Kristi kjærlighet tvinger oss, følger det nødvendigvis et nytt liv av det – en ny skapning, som frivillig og med glede følger sin Frelser gjennom livet.

Kort sagt: den som rett kjenner Kristus, trenger ikke å bli truet og drevet til å følge ham. Han gjør det av egen inderlig lyst og trang. Og da er hele livet hans en vandring i Kristi spor, hvor ufullkomment det til tider enn kan synes å være.

Vandre som hyrden i ett og alt kan han nok ikke, han trår ikke så faste og sikre spor som hyrden – og uroes ofte av det – men tross alt er det Kristus blikket hans er rettet mot, og veien i hans fotspor han går. Alt han er og gjør etter sitt nye sinn, går ut på å fremme Kristi ære og Kristi sak i ord og gjerning.

Og se! Disse, som bare ved Kristi tilgivende nåde er blitt så sterkt knyttet til ham og hans sak, de er i sannhet hans får, som kjenner ham og – mye mer – er kjent av ham.

«Av dette har vi den trøsten», sier Luther, «at hver den som kjenner Kristus slik, han er i sannhet ett av hans får og er kjent av ham. Han verken bør eller behøver å søke og spørre lenger om hvordan han skal bli et Kristi får, eller plage seg selv med unødige tanker om hvorvidt nåden nå også hører ham til, og hvordan han skal bli viss på sin salighet.»

Han er et Jesu Kristi får og hører himmelriket til – det er en viss og avgjort sak. «Han bør derfor med glede tilegne seg trøsten som ligger i dette, og når han hører Kristi røst, med fullkommen visshet vite at Kristus er en omsorgsfull hyrde for ham, som kjenner ham, tar seg av ham, sørger for ham og vil verne og hjelpe ham slik at han ikke behøver å frykte verken døden, djevelen eller helvete – som Jesus jo videre sier: Jeg gir mine evig liv, og ingen skal rive dem ut av min hånd.»

Til ytterligere trøst kjennetegner Jesus arten av sitt kjennskap til fårene med tilføyelsen: «likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen.»

Dette gjensidige kjennskapet mellom Faderen og hans elskelige Sønn må ganske visst være av forunderlig herlig art, forbundet med en evig, uutsigelig og grenseløs kjærlighet. Og nå sier Jesus her at hans kjennskap til fårene er av samme art – altså også forbundet med samme store, forunderlige kjærlighet.

Dette er sannelig en trøst uten like. Men akk! – Kristi og Faderens kjennskap og kjærlighet til oss er av rent åndelig art, og derfor en hemmelighet, skjult for våre egne og andre menneskers øyne under et ugjennomtrengelig dekke av all slags skrøpelighet, og til tider også harde fristelser, ynkelig svakhet, sorger og nød, nedsettende omdømme fra verdens side, og vårt eget skjønn, vår egen fornuft.

Det tyngste er likevel at Kristus selv av og til skjuler seg helt og holdent for oss. Han unndrar oss følelsen av sitt nærvær, sin makt og sin hjelp, drøyer med å høre bønnene våre og stiller seg an som om han hadde slått hånden helt av oss og glemt oss.

Samtidig er vi i vårt indre en skyteskive for djevelens gloende piler. Vi tynges av frykt for våre synder og Guds vrede og har slik alt som ynkelig er å dras med. I tillegg kommer fra tid til annen særlige svakheter og skrøpeligheter, som vi enten må erfare i vårt eget liv eller være vitne til i brødrenes.

Hvem blant oss har da så skarpt et syn at han kan se og peke ut fårene, eller se dem som Kristi får, når dette til og med er skjult for dem selv? I sannhet ingen, uten Kristus alene, han som sier: «Jeg kjenner mine!» Han er den som her til vår trøst forsikrer oss om at han kjenner sine får, tross alt det verden og vår fornuft tar anstøt av. Han slipper dem ikke og glemmer dem ikke, hvordan det så enn kan synes og føles for oss.

For å male oss dette for øye desto mer anskuelig og med desto større virkning, føyde Jesus, som nevnt, til: «— likesom Faderen kjenner meg, og jeg kjenner Faderen.»

For verdens øyne var det i sannhet skjult at Gud Fader kjentes ved sin kjære Sønn, da denne som det usleste tiggerbarn ble lagt i en krybbe og ikke bare var ukjent, men også ble vraket og forskutt av sitt eget folk. Eller da han på den mest forsmedelige måten, blottet og naken, ble klynget opp mellom to røvere, som

om han var den argeste gudsbespotter og opprører – og til og med for Gud som den største synder, siden han var gjort til synd for oss.

Kort sagt: han var som forbannet av Gud og hele verden, og roper selv i sin grufulle angst: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?»

Og likevel sier han her: «Min Far kjenner meg – også midt under all denne lidelsen, ringheten og hånen – som sin enbårne Sønn, utsendt av ham for at jeg skal bringe mitt liv som et offer til frelse og frihet for fårene. På samme måte kjenner jeg ham igjen, og vet at han ikke har glemt meg, men skal føre meg gjennom og ut av forsmedelsen, korset og døden, fram til evig herlighet, evig ære og evig liv.

Slik skal og bør også mine får, midt i all sin usselhet, synd, forhånelse, lidelse og død, lære å kjenne meg som sin kjære og trofaste Frelser, som i likhet med dem har lidt, er blitt overøst med synd og er død en forsmedelig død. De skal ha den fullvisse tilliten til meg at jeg ikke glemmer dem og ikke svikter dem i deres nød og elendighet, slik følelsen, fornuften og verden vil påstå, men at jeg under alt dette på forunderlig vis vil styrke og oppholde dem og føre dem frelst gjennom til den evige herlighet, glede og seier.

Dette er det sanne Kristi kjennskap: det han kjenner oss med, og vi ham. En uovertruffen og opphøyet visdom, men av en så særegen art at verden, vår fornuft og våre sanser ikke fatter den. Den er knyttet til den underlige makten som heter troen, og som derfor også må kjempe en hardnakket kamp for å vinne og bevare et slikt kjennskap.

Og likevel er det alltid noe av et under om troen ikke bukker under og føres bort fra Kristus under presset av alt den støter seg på. Jesus har sagt om dette: «Salig er den som ikke tar anstøt av meg!»

Etter at Luther først har talt i noenlunde samme retning som her, føyer han til:

«Av dette skal vi nå lære, som jeg ofte har sagt, at vi ikke bør dømme om Kristi rike eller om hans lille flokk etter utvortes anseelse, eller etter meningene fornuft og menneskelig visdom vil gjøre gjeldende om det. Du hører jo her at det virkelige kjennskapet til fårene tilkommer Kristus alene, og er skjult for fornuften under like så mye forargelse som han selv var da han hang på korset. Altså er de kloke hoders formastelighet rett og slett straffbar, når de i sitt overmot straks setter fingeren på de kristnes skavanker – de som likevel har evangeliets lære og troen ren og klar – og fordømmer dem så snart de merker noen svakhet og ufullkommenhet hos dem. Åpenbart ser de for seg en menighet som består av bare fullkomne, himmelske vesener, fri for feil og mangler og anstøt, noe som her i livet er og blir umulig.»

De viktigste punktene i dette dyrebare emnet er nå så langt behandlet. Vi skal bare ganske kort berøre de eiendommelige ordene i Esek 34,16: «— det fete og det sterke vil jeg ødelegge» (gml. oversettelse).

Hva Herren mener med «det fete og det sterke», forstår vi dels av ordene i seg selv og dels av beskrivelsen i v. 18–22, der det heter:

«Er det ikke nok med at dere får beite på den beste beitemarken, siden dere trår ned resten av beitemarken med føttene? Er det ikke nok at dere får drikke det klare vannet, siden dere gjør resten grumset med føttene?

Og min hjord – skal den ete det som dere har trampet ned med føttene, og drikke det som er gjort grumset med føttene?

Derfor sier Herren Herren så til dem: Se, jeg kommer og vil dømme mellom de fete og de magre fårene. Fordi dere støter alle de svake bort med side og bog, og stanger dem med hornene, til dere får spredt dem og drevet dem ut, så vil jeg frelse min hjord, og de skal ikke mer være til rov. Og jeg vil dømme mellom får og får.»

«Det fete og det sterke» er de som er rettferdige, sterke og tilfredse i seg selv, og som derfor ikke har bruk for evangeliets trøst. De «tramper det ned», taler om det med forakt og kaller det «løs lære» – det som Skriften kaller «en Guds kraft» og «et troverdig ord, fullt verdt å motta». Føden fra «den beste beitemark» blander de med noe av sitt eget, de grumser til det klare vannet som fårene skal drikke, og skyver de små og de svake til side.

Kort sagt: Gjennom dette profetordet ser vi det som også trer så tydelig fram i Det nye testamente, nemlig at Kristus er de svakes og elendiges Frelser. Kom bare en synder til ham, ydmyket og sønderknust, så var ingen synd for stor for hans nåde. Ingen behøvde å gå fortapt fordi han var for svak, for syndig og uverdig. Men var noen rettferdig og sterk i seg selv, han passet ikke for Guds rike.

Til bildet av den gode hyrde, som vi her har forsøkt å tegne, hører også Jesajas ord i kap. 40,11: «I sin arm skal han samle lammene, og ved sin barm skal han bære dem!» En setning som sier meg at de svakeste er de tryggeste og best bevarte. Hvilket får, hvor friskt og sterkt det enn er, er så trygt og så godt bevart som det hyrden bærer ved sin barm?

Om hyrden står det at han så trofast skal vokte og verne fårene sine at ingen skal rive dem ut av hans hånd. Ja, han skal gå ut etter den han har mistet, til han finner den.

At ingen skal rive dem ut av hans hånd, grunner Jesus på Faderens makt, når han sier: «Min Far, som har gitt meg dem, er større enn alle.»

Om vi bare alltid kunne bevare og holde fast på dette rette og sanne bildet av vår gode hyrde! Av hjertet kunne si med David:

«Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting. Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann. Han fornyer min sjel, han fører meg på rettferdighets stier for sitt navns skyld. Om jeg skal vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke noe ondt. For du er med meg, din kjepp og din stav trøster meg. Bare godhet og miskunnhet skal følge meg alle mine dager, og jeg skal bo i Herrens hus gjennom lange tider.»

Nettopp fordi nåden er stor, er faren større

«*Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse*?» Hebr 2,3.

Gud er kjærlighet! – og ingen, verken menneske- eller engletunger strekker til når det gjelder å tolke Guds kjærlighet. Men hvem tenker på at jo større *nåden* er, desto større er *faren* – nemlig hvis nåden foraktes, misbrukes, eller ikke får lov til å råde! Hvor mange gjør seg klart at Guds vesen, foruten hans guddommelige *kjærlighet*, rommer en like guddommelig og evig *rettferdighet* og *hellighet*! Og at nettopp fordi nåden er så stor, desto frykteligere er Guds nidkjærhet, Guds rettferdige dom over dem som ikke akter så stor en nåde verd å ta imot!

«*Var jeg ikke kommet, og hadde jeg ikke talt til dem*,» sier Jesus, «*da hadde de ikke synd. Men nå har de ingen unnskyldning for sin synd.*» Joh 15,22. Og umiddelbart etter at apostelen i Hebreerbrevets 1. kapittel har gitt en fremstilling av den store nåde og ære verden nå «ved dagenes ende» har fått oppleve – at Gud har talt *ved sin Sønn* – er det han sier: «*Hvordan skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse*?»

Kristi blod *skal og må* – med tvingende nødvendighet – enten tjene oss til liv og salighet, til visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, eller bli oss til dom og forbannelse, som tilfellet var med de vantro jødene. «*Herrens, hærskarenes Guds nidkjærhet skal gjøre dette!*»

«*Har noen brutt Mose lov, da dør han uten barmhjertighet…*» sier apostelen – «*hvor meget verre straff tror dere da den skal aktes verd, som har trådt Guds Sønn under føtter og foraktet paktens blod, det som han ble helliget ved, og har spottet nådens Ånd*?» Hebr 10,28–29.

Å «trå Guds Sønn under føtter» vil vel si å stille seg helt likegyldig overfor ham, akte ham så ringe at en ikke anser det for strevet verdt å sette noe inn på å bli hans venn og disippel. For det en akter så ringe at en ikke bøyer seg etter det, det trår en på.

Langt fra alle de jødene som Guds fryktelige gjengjeldelsesdommer har rammet, hadde vært med på å håne og korsfeste Jesus. Noen var det som ved synet av hans lidelse klaget og gråt. Likevel fikk de den samme dommen – ene og alene fordi de ikke hadde tatt imot ham og blitt hans disipler.

Hvordan handler da den hellige, nidkjære Gud med et menneske som forakter hans kjærlighet, forakter hans Sønn og hans Ånds røst?

Ja, egentlig skjer det ikke noe mer oppsiktsvekkende med ham enn at han blir overlatt helt til seg selv. Guds Ånd viker fra ham, han får lov til å gå sine egne veier, følge sin egen vilje, sitt eget behag, være uten tukt, uten angst eller frykt, uten omsorg for sjelen, ja, får lov til, enda han lever i synden, å føle seg fullstendig trygg.

Følgen er at han blir så forvendt og forblindet i tanker og sinn at han bruker alt til sitt eget forderv. Det Gud har gitt til *velsignelse*, tjener for *ham* til *forbannelse*. Det som er gitt til innsikt og forståelse, tjener til forblindelse. Det som er gitt til vekkelse, tjener til forherdelse. Det som er gitt til trøst og til frelse, tjener til fordømmelse og endeløs kval. *Herrens, hærskarenes Guds nidkjærhet skal gjøre dette*. Slik bekreftes de forferdelige ordene: «*Ve dem når jeg forlater dem!*» Og: «*Gud lar seg ikke spotte!*»

«Det er en egenskap hos Gud,» sier en gammel Åndens mann, «et prinsipp som jeg gruer meg for, og for hvis skyld jeg med gråten i halsen og tårer i øynene forgjeves har skreket meg hes. Det er den egenskapen, det prinsippet som David taler om: «*Mot den rene viser du deg ren, mot den forvendte viser du deg vrang*.» Sal 18,27. Med de *rene*, det vil si dem som står for ditt ansikt i oppriktighet, taler du åpent, enfoldig og forståelig, du opplyser og leder dem i nåde. Men mot de *svikfulle* viser du deg vrang, forblinder øynene deres og holder dem for narr.»

Synes noen at dette er hardt sagt når det gjelder Gud, får han lese den forklaringen Jesus i Matt 13,10–15 og 11,25 gir på hvorfor han taler til folket i *lignelser*. «*For den som har, til ham skal det bli gitt, og han skal ha overflod. Men den som ikke har, skal bli fratatt endog det han har.*» Han taler til dem i lignelser «*for de ser, og likevel ser de ikke. De hører, og likevel hører de ikke, og forstår ikke*.» Han priser Gud fordi han har «*skjult dette for vise og forstandige*».

I 2 Tess 2,10–12 taler Paulus med like sterke ord om dem som «*ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst*.» «Derfor,» sier han, «sender Gud dem kraftig villfarelse, så de tror løgnen, for at de skal bli dømt, alle de som ikke har trodd sannheten, men hadde sitt behag i urettferdigheten.»

Det som her er sagt – at på den rikeste nåde følger den heftigste vrede når nåden foraktes, at Gud viser seg vrang mot de svikfulle og lar alt som var gitt og bestemt til velsignelse, bli dem til forbannelse – skal videre illustreres ved noen eksempler på hvordan Gud ved ulike anledninger har forholdt seg overfor sitt eiendomsfolk, *jødene*. Disse er satt av Gud til et tegn for folkene, for at en på dem kan se hvordan Herren handler.

I Jes 63,8–10 heter det om den store ømheten Herren omfattet dette sitt folk med: «*Så ble han en frelser for dem. – – I sin kjærlighet og sin store mildhet gjenløste han dem, og han tok dem opp og bar dem alle den gamle tids dager.* Men de, de var gjenstridige og gjorde hans Hellige Ånd sorg. Da skiftet han sinn og ble deres fiende, han selv stred mot dem.»

Alt det som hadde vært det ventende Israel til vederkvegelse og velsignelse, ble det forherdede Israel til forbannelse og død. Gud er blitt deres motstander og har slått dem med alt det deres fedre nøt godt av.

Mamres lund var et dyrebart sted for det gamle Israel. Der hadde Abraham fått forkynt av Herren at alle jordens folk skulle velsignes i ham. *På samme sted*

solgte keiser Hadrian, etter jødenes andre opprør, flere hundre tusen av dem som slaver.

Ildstøtten i Det gamle testamente hadde hatt en fylde av velsignelser for folket i sitt følge. Den var dessuten et forbilde på Messias, som fordum – i likhet med ildstøtten – skulle føre sitt folk gjennom fiendtlige hærer, gjennom ørken og hav, til det himmelske Kanaan. Men i det sjette århundre etter Kristus hevdet en viss rabbi Meir i Asia at han hadde sett ildstøtten. Den skulle være et varsel om Messias' komme. Han kalte folket til reisning. De ville dra til Kanaan – ildstøtten skulle komme og gå i spissen for toget. Men ingen ildstøtte kom. I stedet fløt det strømmer av blod. Perserne utryddet i en syvårig krig så mange av jødene som deres sverd kunne nå.

«*En stjerne stiger opp av Jakob, et spir løfter seg fra Israel.*» Slik lød Bileams profetiske ord. Vi vet at stjernen det ble siktet til, var *Kristus*, den strålende morgenstjernen. Men etter at det arme folket hadde foraktet den sanne stjernen, *verdens lys*, kom det i året 132 etter Kristus en falsk stjerne til syne på dets himmel: en bedrager som kalte seg Bar-Kokhba (stjernens sønn). En kortere tid flammet og lyste denne stjernen i natten, så slukket den brått og forsvant. Bedragerens fotspor var mettet av jødenes blod.

Oljeberget er for de sanne israelitter, for alle troende, et hellig og dyrebart fjell. Her pleide Jesus ofte å tilbringe nettene alene med sin Far. Her begynte – med hans sjelekamp i hagen – hans stedfortredende lidelse og død. Herfra ble han, mens apostlene så på, tatt opp til himmelen. Men for de vantro jødene har dette fjellet en annen betydning. Andre minner knytter seg til det. Da keiser Hadrian hadde slått ned det andre opprøret med blod, ble det under dødsstraff forbudt for jødene å tre inn på den hellige stadens område mer. Bare på Jerusalems ødeleggelsesdag ble det tillatt dem å samles på *Oljeberget*, hvorfra de under klage og gråt skuet over mot byens ruiner.

En frelser fikk verden fra begynnelsen løfte om. En mellommann mellom oss og Gud. Han kom, full av nåde og sannhet, Guds herlighets avglans og hans vesens uttrykte bilde. Han ble alle troendes glede og salighet. Men det vantro Israel har, siden de vraket den eneste sanne Frelseren, banket på alle dører i håp om å finne en frelser bak en av dem. Man har sagt til dem: «Se, *her* er Messias,» eller «*der*»! og de har trodd det. Ja, til og med blant de kristne har jødene speidet etter Frelseren. Til den engelske opprøreren Oliver Cromwell kom det i det 17. århundre en jødisk deputasjon for å spørre om ikke han kunne tenkes å være den Messias Gud hadde lovet. Stammet han ikke ned fra David på fedrenes side?

Ikke syv ganger, men sytti ganger syv ganger er det arme folket blitt bedratt. Ca. 70 falske messiaser har stått fram blant jødene, og for de flestes vedkommende er veien deres merket med folkets blod. Israels håp blir bestandig til skam og må nødvendigvis bli det, så mye mer som – ifølge deres egne hellige bøker – Davids slekt, som Frelseren skulle komme fra, er utdødd.

Israel står som en stakkars sinnssyk mann, som solen for lengst har gått opp over, men som bestandig speider mot øst og venter på at den skal vise seg. Og hvorfor er vel Israel så sinnssykt – slått med blindhet? Jo, de var gjenstridige mot Herren – så ble han deres fiende, han selv stred mot *dem* (Jes 63,10).

Hvor det ingen *frelser* er, er det heller ingen *forsoning*. Israel har en *forsoningsdag*, men ingen *forsoner*. Gå forbi helligdommen deres om kvelden denne dagen og hør ropet deres – et rop som går gjennom marg og bein. De roper mot himmelen, men himmelen er «som kobber». Tempelet er fylt av lys, men frelsens vei ligger i mørke. Røkelsen dufter, men den rette røkelsen mangler: knuste og bøyde hjerters bønn. De vil bli rettferdige for Gud ved lovens gjerninger.

Loven var en usigelig herlig gave som dette folket var blitt skjenket av Gud. Herrens lov var den herligheten som ga Israel en særstilling blant folkene. Loven er en tuktemester til Kristus, og en slik tuktemester er en trofast og god *venn*. Men etter at Israel hadde fornektet den Herre som kjøpte dem, er loven blitt deres *fiende*. Den lukker dem ute fra nåden. De vil frelses ved loven.

Frelst ved loven blir likevel bare den som *holder loven*. Og dette er de ikke i stand til. Ikke en gang hva angår dens ytre forskrifter, langt mindre i liv og vandel, og minst av alt når det gjelder den hjertets kjærlighet som er lovens første og siste krav. Loven, som skulle føre dem *hen til* Kristus, fører dem *bort fra* Kristus i stedet. Alltid er de omgjerdet av lovens bestemmelser. Og som om det ikke var nok med Guds egne bud, har de i sin forblindelse føyd til en hel rekke andre. Så langt har det gått at rabbinerne deres i ramme alvor har diskutert hvorvidt det kunne tillates å spise et egg som en høne hadde lagt på en sabbat. Kort sagt: Loven, som var gitt for å gagne og rettlede, har de i stedet latt seg villede av.

Hvor lykkelig stilt er ikke – til sammenligning – *en kristen*. Jo skarpere han fordømmes av loven, desto klarere blir det for ham at salighet, frelse og fred er å finne i Kristus alene. Siden tvinges han av Kristi kjærlighet til alt han bør gjøre, og loven er slik hans *venn*, hans hjertes glede og lyst. Herre! Mot den rene viser du deg ren, og mot den svikfulle vrang!

Vi vil enda ut fra en av Jesu samtaler med jødene anføre et eksempel på hvordan han mot de svikfulle viser seg vrang, og bare lar dem fremture i sin dårskap. Eksempelet er hentet fra Joh 8,46–59. Da jødene møter Jesu tale med spott og forakt, sier han dem bare ennå flere guddommelige sannheter, men former sine ord på en måte så bare de troende skal fatte innholdet i dem, mens motstanderne derimot blir ennå mer forblindet.

Da jødene først har hevdet at Jesus er besatt av en ond ånd, svarer han på det: «*Jeg er ikke besatt – —. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Om noen holder fast på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden.*» I denne uttalelsen mener de å se en bekreftelse på det de har sagt. «*Nå skjønner vi at du er besatt,*» sier de. «*Abraham døde, og profetene likeså, men du sier: Den som holder fast på mitt ord, skal aldri i evighet smake døden!*»

Og se – Jesus verdiger dem ikke et ord til forklaring. Han legger i stedet enda en anstøtsstein for dem å støte seg på, idet han sier: «*Abraham, deres far, frydet seg til å se min dag. Og han så den og gledet seg.*» Nok en bekreftelse på hans vanvidd, mener jødene og svarer: «*Du er ennå ikke femti år og har sett Abraham?*»

Heller ikke nå forklarer Jesus seg nærmere – sier ikke for eksempel: Det var i *ånden* han så meg! Han gir dem bare enda en anstøtsstein, større enn den

forrige, og sier: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: JEG ER *før Abraham ble til.*» Nå anser de det ikke en gang for strevet verdt å svare med ord. De tar opp steiner for å kaste på ham.

Det var bare guddommelige sannhets- og visdomsord Jesus talte, men for de vantro lød det som den største dårskap de ennå hadde hørt. Og Jesus ga dem ingen forklaring – lot dem bare løpe linen ut, seg selv til forderv. Fra først til sist et vitnesbyrd om at jo større nåden er, desto farligere er det å forakte den. *Gud lar seg ikke spotte!*

Denne Guds hellige nidkjærhet mot sine foraktere er hans evige og uforanderlige natur. Han handler med dem på samme måte ennå i dag. Det er sørgelige eksempler nok på mennesker som har fått merke det. Mennesker som en gang ble besøkt av Guds Ånd og hørte Guds ord, men som aldri fikk tatt det avgjørende skrittet. De gjorde seg harde mot sannhetens virkning på hjertet. De bedrøvet Guds Hellige Ånd, og i løpet av ett, to eller tre år var Ånden veket fra dem.

Alt som er gitt oss til velsignelse, blir dem nå til skade og forbannelse: *loven* blir dem en anledning til hykleri, *evangeliet* til kjødelig frihet, *nattverden* til falsk trygghet og til å «ete og drikke seg selv til dom». *Medgang* forleder dem til hovmod, *motgang* til knurring mot Gud. Så forferdelig kan Herren straffe sine foraktere.

Det er en alvorlig sak for et menneske å stride mot Gud. «*Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender.*»

Lykkeligst er det å stå seg godt med ham som har *all makt i himmel og på jord.* Den som søker, elsker og følger ham, skal uendelig barmhjertighet, godhet og trofasthet følge livet gjennom. Men «*Mange sorger får de som løper etter andre*.» Sal 16,4.

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.